Aristotelis Problemata

PROBLEMA-
TA ARISTOTELIS
AC PHILOSOPHO-
RVM MEDICO-
rúmque complu-
rium.

Marci Antonij Zimaræ Sanctipetrina-
tis Problemata, vnà cum trecentis
Aristotelis & Auerrois Propositio-
nibus.

Item Alexandri Aphrodisei super
Quæstionibus nonnullis Physicis
Solutionum Liber, Angelo
Politiano interprete.

LONDINI,
Impensis Geor. Bishop.
1583.

IN ARISTOTELIS AC PHILOSOPHORVM, MEdicorúmque complurium Problemata, Præfatio.

OMnes homines naturaliter scire desiderant, vt scribit Aristoteles Princeps Philosophorũ, primo Metaphysicę. Cuius causa potest reddi talis, quia omne ens naturaliter appetit suã perfectionẽ, & similiter conatur simile fieri primo Enti, diuino & immortali, inquantũ potest. Sed sciẽtia est de perfectione intellectus: ergo omnes homines naturaliter scire desiderant. Rursus & alia ratio est: nam quodcunque ens naturaliter appetit bonum, vt se conseruare poßit in rerum natura: sed omnis notitia scientiam progignens est de numero bonorum honorabilium, vt patet primo de Anima: ergo naturaliter omnis homo desiderat scire, & ex consequenti omnis scientia (inquantũ intellectui humano capi potest) est appetẽda. Quãuis igitur quælibet sciẽtia sit perscrutãda, magis tamẽ illa, quæ est nobilior & cõmunior alijs sciẽtijs: sed philosophica sciẽtia cõfert maxi-

mas delectationes, vt patet decimo Ethicorum: ergo præ cæteris scientijs, philosophica diligentius est inquirenda, etiam propter alias causas. Nam præsens scientia, est similis scientiæ philosophicæ: quia ipsa illustrat animã, ac oblectationem habet in vita, vt ait Aristoteles in libro de pomo & morte: quia quæ etiam intantum illustrat hominem, vt ipsum primo Enti diuino, immortali similem facere laboret, teste Seneca in epistola: hoc mihi philosophia promittit summoperè, vt me Deo parem reddat. Libet igitur de animalibus, præsertim de corpore humano ex pluribus codicibus Problemata colligere.

PROBLEMA PRIMVM EST TALE.

Quæritur, quare inter omnia animalia homo habet faciem versus cœlum eleuatam?

RЕspondetur multipliciter; Primò, quòd est ex voluntate ipsius creatoris. Et quamuis illa responsio sit vera, non tamen videtur firma in proposito: quia sic facilè est, omnia dissoluere.

Secundò respondetur, quòd omnis artifex opus suum primum communiter facit deterius, & post hoc opus suum, secundum facit melius. Et sic Deus creauit bruta animalia primò, quibus dedit faciem depressam ad terram inclinatam, & secundò creauit homines, vt patet in Genesi, quibus dedit figuram honestam, & ad cœlum eleuatam. Sed illa responsio non videtur iterum valere ad propositum, ex quo est Theologica, & primò derogat bonitati Dei, quæ sua opera quantum est ex sua natura, semper facit bona.

Tertiò respondetur, quòd inter omnia ani-

animalia solus homo est ordinatus ad regnum cœlorum, & ideò habet figuram eleuatam ad cœlum, quia cōtemptis terrenis, contemplari debet cœlestia.

Quartò respondetur, quòd omnis rationalis, est similis intelligentiæ, & postremò in Deum ordinata, vt patet per Auerroem primo de Anima, Ergo habet figuram eleuatam sursum.

Quintò respondetur, quòd homo existit μικρόκοσμος, id est, minor mundus, sicut vult Aristoteles octauo Physicorum, ideo omnibus animalibus debet præcipere, & illi obediunt.

Sextò respondetur, & vltimò, quòd naturaliter cuilibet rei & operi talis figura est computanda, quæ suo motui sit apta. Vt cœlo competit rotunditas, igni autem cōpetit figura pyramidis, quæ motui sursum est apta. Ergo rei bipedali, vt est homo, figura diametrica, & figura pyramidis est aptissima. Ergo inter omnia animalia solus homo capite est eleuatus.

Quare caput animalium est pilosum?

Respondetur secundum Constantinum, quòd pili sunt ornamenta capitis & cerebri, & cerebrum per generationes pilorum euacuatur à crassis vaporibus, à supremo vsque

vſque ad partes inferiores, qui exeunt per poros carnis exterioris, & exiccantur & in pilos cõuertũtur. Patet quia in toto homine nihil ſiccius pilis eſt, quia ſicciores ſunt oſſibus, vt patet per Albertum Magnum: quia quędam animalia nutriuntur oſſibus, vt canes. Sed nullum animal poteſt digerere plumas vel pilos, quia indigeſti eiiciuntur, & omnino ſicci ſunt, & inepti ad alimentum.

Secundò reſpondetur, quòd cerebrum quatuor modis purgatur. Primò, ab aquaticis humoribus ſuperfluis, per oculos: à melancholia, per aures: à cholera, per naſum: à phlegmate, per pilos: & illa eſt intentio Medicorum.

Quare homines habent longiores crines in capite quàm cætera animalia?

Reſpondetur ſecundũ Ariſtotelem, tertio de Generatione animalium, quòd homo inter omnia animalia habet cerebrum humidiſſimum, à quo egreditur ſudor, qui in crines longos capitis conuertitur.

Secundò reſpondetur, quòd humores in homine ſunt pingues, non citò exiccabiles: : ergo pili in eo prolongantur. In aliis autem animalibus humores ſunt facilè exiccabiles, ergo ceſſat in eis prolongatio pilorum

Quæritur ad idem, quare in alijs animalibus pili solùm infiguntur cuti, sed in homine profunditus radicantur in cute?

Respondetur, & ideo, quia plus in homine habent nutrimenti: ergo magis ad interiora prolongantur. Et hæc etiam est ratio, quare pili in alijs anima libus variantur ad variationem cutis, et non in hominibus, nisi aliquando in cicatrice.

Quæritur, quare mulieres habent longiores crines quam viri?

Respondetur, quia mulieres sunt humidiores quàm viri, et magis phlegmaticæ: ergo in eis plus est de materia pilorum, et per consequens sequitur longitudo pilorum, & cum hoc talis materia cerebri magis augetur. à mẽbris interioribus, & maximè tempore menstrui, quia tunc materia ascendit, quò augetur humor pilo rum. Vt dicit Albertus: Si pilus mulieris menstruosæ ponatur sub fimo, ex illo generabitur serpens venenosus.

Secundò respondetur, quia mulieres non sunt barbatæ, sic materia berbæ transit in materiam pilorum.

Quæritur, quare aliqui homines habent crines molles, & aliqui duros?

Respon-

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem, quòd cutis pili , ſunt termini analogi, modò quædam cutis eſt dura, quædam ſpiſſa, quædam ſubtilis, & quædam craſſa. Ergo pilus qui egreditur per poros ſuperficiales craſſæ cutis, fit craſſus : et qui per poros ſubtiles, fit ſubtilis . Etiam quando pori ſunt aperti, tunc exit multus humor, ergo pili duri generantur. Et vbi pori ſunt anguſti, ibi molles & ſubtiles crines generantur . Et hoc Ariſtoteles in hominibus declarat, huius ſignum habemus primò , quia mulieres habent molliores crines quàm viri , quòd contingit ex eo, quia in eis pori ſunt clauſi propter frigiditatem.

Secundò, quia cholerici ſanè frequenter habent duriores & craſſiores pilos alijs , propter caliditatem ipſorum, & in eis pori valdè ſunt aperti: ergo etiam barbeſcunt præ alijs : Ergo Philoſophus in Phyſiognomia : Et animalia duros crines habentia, ſunt audaciora, quia tales pili ordinati ſunt per calorem, & per choleram, & cholera ſemper facit pugnare . Etiam Ariſtoteles ponit exemplum de Vrſo & Apro. Ex oppoſito animalia molles crines habentia, ſunt timida , quia frigida , vt Lepus & Ceruus. Item Ariſtoteles dicit

aliam rationem molliciei, & duriciei pilorum. Quia in regione calida craſſiores pili generantur, vt habent Aethiopes. Per oppoſitum eſt de regione frigida, vt verſus Septentrionem.

Quæritur, quare quidam homines habent criſpos crines, & quidam planos?

Reſpondetur, quòd cauſa criſpitudinis eſt ſuperabundantia caloris, vt ſi in homine eſt multus calor, tunc generantur pili criſpi, quia tunc mouetur ſurſum, & eius ſignum eſt, quòd quando aliquis intrat balneum, habet crines planisſimos, poſteà tamen acquirit alios crines criſpos. Itaque balneatores frequenter habent criſpos crines, ſimiliter Aethiopes & cholerici. Sed cauſa planiciei, eſt multa humiditas fumi, diametro tendens deorſum. Et huius ſignũ eſt, quia mulieres frequenter habent planos capillos, quia ſunt multæ humiditatis, & paucæ caliditatis.

Quæritur, quare mulieres pubeſcunt circa aluum, & non alibi, ſed viri in pectore barbeſcunt?

Reſpondetur Medicè, quia in viris & mulieribus eſt fluentia humiditatis ibidem, & magis in mulieribus: quia in viris eſt os veſicæ in illo loco, in quo tene-

tur vrina, ex qua generantur pili in pectore, & circa vmbilicum. Sed de mulieribus sic dicitur, quòd humiditas vesicæ & matricis ibi coniungitur, ergo multus fumus ibi resoluitur, qui est materia pilorũ, quia eodem modo fit sub humeris & in aliis locis hirsutis.

Quæritur, quare mulieres non barbescunt?

Respondetur, quia in eis est defectus caliditatis, vt etiam in aliquibus viris effœminatis, qui sunt imberbes propter eandẽ causam, quia habent complexionem muliebrem.

Quęritur, quare suspensis crescunt crines?

Respondetur, quia corpora eorum sunt exposita soli, qui calore suo totum humidum resoluit in fumum, ex quo generantur & augentur crines.

Quæritur, quare pili barbę sunt craßiores aliis, & quantò plus abraduntur, tantò plus crescunt?

Respõdetur per regulam Medicorum: Quantò plus de aliquo liquore humor separatur, tantò plus ad talem locum humor contrahitur. Ergo, quantò plus pili abraduntur, tantò magis ibi confluunt humores, & ex eis crines generantur, & ibidem indurescunt.

Quæri-

Quæritur, quare mulieres sunt valdè planæ & formosæ, respectu virorum?

Respondetur secundum Aristotelem, primo de generatione animalium, Quia in mulieribus tota humiditas, & superfluitas, quæ est materia pilorũ corporis, expellitur cũ materia menstruali, quæ manet in viris, per vapores transiens in pilos. Et huius signũ est, quia mulieres rarò habent fluxũ ex naribus vel apostemata, vel vlcera, quia talis materia eijcitur cum menstruo. Item illud signũ quia videmus aliquas vetulas barbescere in senectute, scilicet post quadraginta vel quinquaginta annos cum cessant menstrua: vt dicit, Aristoteles nono de Animalibus.

Quæritur, quare inter omnia animalia soli homines canescunt velut Protagoras, & Aristoteles primo de Generatione.

Respondetur secundum Philosophum, quòd canicies causatur in hominibus quia inter omnia animalia habẽt calidissimum cor. Ideo natura sagax, ne per calorem cordis homo suffocaretur, cor calidissimum supposuit frigidissimo cerebro, vt caliditas cordis temperaretur frigiditate cerebri, & è conuerso sic, quòd temperamentum adderetur vtrobiq;. Hæc etiam patent ex tali signo, quia inter omnia animalia ho-

mo habet turpissimum odoratum. Secundo de Anima. Etiam homo quasi medium vitæ suæ consumit dormiendo, & hoc contingit ex superabundantia cerebri frigidi & humidi, & sic indiget calore naturali, illud humidum digerente & consumente. Et illum calorem sufficientem habet in iuuentute, ideo non efficitur canus: tempore vero senectutis deficit in calore naturali. Et sic vapores ascendentes à stomacho manent indigesti, propter defectum caloris naturalis, & sic consequenter putrescunt, & illam putrefactionem humorum sequitur albedo, quæ dicitur canicies.

Ex illo patet, quòd canicies nihil aliud est quàm albedo crinium, ex putrefactione humorum circa radices pilorum, ex defectu caloris naturalis, tempore senectutis causata. Etiam canicies causatur ex malicia complexionis aliquando, & illa bene contingit in iuuentute, aliquando etiam ex humido indigesto, aliquando ex nimio timore vel cura, vt patet de mercatoribus, nauigantibus, & raptoribus. Vnde versus:

Cura facit canos, quamuis homo non habet annos.

Queritur, quare crines rufi citius albescunt quàm alij?

Respon-

Respondetur secundum Aristotelē, quia rubedo est infirmitas pilorum, nam generantur ex materia infirma & debili, scilicet ex materia menstruali, ideò citiùs canescūt quàm crines nigri.

Quæritur, quare lupi grisescunt?

Pro quo nota differentiam inter caniciē & grisitiem. Quia canicies causatur ex defectu caloris naturalis, sed grisities ex voracitate & comestione, vt patet per Aristotelem septimo de animalibus. Cum lupus est animal multum vorax, quia multum comedit, & gulosè, sine masticatione, & semel in tantum, quòd contentus sit per triduūm, & tunc ille cibus causatur vapores crassos in corpore ipsius lupi, & per consequens grisities ex ipsis generatur. Item grisities & canicies secundò differunt, quia grisities fit per totum corpus, canicies verò solummodo fit in capite.

Quæritur quare equi grisescunt?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de Animalibus, Quia eorum corpora plurimum sunt in sole. Et secundum eundem quarto Metheororum: Calor etiam quandoque accidentaliter signat putrefactionem; ergo ex tali calore materia pilorum putrescit, & per consequens

etiam

etiam valde citò caluantur.

Quęritur, quare homines caluescunt, & arbores in hieme defoliantur?

Respōdetur secundum Aristotelem, vbi suprà de Animalibus, quod eâdem causa homines canescunt, & Arbores defoliantur. Quia defectus humiditatis vtrobique est causa defectus, tam pilorum quàm foliorum. Et hoc pulchrè declaratur, quia per actum venereum homo caluescit. Quia luxuria est emissio naturalis humiditatis & caliditatis. Et sic per luxuriam humidum consumitur, quod est nutrimentum pilorum, ergo sequitur caluicies. Et hoc declaratur euidenter in Eunuchis, & mulieribus, quæ non caluescunt, quia tale humidum ab eis non separatur. Vnde Eunuchi habent complexionem fœmineam.

Quare Eunuchi non caluescunt, nec habent podogram, id est infirmitatem pedum, vt dicit Hipocrates sexta particula Aphorismorum.

Respondetur secundum Galenum in commento ibidem, quòd causa caluiciei est siccitas, & siccitates non sunt in Eunuchis, quia carent testiculis, qui supplent calorem per omnia membra, & calor ipse poros aperit, quibus apertis, cadunt pili.

Quæri-

Quæritur quare mulieres nō caluescunt?

Respondetur, quia frigidæ & humidæ sūt, & hoc vtiq; operatur permanentiā pilorū. Nam humiditas dat nutrimentum, & frigiditas poros constringit.

Quæritur, quare calui sunt fallaces? vt dicit metrum?

Si non vis falli, fugias commercia calui.

Respondetur, quia caluitas attestatur supra complexionem cholericam, quæ est calida & sicca, & cholerici naturaliter sunt fallaces, iuxta illum versum.

Hirsutus, fallax, irascēs, prodigus, audax.

Ergo sequitur à primo ad vltimum, caluos esse fallaces.

Quæritur, quare cæci naturaliter non caluescunt?

Respondetur secundum Aristotelem, quia oculus habet multum humiditatis, & talis humiditas quæ trāsire deberet per substantiam oculorum, transit in nutrimentū sufficiens pilorum, Ergo rarò caluescunt.

Quæritur, quare omnibus timentibus contingit pilorum erectio?

Respondetur, quia tempore timoris, calor vadit in interiora ab exterioribus membris volens subuenire cordi; & sic pori, in

quibus

quibus pili figuntur, clauduntur, ad quam clausionem sequitur erectio pilorũ, & hoc maxime patet in animalibus brutis, scilicet in porcis, in apris & pauonibus.

DE CAPITE.

Quæritur, quare caput hominis est rotundum?

Respondetur, quia hæc figura est aptissima ad capiendum in se aliquid, vt patet per Aristotelem secundo de Cœlo, cum ipsum caput capit in se quinque sensus, vt etiam declaratur in sphera materiali.

Quæritur, quare caput sit durum?

Respondetur per Aristotelem, quia continet in se humidissimam partem animalis, vt cerebrum per ipsum, tanquam per clypeum tueatur.

Quæritur, quare caput non est directè rotundum, sed oblongum.

Respondetur, vt in ipso tres cellulæ aptius possint distingui, scilicet phantasia, in fronte: logistica siue rationalis in media: & memoria, in posteriori cellula.

Quæritur, quare homo imaginando erigit caput sursum siue versus cœlum?

Respondetur, quia imaginatio est in

anteriori parte capitis siue cerebri, ideo erigitur sursum, vt cellulę imaginationis aperiantur, & vt spiritus animalis concurrendo facere posit imaginationem.

Quæritur, quare homo cogitans & recogitans de præteritis, caput suum inclinat ad terram?

Respondetur, quòd ideo, quia occiput sedes est memoriæ. Ergo ille erigitur versus cœlum, cum caput inclinatur ad terram, & sic aperitur illa cellula, vt spiritus animales perficientes memoriam, ingrent.

Quęritur, quare caput non est carnosum sicut alia membra?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de Animalibus, Quia caput nimium aggrauaretur, & morari non posset. Ergo est sine carne. Etiam caput carnosum designat complexionem malam.

Quęritur, quare caput sępè patitur dolores?

Respondetur secundum Constantinum in libro de Stomachis, Quòd quandoque patitur dolores ex ascensione malorum vaporum prouenientes, qui de stomacho ad caput extolluntur, & ipsum cerebrum perturbant, & sic causatur dolor. Etiam dolor capitis maximè prouenit à stomacho

cho propter nimiam repletionem ipſius ſtomachi. Quia ſecundum Galenum, duo magni nerui tranſeunt de cerebro ad orificium ſtomachi, & ſic iſta membra ſemper ſimul patiuntur. Etiam dolor capitis quandoque prouenit propter vinum forte, vel propter cibaria fumoſa & acuta, ſicut allium & cepe. Etiam quãdoque contingit ex phlegmate in ſtomacho contento, de quo poſſunt venire febres quotidianæ.

Quæritur quare mulieres ſæpius habent dolorem capitis quàm viri?

Reſpondetur ſecundum Albertũ, Quia mulieres patiuntur menſtrua, & non viri, & ſic fumus immundiſsimus & venenoſiſſimus reſoluitur, qui ſurſum petẽs exitum, ipſum caput dolere facit.

Quæritur quare cerebrum ſit album?

Reſpondetur dupliciter. Primò, quia frigidũ eſt: & frigiditas eſt mater albedinis, vt patet per Philoſophum.

Secundò reſpondetur, quòd ideo, vt poſſet in ſe recipere ſimilitudinem omnium colorum: modò color albus eſt maximè ſimplex.

Quæritur quare omnes ſenſus ſunt in capite?

Reſpondetur ſecundum Albertum, Quia ibi eſt cerebrum, in quo omnes ſen-

ſus dependent,& diriguntur,& per conſequens, omnes ſpiritus ſentire facit, & ab ipſo omnia membra reguntur.

Quæritur, quare cerebro læſo vel corde, homo non poteſt euadere mortem.

Reſpõdetur, quia cor & cerebrum ſunt duo membra vitalia & principalia in animalibus, ergo ipſis læſis, nullum remedium eſt, quo curari poſſint.

Quæritur, quare cerebrum eſt humidum?

Reſpondetur, quòd ideò, vt facilius recipiat impreſſionem. Quia humidum facilè impreſſiones recipit, vt patet de cera, quæ facilè recipit in ſe figuram ſigilli.

Quæritur, quare cerebrum eſt frigidum?

Reſpõdetur, dupliciter. Primò, vt ex ſua frigiditate clarificet & ſubtilem reddat intellectum hominis.

Secundò vt eius frigiditate temperetur calor cordis, & hæc eſt ſententia Ariſtotelis in libro de Animalibus.

DE OCVLIS.

Quæritur, quare habemus vnum naſum, & duos oculos?

Reſpõdetur, ꝙ ideo, quia viſus eſt magis neceſſarius homini quam olfactus. Ergo prouenit ex benignitate naturæ

ſcilicet,vt ſi in vno oculo offenſio fiat ſiue deſtructio, tunc alter maneat, & ſic certè videmus, quòd ſpiritus viſiuus ad vnum oculum dirigitur,vt patet in perſpectiua communi.

Quæritur,quare pueri in iuuentute habent magnos oculos,& in ætate graciles redduntur?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem ſecundo de Generatione, quòd eſt propter maximam cerebri humiditatem, & propter hanc cauſam pueri ſunt multum ſomnolenti.

Quæritur, quare oculi nigri in die benè vident,nocte vero malè?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem, quòd propter indigentiam ignis, & propter luminis & humoris in oculis congregationem,qui illuminat humorem glacialem.

Quęritur,quare oculi glauci in die malè vident,noctu verò benè.

Reſpondetur per Ariſtotelem, quòd glaucedo per ſe eſt lucida.Et ſpiritus viſibiles in die debilitantur, & nocte confortantur.

Quæritur, quare homines habent oculos diuerſos?

Reſpondetur per Ariſtotelem, quòd hoc eſt propter diuerſitatem humorum. Vnde

oculi habent quatuor tunicas, & tres humores. Prima dicitur consolidatiua, quæ est exterior, fortis & pinguis. Secunda dicitur cornea, ad similitudinem cornu, & illa est perspicua. Tertia dicitur vuea, ad similitudinem vuæ magnæ. Quarta dicitur tela araneæ. Sed secundum alios, oculus constat ex septem tunicis, & tribus humoribus. Primus humor dicitur albugineus, ad similitudinem albuginis in ouo. Secundus est glacialis, id est, glaciei similis. Tertius est vitreus, id est, ad modum vitri clarus. Et illa diuersitas humorum, facit diuersitatem oculorum.

Quæritur, quare homines lusci, & vnoculi sunt boni sagittarij? Quare sagittarij boni, communiter claudunt vnum oculum? Et quare speculantes astra, vident vno oculo per cannas?

Ad hoc dicendum est, quòd hæc materia habetur in perspectiua: & ratio est, secundũ quod patet in libro de Causis. Quia omnis virtus vnita, fortior est seipsa dispersa. Ergo tota virtus visiua dispersa in duobus, vno oculo clauso congregatur ad alium, & sic visus in ipso fortificatur, & per cõsequens certius videt vno oculo clauso, quàm ambobus apertis.

Quæri-

Quæritur quare fortiter bibentes, & videntes lacbrymantur?

Reſpondetur, quia dum bibunt aër inſpiratus non exit per vocalem arteriam, & ſic cum impetu ad oculos dirigitur, per poros exeundo, & ſic humores oculorum expellit, & iſti humores ſic expulſi adducũt lachrymas.

Quæritur, quare multum flentes parum mingunt?

Reſpondetur per Ariſtotelem, quia humidum radicale lachrymæ, & vrinæ ſunt vnius & eiuſdem naturæ. Ergo vbi fletus multiplicatur, ibi vrina diminuitur: & quòd ſunt eiuſdem naturæ & materiæ, patet in ſapore, quæ ambo ſalſa ſunt.

Quæritur, quare aliqui habentes claros oculos nihil vident?

Reſpondetur, quòd hoc eſt propter oppilationem & deſtructionem neruorum viſiuorum. Nam temporibus deſtructis, virtus viſiua ad oculum à cerebro deferri non poteſt, vt patet per Philoſophum in libro de Senſu & ſenſato.

Quæritur, quare oculus ſit clarus & politus inſtar ſpeculi?

Reſpondetur, quia res viſibiles reuerberantur melius ſuper rem terſam & politam. Ergo oculus eſt politus, vt ex hoc vi-

visus confortetur.

Secundò respondetur, quia oculus est maximè humidus, inter omnes partes corporis, & aquaticę naturæ. Modò sicut aqua est clarè & benè polita, ita & oculus.

Quæritur, quare homines habentes profundos oculos, acutè & longinquè vident, & similiter alia animalia?

Respondetur secundum Aristotelem secundo de Generatione animalium, quia virtus visiua in eis non dispergitur, sed procedit diametro ad rem visam. Et hoc declaratur in simili. Quia quando aliquis stat in profunda fouea, aut in fonte profundo, stellas cœli & firmamenti in clara die speculatur, vt dicit Aristoteles in tractatu, de forma speculi: quia tunc virtus visiua, & radij non disperguntur.

Quæritur, quare homines habentes altós oculos, & non profundos, indeterminatè vident, & malè.

Respondetur per Aristotelem, quia radij qui transeunt ad visum, disparguntur ad latus, & non directè procedunt ad rem visam. Ergo visum debilitant.

Quæritur, quare multa animalia nascuntur cæca, sicut catuli Leonum & Canum?

Respondetur, quia talia animalia non

sunt adhuc perfectæ maturitatis, & in eis non operatur fluxus nutrimenti. Et hoc declaratur in simili, de hirundinibus, vt si illis in nido auferantur oculi, alij recrescunt eis, & hoc patet in multis alijs animalibus quę etiam immaturè generantur, quasi mortua vt catuli vrsi: & ista ratio est magis perspectiua quam naturalis materia.

Quæritur, quare oculi mulieris menstruosæ inficiunt speculum nouum? vt dicit Aristoteles in libro de Somno & vigilia. Et consimile Problema est illud,

Quare Basiliscus interficit homines visu?

Ad primum respondetur, quia quando menstrua fluunt de muliere, tunc aër venenosissimus resoluitur ab ea, qui ascendit caput mulieris, & ipsa multum dolens cooperit ipsum cum multis velis & retijs: & quia oculi sunt poris pleni, ergo petit ibi exitum, & sic inficit oculos, qui pleni sunt sanguine, & apparent in eis oculi guttosi & lachrymosi propter malum vaporem in eis existentem, & illi euaporantur, & multiplicantur vsq; ad obiectum speculi. Et quia tale speculum est multum solidum, mundum, & politum, itaq; facilè inmundum accipit.

Ad secundum respondetur, quòd Basi-

liſcus eſt animal multum venenoſum, & per oculos illius vapores venenoſi exeunt, & multiplicantur vſque ad rem viſam, & vſque ad oculum hominis: qui vapores venenoſi ſeu humores intrantes corpora inficiunt, & tandem homo interficitur. Et hæc ratio eſt quare Baſiliſcus reſpiciens clypeum cum bitumine perfectè factum, aut aliam rem firmam & politam, interficit ſeipſum: quia ab iſta re polita & ſolida, iſti humores reflectuntur & repercutiuntur vſque ad Baſiliſcum, ex qua percuſſione interficitur. Et ſimiliter eſt dicendum de muliere menſtruoſa.

Correlatiuum eſt, quòd quædam vetulæ, quando tempore menſtrui inſpiciunt ſpecula, aut alias res ſolidas, vel firmas, ſeipſas lædunt & offendunt.

Quare ſcintillatio oculorum in catis & lupis, non apparet in luce, ſed in tenebris

Reſpondetur, quòd in luce maius lumen non obfuſcat, & extinguit minus lumen ſic, quòd tunc extraneus color apparet ſcintillare, quamuis habent aliquam materiam lucis, per quam tempore tenebroſitatis apparent ſplendidi, ex quo eſt corpus politum, & ſic illa materia lucis quodam modo obfuſcatur in die, ita, quòd non apparet ſplendida, ſed magis colorata propter

pter lucis obfuſcationem . Vnde quanto magis ſunt tenebræ, tanto plus natura lucis, quæ eſt in obiecto viſibili, fortificatur, quia tanto minus impeditur, per maius lumen extrinſecum, quo poſſet obfuſcari.

Quare homo ſe videns in ſpeculo, mox obliuiſcitur ſuę diſpoſitionis, & non ſcit qualiter ſit diſpoſitus?

Reſpondetur in libro de Forma ſpeculi, quòd idolum viſum per ſpeculum debiliter & reflexè, repræſentat ſe potentiæ viſiuæ, & ex quo debiliter ſe repræſentat, tunc debiliter apprehenditur, & per conſequens non diu retinetur.

Quare viſus recreatur per viridem colorem? vt patet per verſum iſtum.

Fons, ſpeculum, gramen, oculis ſunt alleuiamen.

Reſpondetur, quòd viridis color mediocriter mouet organum viſus : & ideo confortat viſum : hoc autem non facit color albus, vel niger, quia iſti fortiter mouent & mutant organum viſus, ideo plus faciunt violentiam: cuius ratio eſt, quia magis tendunt ad excellentiam ſeu violentiam. Sed quantò ſenſibile eſt magis excellens, tantò magis deſtruit & debilitat ſen-

ſenſum. Vt patet per Ariſtotelem ſecundò de Animo, qui dicit, quòd ſenſibile excellens corrumpit ſenſum.

DE NASO.

Quæritur, quare naſus excedat vltrà alias partes capitis?

Reſpondetur dupliciter: Primò, quia naſus eſt quaſi cloaca cerebri, per quam phlegma cerebri expurgatur. Ergo excedit alia membra, ne in immundicia maculentur.

Aliter reſpondetur ſecundnm Conſtantinum, quia naſus eſt maximè decor faciei eminens ſeu ſplendens, cùm naturaliter odorat, & faciem decorat, vt teſtatur Boëtius in libro de Diſciplina ſcholaſtica.

Quare homo inter cætera animalia habet malum & turpiſſimum olfactum ſeu odoratũ, vt patet ſecundo de Animo?

Reſpondetur per Commentatorem ibidem, quòd homo inter cætera animalia, quoad ſui quantitatem, habet cerebrum humidum & frigidum. Ergo ex tali excellenti humido & frigido, cerebrum non diſponitur: & per conſequens olfactus, organo non diſpoſito, impeditur ſenſatio, vt patet per Ariſtotelem, & Themiſtium libro de Animo. Ergo quidam homines omnino non odorant, & hoc eſt ſignum

malæ

malæ ſenſationis.

Quare vultures (vt vult Commentator ſecundo de Animo) optimè odorant?

Reſpondetur, quòd habent cerebrum valde ſiccum. Ergo aër deferens odorem non impeditur ab humiditate cerebri, ſed ſubitò tangit ſuum organum, itaque dicit Commentator ſuper tertium de Anima, quòd vultures & tygrides, & alia animalia, prælio facto in Græcia venerunt à quingentis miliaribus ad cadauera mortuorum.

Quare natura facit nares?

Reſpondetur, propter triplicem vtilitatem. Primò, quia clauſo ore inſpiramus per nares, in refrigerium cordis. Secunda vtilitas eſt quia aër procedens ex ore fœtet: quia fumi ſtomachi ſunt ei adiuncti, ſed aër reſpirans ad nares minus fœtet. Tertia eſt, quia phlegma procedēs de cerebro, per nares purgatur.

Quare homines ſternutant?

Reſpondetur, vt virtus expulſiua & viſiua per hoc purgetur, & cerebrum à ſua ſuperfluitate purgetur. Quia ſicut pulmo purgatur per tuſſim, ſic virtus viſiua, & cerebrum per ſternutationem. Etiam qui ſternutat frequenter, dicitur forte habere cerebrum. Itaque medici ſternutorium

dant,

dant, vt purget cerebrum. Et qui dolent non potentes ſternutare, citò moriuntur, quia ſignum eſt, quòd cerebrum eſt totum impletum malis humoribus, qui non poſſunt expurgari.

Quare apoplectici, ideſt in quibus ſanguis citò effunditur, non poſſunt ſternutare?

Reſpondetur, quod meatus ſeu ventriculi cerebri, ſunt eis oppillati & obturati, & ſi poſſet ſternutare, fortè apoplexia ſolueretur.

Quare calor ſolis prouocat ſternutationē, & non calor ignis?

Reſpondetur, quòd calor ſolis tantùm reſoluit, & non conſumit. Ergò vapor reſolutus expellitur per ſternutationem, ſed calor ignis reſoluit & conſumit, itaq; magis conſumit ſternutationem quàm prouocat.

DE AVRIBVS.

Quæritur, quare omne animal mouet aures preter hominem?

REſpondetur per Ariſtotelē, quòd quidam muſculus eſt circa mandibulam in homine, qui prohibet motum in auribus, itaque eo extenſo, homines mouent aures, vt viſum eſt in pluribus hominibus, ſed alia animalia illo carent, ergo aures ſuas mouent.

Quæ-

Quare ex erectione auricularum asini pluuia praenoscitur?

Respondetur, quia asinus est animal valde melancholicum, & ex melancholia est sentiens pluuiam futuram. Modò tempore pluuioso aures omnium animalium eriguntur, ergo asinus sentiens pluuiam futuram aures erigit.

Quare auiculæ non habent auriculas?

Respondetur per Aristotelem, quòd ideo est quia Natura dat vnicuique, quod sibi cõgruum est: sed si dedisset auibus auriculas, impedirent eas in volatu. Similiter pisces carent auribus propter natationem, & solùm habent paruas foueas & poros, per quos audiunt, vt declarat Aristoteles, de Boue Marino.

Quare vespertiliones aures habent cùm tamen videtur esse aues?

Respondetur, quòd partim habent naturam auicularum in volando, ratione cuius habent alas: & partim habent naturam quadrupedum, eò quòd sunt pilosæ, quia mures sunt: ideo natura sagax disposuit eis auriculas.

Quare homo inter cætera animalia habet aures rotundas?

Respondetur, quia figura totius & figura partium in toto proportionantur, & maxi-

maximè inter homogenea. Quia ficut vna gutta aquæ rotunda eſt, ita & tota aqua, vt probat Ioannes de ſacro Boſco in Sphera materiali. Sed quia caput hominis eſt maximè rotundum, ergo & aures declinant ſe ad eandem formam ſiue figuram. Sed capita aliorum animalium valdè ſũt oblonga, ergo & aures exinde prolongantur.

Quare natura formauit aures ipſis animalibus?

Reſpondetur, quòd fecit propter duo. Primò, vt animalia per aures audirent, & vt res audibiles pertingerent ad pelliculã auris. Secundò, quia per aures caput purgatur cholerica ſuperfluitate. Sicut enim caput purgatur per naſum à phlegmatica ſuperfluitate, ſic per aures à ſuperfluitate cholerica.

DE ORE.

Quare os habet labia ipſum circumſtantia?

RÉſpondetur ſecundum Conſtantinũ, quia labia tegunt & muniunt dentes, quia non eſſet pulchrum ſemper dentes apparere.

Aliter reſpondetur, quòd dentes ſunt frigidæ naturæ. Itaq; citius læderentur ab exteriori ſi per labia non tegerentur.

Sed

Sed tamen alia poteſt eſſe ratio euidẽtior, quæ eſt moralis, ſcilicet, quòd homo debet morari in loquendo.

Quare homo habet duas aures, & vnum os, & ſimiliter duos oculos?

Reſpondetur, quòd eſt ex iſta cauſa, ſcilicet, quòd homo debet eſſe prouiſor tam in videndo quàm in loquendo, & copioſior in audiendo, vt ſapientior ſit. Quia vt dicit Ariſtoteles, Senſus auditus, eſt ſenſus diſciplinæ. Et de viſu dicit: Quòd ſenſus viſus multarum rerum nobis differentias oſtendit. Et cum illo concordat Seneca, dicens: Duas aures à natura recipimus, & tantùm vnum os, & ideo natura ſagax aures fecit patentes; linguam verò duplici clauſula circundedit, ſcilicet labijs & dentibus.

Quare homo habet os?

Reſpondetur propter multas vtilitates. Prima, quia os eſt oſtium ſtomachi.

Secunda quia cibus in ore manditur, & præparatur ad primam digeſtionem. Quamuis Auicenna voluit, quòd ſecunda digeſtio fieret in ore. Tertia, quia in concauo oris aër inſpiratus, pro cordis refrigerio ſubtilior redditur, & propter alias multas cauſas quæ poſteà patebunt.

Quare labia sunt mobilia?

Respondetur, quòd hoc fit propter formationem vocis, quia sine ipsis vox perfectè formari non potest. Nam sicut sine ipsis literis, a, b, f, p, voces literales non possunt formari, ita nec ipsæ sine labijs.

Quare homo oscitat?

Respondetur secundum glossam vltimæ particulæ Aphorismorũ Hppocratis, quòd hoc fit aliquando á tædio, vt cùm homo sedet cum ignotis, quibus libenter careret.

Secundò fit oscitatio ex fumis crassis, replentibus maxillas, ex quarum expulsione fit maxillarum extensio & oris apertio, & tunc fit oscitatio.

Quare homo videns alium oscitare etiam oscitat?

Respondetur, quòd hoc fit ex imaginatione, & hoc declaratur ex simili: cùm asinus est animal valde sensibile, ratione melancholiæ, quia superfluitates diu retinet, & nunquam vrinaret vel comederet, nisi audiret alium vrinare. Et sic etiam homo ex imaginatione oscitat, alio homine oscitante.

DE DENTIBVS.

Quare soli dentes inter omnia animalia, ossa sentiunt sensu tactus?

Respon-

RESpondetur secundum Auicennam & Galenum, vt possit discernere inter calidum & frigidum, ipsis nociua, quibus nō indigent ossa, quia vtuntur illis cibis solùm ad saporem.

Quare viri habent plures dentes, quàm mulieres?

Respondetur, quòd est propter multitudinem caloris & sanguinis, qui abundat in viris plus quàm in mulieribus.

Quare inter omnia ossa dentes crescunt vsque ad finem vitæ?

Respondetur ex secundo de Generatione, quòd aliàs consumerentur mandendo & molendo.

Quare inter omnia ossa soli dentes recrescunt eis ablatis, alia ossa ablata non recrescunt?

Per Aristotelem respondetur, quòd omnia alia ossa generantur ex humido radicali & sic generantur in vtero matris: sed dentes generantur ex humido nutrimentali, quod de die in diem renouatur & augetur.

Quare dentes anteriores in iuuentibus cadunt & crescunt & non molares?

Respondetur, quòd hoc estpropter defectum materiæ & figuræ: quia dentes anteriores sunt acuti, & alij lati, scilicet posteriores.

Aliter respondetur secundum Aristotelem in secundo de generatione Animalium, quòd dentium anteriorum est præscindere cibum, ergo sunt acuti. Sed posteriorũ est comedere & mãdere cibum, ergo habẽt figuram latam, quæ est ad hoc apta.

Quare dentes anteriores citius crescunt?

Respondetur ex eo quòd ipsis citiùs indigemus scindendo, quàm posterioribus mandendo.

Quare in animalibus dentes in senectute nigrescunt?

Respondetur, quòd hoc est ex putredine cibi, & corruptione phlegmatis, cũ paruo humore cholerico.

Quare dentes equi in iuuentute sunt crocei coloris, & in senectute albescunt?

Respondetur per Aristotelẽ, quòd equus abundat humore aqueo, qui in iuuentute digeritur, & cõuertitur in grossitatem: sed in senectute calor diminuitur, & remanet ibi aqueus humor, cuius proprius color est albedo.

Quare natura dedit animalibus dentes?

Respondetur per Aristotelem, secundo de Generatione animalium, quod quibusdam dedit vt vitam suam tueantur, velut lupis, apris; quibusdam verò propter pa-

ſtum, vt leporibus: quibuſdam verò propter formationem vocis, vt hominibus, vt patet per Commentatorem in libris de Anima.

Quare animalia cornuta carent dentibus in ſuperiori mandibula?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem in libro de animalibus, quòd eadem eſt materia cornuum & dentium, ſcilicet humidum nutrimentale. Ergo materia quæ trãſit in cornua, non tranſit in dentes, & ſic deficiunt dentes in ſuperiori mandibula. Et talia animalia ſecundum Ariſtotelem, non poſſunt bene mandere cibum. Vnde propter defectum dentium, ex conſequenti habent duos ſtomachos. Igitur ſequitur correlatiuè, quòd bis mandunt cibũ. Vnde primò mittunt cibum in primum ventrẽ, noctu autem reciprocant ruminando.

Quare quædam animalia naſcuntur cum dentibus, vt hœdi, & agnelli; & quædam ſine dentibus, vt homines?

Reſpondetur, quòd natura non deficit in neceſſariis, nec abundat in ſuperfluis, vt patet tertio de Animo. Ergo ex quo iſta animalia ſtatim poſt exitum ventris indigent dentibus, ideo naſcuntur cum dentibus. Sed homines mamillis matris nu-

triuntur ad tempus, ideò dentibus ad tẽpus carent.

Quare auiculæ non habent dentes?

Respondetur, quòd materia dentiũ transit in rostrum, ergo digestio est in eis.

Vel aliter respondetur, quamuis dentibus non mandunt, tamen per instrumenta ipsorum mandunt.

DE LINGVA.

Quare lingua est poris plena.

REspondetur per Aristotelem, secundo de Animo, quòd lingua est medium gustus, & per os in poros linguæ sapor peruenit ad sensum gustus.

Aliter respondetur, quòd saliua spumalis dirigitur ad os per linguam à plumone, madefaciendo cibum, ad primã digestionẽ præparando: itaque lingua est poris plena, & vt saliua per eam exeat.

Quare lingua febricitantium omnia iudicat amara?

Respondetur medicè, quia stomachus ipsorum est repletus cholerico humore, & cholera est maximè amara, vt patet ex felle. Ergo fumus amarus inficit linguam. Quapropter lingua impleta saporibus iudicat eos amaros, quamuis amaritudo non sit in cibis, sed in lingua.

Quare nobis audientibus acida nominare, lingua aquescit?

Respondetur, quòd virtus imaginatiua est superior virtute gustatiua: & cum imaginamur aliquem saporem, tunc ipsum cõcipimus mediante virtute gustatiua: quia nihil gustu percipitur, nisi mediante saliua, ergo tunc lingua aquescit.

Quare aliqui sunt muti, aliqui blæsi, & balbutientes?

Respondetur, quòd hoc est pluribus de causis: aliquando scilicet propter linguæ & cerebri humectationem, vt in pueris qui lingua deficiunt, vt patet in proferendis multis literis. Secundò, hoc est propter extractionẽ neruorũ ex phlegmate, quia tales sunt nerui eũtes ad linguas, qui nerui corrupti sunt.

Quare dentes serpentum & canum rabidorũ sunt venenosi?

Respondetur, propter malitiam & fumositatem humoris venenosi in eis prædominantis.

Quare lingua canis est medicina apta, & è conuerso equi est pestilens?

Respõdetur, quòd hoc est ex aliqua proprietate occulta. Potest dici quòd ideo, quia lingua canis est multũ poris plena, & sic in se attrahit & tollit viscositate vulne-

Alij dicunt quòd canis ex natura habet quosdam humores in lingua quibus sanat lingendo: oppositum est de equo.

Quare saliua est alba?

Respondetur quòd hoc est ex continuo motu linguæ, quia in continuo motu generatur calor qui dealbat istam superfluitatem, quæ est saliua, vt patet in spuma aquarum.

Quare saliua est insipida?

Respondetur, si haberet determinatum saporem, tunc lingua non saperet, quia solummodo haberet saporem saliuæ, & sic alios sapores apprehendere non posset.

Quare saliua ieiuni sanat apostema?

Respondetur secundũ Auicennam, quia est probè digesta, & subtilis reddita.

Quare aliqui homines abundant multum saliua præ alijs?

Respondetur secundum Medicos, quod hoc propter phlegmaticam complexionẽ fit, quæ in illis prædominatur. Et ideò Medici dicunt, quòd abundans saliua debet sibi cauere à quotidiana febre, surgente ex dominatione phlegmatis. Per oppositum est de illis, qui deficiunt saliua, quia calor in eis superabundat, qui consumit humidum saliuæ. Itaque defectus saliuæ est signum febris.

Quare saliua hominis ieiuni est subtilior & albior, quàm saliua hominis saturati?

Respondetur, quòd illa saliua est sine viscositate cibi, quæ solet incrassare ipsam saliuam hominis pleni.

Quæritur, vnde prouenit saliua hominis?

Respondetur, quòd prouenit à spumis ipsius pulmonis, vbi (secundum Medicos) est sedes phlegmatis.

Quare animalia multum coëuntia, vt apri, sunt multum sputosa?

Respondetur, quòd tunc pulmo & cor sunt in maximo motu libidinis, ergo generatur in eis multum de materia sputosa.

Quare auiculæ non habent saliuam?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de Animalibus, quia habent pulmonem valde siccum, ergo non habent sputum.

Quare Epileptici, id est, qui submerguntur proprio sanguine, & Caduci putrescunt?

Respondetur secundum Medicos, quia materia peccans est in cerebro: sed si vomit, tunc materia peccans est in stomacho: sed si multum meiunt, tunc materia peccans est in viis vrinæ: sed si sperma habere incipiant, tunc est in vasis seminalibus: itaque Medici secundum hoc faciunt euacuare materiam.

Quare lingua aliquod perdit vſum loquendi?

Reſpondetur ex vltima parte Aphoriſmorum Hypocratis, quòd ex Paralyſi vel Apoplexia, id eſt,ex ſubita ſanguinis effuſione,hoc euenit, ſcilicet de humore craſſo. Et etiam aliquando ex infectione ſpiritus animalis in media cella cerebri, qui non mittitur ad linguam, & per vocis expreſsionem variæ paſsionis actus declarāt, vt patet in Gloſſa ibidem, & hoc intendit Galenus.

DE PALATO.

Quare fructus ante maturationem ſunt inſipidi vel amari, & poſt maturitatem ſunt dulces?

RESpondetur, quòd ſapor inſipidus cauſatur ex frigiditate,& defectu caloris in humido & craſſa.Sed ſapor dulcis cauſatur ex ſufficienti calore. Vnde in fructibus maturis humidum eſt ſubtile, & per calorem ſolis ſubtile redditum: ideò ſanè frequenter fructus tuuc ſunt dulces.Sed ante maturationem, humidum eſt adhuc craſſum,& non ſubtile redditum à calore ſolis. Ergo tunc fructus ſunt amari.

Quæritur, quare magis delectamur dulci ſapore, quàm amaro vel alio?

Reſpon-

Respondetur quia natura delectatur dulcedine. Ratio, quia dulce est calidum & humidū, & per caliditatem humiditates superfluas dissoluit, & per humiditatē abluitur immunditia. Sed sapor acetosus, siue stipticus vel ponticus, propter frigus in ipso prædominans nimium constringit, & pungit, & membra offendit in purgatione. Ergo non delectamur illo sapore, quia Medici volunt, quòd homines in æstate, & in vehementi calore non debent comedere aliquid amarum. Ratio est, quia amarum generat calorem. Sed solummodo in hyeme debemus comedere amara. Ergo dicit Aristoteles in libro de Nutrimento & nutribili, quòd dulce est amicum naturæ, & maximè nutrit.

Quæritur, quare sapor acetosus plus incitat ad appetitum, quàm alius.

Respondetur quòd sapor acetosus est frigidus, & frigefacit. Modò frigidi est appetere & attrahere, & ideo causa est appetitus. Nota quod nouem sunt species saporum, quorum tres sunt à calore, & tres à frigore, & tres à temperato medio.

Quæritur, quare de spiritu aëreo plus attrahitur, quàm emittitur?

Respondetur per Aristotelem ad Alexandrum

xandrum Magnum in libro de Motu cordis quòd multæ partes aëris inſpirantur, & pertranſeunt nutrimentum, cúm ſpiritibus vitalibus inter pulmonem continentur. Itaque tandiu animal non ſuffocatur, quãdiu aërem in pulmone percipit, & ſic aliqua pars in ea continetur.

Quæritur, quare aer expiratus & expulſus videatur, cùm tamen aer per ſe ſit inuiſibilis propter ſui raritatem?

Reſpondetur, quia aër inſpiratus admiſcetur fumoſitatibus ipſius cordis, ratione quarum efficicur craſſus, & ſic videtur. Cuius experientia eſt, quia tempore hyemali videmus anhelitum, quia frigus aëris conſtringit anhelitum mixtum fumoſitatibus, & ſic incraſſatur, & condenſatur, & per conſequens videtur.

Quæritur quare aliqui homines habent fœtidum anhelitum?

Reſpondetur ſecundum Medicos, quòd aliquando fit propter malas fumoſitates ſtomachi, aliquando propter corruptionem ſpiritualium membrorum, vt pulmonis. Ergo anhelitus leproſorum eſt infectus, quòd inficit auiculas propinquas, quia interiora ipſorum ſunt maximè corrupta, vt patet ex definitione à Conſtantino data. Quia lepra eſt nutrimentum

omnium membrorum cum putrefactione eorundem; & incipit in ſanguine, & terminatur in membris.

Quæritur quare leproſi ſunt rauci?

Reſpondetur, ideo, quia in eis inſtrumẽta vocalia ſunt corrupta, ſcilicet pulmo.

Quæritur quare homines rauceſcunt?

Reſpondetur, quòd propter rheuma deſcendens de cerebro, replẽs canalia pulmonis, vel aliquãdo ex apoſtematibus in gutture vel ex rheumate in collo congregato.

Quæritur, quare omnes fœmellæ inter omnia animalia, graciliores & ſubtiliores habent voces, quàm viri dempta ſola vacca?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem in quinto de Generatione animalium, quòd propter cõſtrictionem viarum, & arteriarum vocalium, id eſt, vbi aër intrat, per quas vox formatur, vt patet in ſimili: quia fiſtula parua acutius ſonat, quàm maior. Sic etiam eſt in mulieribus, quòd via vocalis propter frigiditatem cõſtringitur, & arctatur, quia frigidi eſt conſtringere: ſed in viris illa via, ex calore viri aperitur & ampliatur, & ergo in viris grauius ſonat, quia caloris eſt aperire ſeu diſſoluere. Etiam dicitur. quòd mulieres habent voces molliores propter humiditatem pulmonis; & propter debilitatem caloris.

Etiam

Etiam iuuenes & infirmi, eadem de causa habent acutas voces. Et est causa naturalis, quare masculus in principio suæ natiuitatis profert a,i, vocem crassiorem, sed fœmella profert e,i, vocem leuiorem, vt vult Laberintus cùm dicit: Masculus a profert.

Quæritur, quare in viris & mulieribus vox mutatur tempore pubertatis, & ista mutatio maximè contingit tempore spermatis in viris, & tempore crescendi mamillarum in mulieribus. Vt dicit Aristoteles in libro de animalibus?

Respondetur per eundem, quia tunc remittitur principium vocis, seu relaxatur. Et hoc declarat in simili de chorda remissa, quæ grauiter sonat. Etiam declarat ex alio, quia animalia castrata, vt capones, spadones & eunuchi, habent voces meliores, propter priuationes testiculorum.

Quæritur, quare homines raucescunt inspectione luporum?

Respondetur secundum Aristotelem, quia lupus est animal valde & maximè frigidũ in cerebro, vnde habet caput graue.

Si ergo videntium hominum spiritus visibilis dirigitur ad eum, tunc attrahit aliquid de frigiditate ad pectus, modo ex illa frigiditate pectus constringitur vbi

sunt

ſunt inſtrumenta vocalia. Quia lupus non poteſt dirigere alias fumoſitates, ſed expirantur ab eo in aërem, & ſic ille aër circunſtans inficitur, & alius aër iterum inficitur ab illo, & ſic vſq; ad hominem peruenit, & tunc ille aër ſic infectus ab hominine attrahitur, & facit eum raucum. Etiã dicitur quòd lupus eſt animal multum vorax, vt patet in libris de Animalibus, quia auidè ſumit cibum, & comedit vna vice tantum, quantum ſufficiat per tres dies. Et ſic lupus aperiens os ſuum, emittit humores crudos, & craſſos, & indigeſtos, à quibus aër inficitur propinquus, qui aërem alium iterum inficit, & ſic deinceps, donec perueniat ad hominem, quo inſpirato homo inficitur: eodem modo ſicut baſiliſcus, qui emittit humores venenoſos oculis, homines inficientes.

Quæritur, quare homine lupum inſpiciente lupus non rauceſcit?

Reſpondetur, quia homo non eſt ita malicioſus & frigidus, vt lupus. Et proptèr ſimilem rationem mouetur hîc tale Problema.

Quare interfectus interfectore præſente, ſanguineſcit?

Reſpondetur, quòd hoc eſt opus diuinum non naturale, quia ſanguis clamat vindi-

vindictam contra interfectorem. Sed tamen si esset aliqua naturalis causa, maximè esset ista, quòd perpetrator huius sceleris recolens, maximè dolet pœnitentia ductus, & sic maximè æstuat propter fortem imaginationem, quam de eo habet, sic quòd omnes spiritus eius ebulliunt, & sic ad instrumenta visus accedunt, & ibi exeunt per radios visuales oculorum, vsque ad facta scilicet vulnera, quæ si recentia fuerint, statim sanguinem emittunt. Secundò hoc fit cum iuuamine aëris inspirati, sic quòd talis aër expiratur per vulnus educens sanguinem. Et simile est de oculo menstruoso, vbi postea macula apparet, dummodo per eum speculum est infectum. Sed et alij dicunt, quòd hoc fit à natura cõmuni, ad manifestandum homicidium.

Quæritur, quare paruæ auiculæ plus vociferantur & cantãt, quàm magnæ? vt patet sensibiliter de alauda & philomela.

Respondetur per Aristotelem, quòd spiritus paruarum auium est leuior & mollior, quàm magnarum. Ergo paruæ auiculæ facilè procedunt in quodcũque desiderium, & sic frequenter cantant.

Quæritur quare masculi plus cãtant, quàm fœmellæ? vt patet in omnibus animalibus.

Respon-

Reſpondetur, hoc eſt propter deſiderium coitus, itaque ſecundum Conſtantinũ in libro de Coitu, dicitur, quòd tunc ſpiritus maximè mouetur in corpore, & fit appetitus coitus.

Etiam reſpondetur, quòd generaliter loquendo de quolibet animali, fœmellæ ſũt frigidiores, quàm maſculi.

Quæritur, quare apes, veſpa, muſca, & locuſta, & multa talia animalia vociferãtur, cùm non habent pulmonem, nec inſtrumenta vocis?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem libro de Inſpiratione & reſpiratione, quòd in eis eſt quædam pellicula, ad quam ſpiritus pulſans facit talem ſonum, itaque mirabiliter ſonat talis ſonus.

Quęritur, quare piſces non vociferantur?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem ſecundo de Animo, quia piſces non habent pulmonem, ſed ſolùm branchias, nec etiam cor, ergo non indigent inſpiratione aëris, & per conſequens non vociferantur. Quia ſecundum Ariſtotelem ſecũdo de Animo, Vox eſt percuſsio aëris inſpirati.

DE COLLO.

Quæritur, quare animal habet collum?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem

in libris de Animalibus, quòd collum est sústentamentum capitis. Vnde secundum ipsum, Collum est medium inter caput & corpus, vt patet per ipsum & eius ceruices et neruos, tanquam per vias medias motus & sensus corporis translegantur: & per ipsum tanquam per quandam distantiam, cor maximè calidum à cerebro elongatur.

Quæritur quare aliqua animalia carent collo vt pisces, serpentes, & alia reptilia?

Respondetur, quia talia animalia carent corde. Ergo non indigent tali distantia, de qua dictum est.

Aliter respondetur, quòd in imo habent collum, sed non est distinctum à corde & capite.

Quæritur, quare collum sit osseum?

Respondetur secundum Aristotelem, vt eo fortius posset caput sustentare. Etiam ideo quia spina dorsi, in collo coniungitur cerebro, & inde recipit medullam, quæ est eiusdem substantiæ cum cerebro.

Quæritur quare quædam animalia habent longa colla, vt grues & ciconiæ, & sic de alijs?

Respondetur secundum Aristotelem, quia talia animalia requirunt sua nutrimenta in profundo aquarum, ergo indigent longis collis. Sic etiam quædam ani-

malia habent breuia colla, vt nisus, & accipiter, quia talia animalia sunt rapacia. Ergo propter fortitudinẽ breui collo indigent vt etiam patet de boue, qui est breuis colli, & ergo fortis.

Quæritur, quare collum sit concauum, & maxime in anteriori parte circa linguam?

Respondetur, quia ibi sunt duo meatus, vnus deferens cibum ad membra nutritiua, vt ad stomachum & ad hepar. Et talis secundum Medicos, dicitur Isophagus, à φαγεῖν Græcè, quòd est comedere Latinè.

Quare arteria vocalis est annulosa?

Respondetur, quòd est propter flexibilitatem, quæ producit bonam resonantiã.

Quare pullus decollatus diu mouetur, & homo decollatus statim immobilis est?

Respondetur, quòd pullus & similia animalia habent neruos strictos, & sic in eis spiritus motiuus moratur diutius post decollationem. Sed homines & similia animalia habent neruos longos & amplos, itaque spiritus ab ipsis citò recedit, & per consequens non possunt mouere corpus.

DE HVMERIS & brachijs.

Quare homo habet humeros & brachia?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de animalibus, quòd propter delationem & portationem oneris.

Quare brachia sunt rotunda?

Respondetur, quòd est propter maiorem velocitatem motus & operationis. Quia talis figura motui est apta, vt patet per Aristotelem primo de Cœlo.

Quare brachia sunt valde crassa?

Respondetur per Aristotelem, quod hoc est propter fortitudinem ad leuandum & ad portandum onera, etiam ad contingendum seu pugillandum. Sic etiam ossa eorum sunt valde crassa, quia ibi est multum de medulla, seu materia medullosa, ne citò corrumpãtur brachia. Sed medulla in paruis ossibus non potest contineri ita bene sicut in magnis.

Quare dolentes vel infirmi denudant vel detegunt brachia, & etiam laborantes in agone?

Respondetur secundum Hippocratem in libro Prognosticorum, quòd in talibus mors est propinqua, & est signum mortis, quia ibi est dolor maximus, qui facit brachiorum denudationem.

Quare in aliquibus infirmantibus brachia gracilia sunt, id est, subtilia redduntur, vt in

hydrop-

hydropicis & phreneticis?

Respondetur secundum Medicos, quia membra sibi compatiũtur: itaque vno dolente omnes humores ibi concurrunt in doloribus prædictis. Nam capite dolente, humores brachiorum currunt ad caput, & brachia gracilia fiunt.

Quare animalia bruta non habent brachia?

Respondetur, quòd habent anteriore pedes loco brachiorum, vel pro brachijs. Aliter respondetur, & melius, quia omnia animalia habent organa aliqua ad pugnãdum & ad se defendendum. Vt lupus habet dentes, vacca cornua, equi pedes, volatilia, rostra & alas: sed solus homo habet brachia ad pugnandum.

DE MANIBVS.

Quare solus homo habet manus & Animal ei simile, vt simia?

Respondetur, quòd manus est organum organorum, vt dicit Aristoteles de Animo, quibus maximè homo indiget. Quia multæ sunt operationes, quæ per manus fiunt, & non per alia organa.

Quare aliqui sunt ambi dextri, id est, vtentes vtraque manu pro dextra?

Respondetur, quòd est propter multitudinem caloris cordis & propter suffla-

tionem eius calidam, qui facit ſiniſtram ita habilem, ſicut dextram: itaque tales homines ſunt proculdubio bonæ complexionis.

Quare mulieres non ſunt ambi dextræ, ſicut viri, vt dicit Hipocrates circa vltimam particulam Aphoriſmorum, circa finem?

Reſpondetur ſecundum Galenum, quòd hoc eſt ideo, quia calidiſſima mulier ſana, frigidior eſt frigidiſſimo viro ſano. Et dicitur inſigniter ſana, quia ſi febricitaret, tunc dictum non eſſet verũ, quia in tali caſu mulier calidior eſſet viro, caliditate accidentali.

Quare digiti ſunt articuloſi?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem in libris de Animalibus, quòd propter aptitudinem ad recipiendum, & ad tenendum receptum.

Quare quilibet digitus tres habet iuncturas ſeu articulos & pollex tantùm duas?

Reſpondetur, quòd pollex etiam habet tres articulos ſeu iuncturas, ſed tertius iungitur brachio, itaque fortior eſt alijs digitis: vt patet ex nomine, quia dicitur pollex à polleo. Quia ſecundum Ariſtotelem maioris eſt virtutis, cùm etiam maior ſit in quantitate.

Quare digiti dexteræ manus ſunt ſubtiliores, quàm ſiniſtræ, vt vult Aegidius?

Re-

Respondetur, quòd propter calorem in tali parte dominantem, qui facit maiorem subtilitatem.

Quare digiti sunt craßiores ante cibum, quàm post? vt dicit Albertus.

Respondetur secundum omnes Medicos, quòd homo ieiunus, repletus est malis humoribus, & fumositatibus diuersis, quæ incrassant omnia membra, etiam digitos: sed cùm illi humores sunt per cibum expulsi, sic digiti magis graciles fiũt. Et eadem de causa homo ieiunus est grauior, quàm homo cibatus, vt patet expresse de ieiunantibus. Et potest reddi melior ratio, quia post cibum calor à membris exterioribus delegatur ad interiora, propter digestionem cibi, itaque membra exteriora gracilia redduntur, sed post digestionẽ cibi è conuerso dirigitur ad membra exteriora, itaque tunc incrassantur.

Quare aliqui homines sunt magis habiles in sinistra manu, quàm in dextra, ad aliquod opus faciendum?

Respondetur, quia in illis cor non influere facit dextro lateri calorem, sed plus sinistro, & etiam operatur in sinistra manu subtilitatem & gracilitatem.

DE VNGVIBVS.

Quæritur, vnde generantur vngues?

Reſpondetur ſecundum Galenum in commento Prognoſticorum, quòd ex fumoſitatibus reſolutis, ingredientibus extremitates digitorum, quæ aëre exteriori exiccantur & in cornu reducuntur.

Quare vngues ſenum nigreſcunt, & palleſcunt?

Reſpondetur, quia tandem calor cordis deficit, quo deficiente, ipſorum pulchritudo deficit.

Quare homines iudicantur bonæ complexionis vel malæ, ſecundum diſpoſitionem vnguium?

Reſpondetur, quia vngues teſtantur bonitatem vel malitiam cordis, ergo etiam complexionis. Quia ſi ſunt rubei, teſtantur choleram bene temperatam: ſed ſi aliquo modo ſunt inclinati cum rubeo colore ad nigredinem, teſtantur ſanguineam complexionem: ſed ſi ſunt crocei coloris vel nigri, teſtantur melancholiam.

Quare aliquãdo maculæ albæ apparent ſiue generantur in vnguibus.

Reſpondetur, quòd nutrimenta vnguiũ ſunt diuerſa reddita, quia aliqua pars phlegmatis eſt admixta: ergo ex tali phlegmate macula iſta cauſatur.

Quare omne Animal gradiens pedibus habet vngues vel vngulas, vel aliquid proportionabile eis

le eis, vt patet in auiculis, solùm curuos vngues habentibus, & in equis, quorum pedes subferrãtur, & in alia regula secundum Aristotelem, quæ est vera, exceptis natãtibus, vt patet in Ansere, vel in Anate, quæ carent huiusmodi vnguibus?

Quia naturaliter vngues sunt graues, & sic impedirent natationem. Et responsio sic potest elici ex dictis.

DE PECTORE.

Quare pectus est concauum?

Respondetur secundum Aristotelem, Quia ibi est sedes spiritualium membrorum, quæ membra sunt nobilissima, vt cor & pulmo: vt ergo ista custodiantur læsione necessarium est, vt pectus sit concauum.

Quare homo inter omnia Animalia habet latissimum pectus, vt dicit Aristoteles?

Respondetur, quòd spiritus in homine sunt debiliores & subtiliores, ergo requirunt regionem ampliorem, in qua possint contineri, vt est pectus.

Quare pectora Auicularum sunt rotunda & acuta?

Respondetur, quia sunt in continuo motu: atque figura acuta & orbicularis motui est apta, vt patet quarto Physicorum.

Quare ea quæ diligimus trahimus ad pectus?

Respondetur, quòd prior locus cordis est sub pectore. Ergo illa quæ cor amat ad pectus trahit propter vicinitatem cordis, applicando amatum amanti.

Quare mulieres sunt breuioris pectoris quàm viri?

Respondetur, quia in viris est caliditas, quæ naturaliter sursum mouetur, superiora viri incrassando, & ea ampliando. Ergo magnum pectus est signum animositatis, vt patet per Aristotelem in Physiognomia, vbi declarat hoc de Leone & Tauro. Sed in mulieribus frigiditas dominatur, quæ naturaliter mouetur deorsum: itaque dicit quòd mulieres frequẽter cadunt supra culum, quia posteriora eorum incrassantur ex frigiditate descendente. Sed vir frequenter cadit supra pectus, propter eius crassitiem.

DE MAMILLIS.

Quare Mamillæ sunt positæ supra pectus?

Respõdetur, quòd pectus est sedes cordis calidissimi, ergo ibi mamillæ generãtur, vt menstruum ad eas missum, calori cordis vicinum, citiùs decoqueretur, & in materiã lactis conuerteretur.

Quare

Quare in aliis animalibus mamillæ sunt infra pectus, sed in muliere sunt supra pectus?

Respondetur, quia mulier est bipes, ergo mamillæ existentes infra pectus, impedirent eius transitum: sed alia animalia quatuor habent pedes, ergo ipsa non impediuntur in eorum transitu, vel motu progressiuo.

Quare viri non habent tā magnas mamillas, sicut mulieres?

Respondetur, quia viris non generantur menstrua, nec ibi est vas menstruo deputatum. Tamen dicit Aristoteles, Viri habent paruas mamillas, & mulieres paruos testiculos.

Quæritur, quæ mamillæ sunt magis valentes pueris lactantibus, an paruæ, vel magnæ, seu mediocres?

Respondetur, quòd in magnis calor est diffusus & dispersus, ergo ibi non est bona digestio lactis: sed in paruis est vnitus & fortis, cùm omnis virtus vnita, est fortior seipsa dispersa, & per consequēs ibi est bona digestio lactis. Ergo paruæ sunt meliores quàm magnæ, mediocres autem sunt optimæ. Ex quo omne medium est optimum.

Quare tredecimo & decimoquarto anno ma-

milla iuuencularum incipiunt creſcere & incraſſari, vt dicit Albertus?

Reſpondetur per Ariſtotelem de Generatione animalium, quòd ideo, quia tunc puella efficitur pubes, & mēſtrua incipiunt augeri in ea & fluere, vt dicit Ariſtoteles, quia in eadem ætate puellarum creſcunt mamillæ, & virorum ſperma.

Quare mamillæ mulierum generātium abortum, id eſt, puerum qui egreditur mortuus ex vtero matris, vt dicit Hipocrates in ſecunda Particula Aphoriſmorum, molleſcunt?

Reſpondetur ſecundum Gloſſam ibidē, Quia tunc mēſtruum non fluit ad mamillas, à quo fœtus deberet nutriri, ergo tunc moleſcunt.

Quare mulier impregnata concipiens maſculū in vtero, dextrā mamillā habet duriorem, quàm ſiniſtrā?

Reſpondetur ſecundum Hippocratem, quia maſculi concipiuntur in dextero latere matris, Ergo tunc menſtruum fluit ad dextram mamillam ipſam indurando.

Quare mulieris impregnātis lac fluens de mamillis ſignificat debilitatem fœtus?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem, quia lac eſt proprium nutrimentum fœtus in vtero; itaque quando lac fluit, ſignum

gnum eſt quòd fœtus non nutritur, & ex hoc vterque debilitatur.

Quare dura mamilla iudicat ſanitatem in puero exiſtente in vtero?

Reſpondetur, quia menſtruum conuertitur in lac, & tale lac ſufficiēter nutrit fœtum & ex hoc arguitur eius fortitudo.

Quare mulier habet tātum duas mamillas, & aliqua bruta, vt porca & canicula, habent decem vel plures?

Reſpondetur, quia frequenter mulier concipit maſculum vnum, vel fœmellam, & huic ſufficit vna mamilla, vel duæ. Sed alia bruta habent multas ſciſſuras, procreātes multos fœtus. Ergo habent mamillas, primo ſcilicet fœtui primam, ſecundo, ſecundam, & ſic de aliis per ordinem.

Quare tempore impragnationis mamillæ ſunt duræ, & alio tempore ſunt molles?

Reſpondetur, quia tunc inflantur & tumeſcunt ſicut vterus, quia multa humiditas menſtrualis fluit ad eas, quæ alio tēpore manet in matrice, & expellitur per locum deputatum.

Quæritur, per quem modum lac mamillarum venit ad matricem?

Reſpondetur ſecundum Hippocratem, vbi ſuprà, quòd mamilla habet colligantiam cum matrice, & quaſdam venas, quas abſcin-

abſcindunt obſtetrices tempore partus, & perillas lac fluit ad vmbilicum puerorum, & capiunt nutrimentum per vmbilicum. Vnde aliqui dicunt, quòd puer exiſtens in vtero nutritur per os, ſed hoc falſum, quia ſi ſic tunc ſtercora emitteret etiam: ſed hoc eſt falſum, quia non videtur vbi dimittuntur illa ſtercora.

Quare lac egrediens de mamillis ſpiſſum & craſſum & non multum, & fluidum, eſt ſignum maſculi in vtero: ſed lac tenue, eſt fœmella?

Reſpondetur, quia mulier geſtans maſculum, eſt fortioris caloris, quia digerit ipſum lac inſpiſſando. Sed in mulieribus habentibus fœmellam, non eſt tantus calor, ergo manet indigeſtum, & aquoſum, & fluidum ſupernatans, ſi ponatur in aqua.

Quare lac ſit album, cùm tamen menſtruũ ſit rubeum, ex quo generatur?

Reſpondetur, quia ſanguis nõ bene decoctus recipit formam albam, vt patet de carne, cuius proprius color eſt albus.

Aliter reſpondetur, quia quilibet humor, qui in tali membro generatur, alicui membro aſſimilatur in colore, inquantum poteſt. Sed quia caro mamillarum eſt alba, ergo & humor lactis eſt albus.

Quare

Quare vacca dat copiose lac, præ alijs animalibus?

Reſpondetur, quia vacca eſt animal multum vorax. Et vbi multum recipitur alimenti, ibi multum generatur menſtrui. Quia lac non eſt aliud niſi menſtruum decoctum & dealbatum, ergo etiā in ea multum generatur lactis.

Quare lac non eſt ſanum, vt dicit Hyppocrates in ſecunda particula Aphoriſmorum?

Reſpondetur ſecundum Gloſſam ibidem, quòd propter multas cauſas non eſt ſanum. Prima, quia quandoque coagulatur in ſtomacho, ex quo vlterius malus anhelitus generatur. Sed Hyppocates ponit remedium in loco allegato, dicens: Si tertia pars aquæ admiſceatur lacti, tunc non eſt nociuum, & hoc intelligitur de aqua fluuiali. Alia cauſa: quia lac aliquando in ſtomacho accedit, & excoquitur, & iterum ex eo generantur mali humores, inficientes anhelitum.

Quare lac præſertim dolentibus capite, non valet?

Reſpondetur ſecundum Hyppocratem vbi ſuprà, & ſecundum Gloſſam ibidem, Quia lac citò tranſit in multam fumoſitatem, & multum habet materiæ terreſtris quę fumoſitas aſcendens, morbum gignit.

Quare

Quare lac est conueniens nutrimentum infātibus & pueris?

Respondetur, quia est naturalis eorum cibus & consuetus, quia etiam in vtero nutriebantur tali cibo; ergo est eis conueniens.

Quare lacticinium tempore partus vaccarū est bonum?

Respondetur, quia tunc lac est multum spongiosum. Ergo tempore illo multas fumositates expellit, & quodamodo est purgatio illo tempore.

Quare lac in mulieribus coëuntibus destruit puerum lactātem?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de Animalibus, Quia tempore coitus, subtilior &, melior pars lactis vadit ad vasa seminalia, & ad matricem, & peior pars manet in mamillis, quæ destruit puerum.

Quare lac mulierum fuscarum sit melius, quàm albarum?

Respondetur, quia fuscæ mulieres sunt calidiores alijs, & quia calor digerit nutrimentum sufficienter, & sic lac melius fit.

Quare in eadem mensa simul comedere lac & pisces sit probibitum à Medicis?

Respondetur, quia maximè disponunt ad lepram

lepram. Quia ambo sunt phlegmaticæ naturæ, tam lac, quàm pisces.

Quare auiculæ non habent lac atque mamillas?

Respondetur, quia mamillæ impedirent eis volatum. Etiam, pisces nõ habent mamillas vel lac, quia ipsi emittunt lactes, vt dicit Aristoteles in libro de Generatione animalium. Quia fœmella emittit polygramum, & masculus superaddit lactes, sic eorum species æternæ fiunt per successionem indiuiduorum.

DE DORSIS.

Quare Animalia habent dorsa?

RᴇSpóndetur per Aristotelem, propter tres causas. Prima, vt dorsum esset via neruorum à spina dorsi extensorũ per totũ corpus, vt patet sufficienter in suspēsis, quia quando sunt lacerati, tunc adhuc nerui dependent in spina dorsi. Secunda causa est, vt esset custodia membrorum mollium in corpore existentium, vt stomachi, hepatis, pulmonis & sic de alijs. Tertia causa est, vt esset fundamentum omnium ossium, quia videmus, quòd alia ossa, vt costa, fundantur in spina dorsi.

Quare homo inter omnia animalia habet dorsum latum, ita quòd nullum animal, præter hominem, potest conuenienter iacere in dorso?

Respondetur, quia pectori lato correspondet dorsum latum. Si ergò homo haberet dorsum acutum, sicut alia animalia, illa esset indecens & inepta dispositio. Ergo requiritur quòd habeat dorsum latum.

Quare homo iacens in dorso, habet horribiles visiones?

Respondetur, quia tunc meatus seu neruus phantasiæ est apertus, qui est in anteriori parte cerebri, & ergo tunc phantasia corrumpitur.

Vel alia ratio est, quia homo iacens in dorso, habet se ita, quòd humores perturbantur, & mouentur sursum, vbi est phantasia, itaque phantasia perturbatur.

Quare malum est iacere in dorso?

Respondetur secundùm Medicos, quia hoc disponit ad lepram, epilepsiam, maniam, & ad incubum. Vbi nota, quòd mania est infectio anterioris partis cerebri, cum priuatione imaginationis. Sed incubus in proposito, est passio cordis, cùm aliquis se in somno suffocari putat & putat aliquid iacere super ipsum, quòd libenter remoueret.

Quare spina dorsi habet multos articulos, & multa membra, quæ apud Medicos Spondylia dicuntur?

Respõdetur, quòd propter flexibilitatem ipsius dorsi, quia sine illis articulis, flexiones fieri non possent, neque motus, vt patet per Aristotelem in libris de Motibus animalium. Itaque dicentes, quòd elephas non habent membra, dicunt malè, quia nõ posset se mouere.

Quare spina dorsi in piscibus fracta, pisces citò moriuntur?

Respondetur, quia spina dorsi in piscibus est loco cordis. Modò cor est primum viuens, & vltimum moriens, vt patet in libro de Longitudine & Breuitate vitæ. Ergo læsa spina dorsi, pisces diutiùs viuere nõ possunt.

DE MEDVLLA.

Quare læsa medulla, homo facilè moritur?

RESpondetur, quia medulla venit à cerebro: quod est vnum membrum principale, vt patet in duobus. Primò, quia medulla seu nucha est alba, sicut cerebrum: Secundò, quia aliæ medullæ non habent cutem neque pelliculam. Sed nucha habet duplicem pelliculam, sicut cerebrum, scilicet piam matrem, & duram matrem.

Et etiam circa ſpinam dorſi ſunt quinque venæ, quæ ſecundum medicos dicuntur Hæmorrhoides, ab æma Græcè, quod eſt ſanguis Latinè. Ideo medicum videndum eſt de venis Hæmorrhoidum.

DE FLVXV HAEmorrhoidum.

Quare aliqui viri patiuntur fluxum Hæmorrhoidum?

RESpondetur, quòd ſunt Melancholici. Ergo multum generatur in eis melancholiæ, quia frigidi ſunt, quæ primò mittitur ad ſplenem, ſcilicet ad propriam ſedem melãcholiæ, & ibi propter ſanguinis multitudinem retineri non poteſt. Ergo mittitur ad ſpinam dorſi, vbi ſunt aliquæ venæ, quæ terminantur in dorſo, & in collo. Et quando illæ venæ valde replentur ſanguine melancholico, tunc aperiuntur viæ Naturæ, & exit illе ſanguis ſemel in menſe, vt menſtrua mulieris, Et tales viri per talem fluxum præſeruãtur magis ab infirmibus, ſcilicet ab hydropiſi, peſte, & cæteris.

Quæritur, quare Iudæi indifferenter patiuntur talem fluxum?

Reſpondetur Theologicè, quia ipſi tempore paſsionis Chriſti clamauerunt, Sanguis

guis eius super nos,& super filios nostros. Ergo dicitur in Psalmo: Percussit eos Deus in posteriora dorsi.

Aliter respõdetur magis naturaliter, quia Iudæi vescuutur cibarijs phlegmaticis & frigidis, ex quibus cibarijs generatur sanguis melancholicus, qui per fluxum hæmorrhoidum expurgatur.

Alia ratio naturalis est, Quia dicit Aristoteles in libro de Cœlo & Mundo, quòd motus facit calorem, & calor digestionem vt patet quarto Metheororum. Sed Iudæi non sunt in continuo motu & labore, nec in conuersatione hominum. Etiam ideo, quia sunt in magno timore, quia timent nos vlcisci passionem nostri Saluatoris. Et hæc in eis frigiditatem faciunt, & impediunt digestionem, & ergo iterum in eis generatur multus sanguis melancholicus, qui in ipsis tunc tempore menstrui expurgatur.

DE CORDE.

Quæritur, quare cor & pulmo dicuntur membra spiritualia?

Respondetur vno modo, quòd à spiritu, quia spiritus vitalis in corde generatur. Sed illa responsio non videtur valere: quia sic hepar & cerebrum, erunt membra

ſpiritalia, quod eſt falſum. Quia hepar eſt membrum nutritiuum, ſed cerebrum animatiuum. Sed tamen conſequentia patet, quia ſpiritus vitalis generatur in hepate, & ſpiritus animalis cerebro. Itaque reſpondetur, quòd cor & pulmo ideo dicuntur membra ſpiritalia quia in eis recipitur ſpiritus & aër. Vel dicũtur ſpiritalia, propter eorum impoſsibilitatem, reſpectu aliorum membrorum. Ergo ipſa per ipſam pelliculam diuerſa ſunt ab alijs membris nutritiuis, vt à ſtomacho.

Quæritur, quare pulmo ſit ita rarus, & ſpongioſus.

Reſpondetur, quòd ibi aër melius poteſt recipi pro cordis refrigerio, & expulſione ſuperfluarum fumoſitatum. Quia ſecundũ Ariſtotelem in libro de inſpiratione & reſpiratione, Pulmo eſt flabellum cordis, ſeu ventilabrum. Et ſicut follis inſpirando inflatur, & expirando comprimitur & contrahitur: ſic ſimili modo pulmo inſpirat aërem, dando refrigerium cordi, & inſpirat ne cor ſuffocetur per nimiam caliditatem aëris inſpirati.

Quæritur, quare caro pulmonis ſit alba?

Reſpondetur, quòd propter eandem cauſam, quia eſt in continuo motu.

Etiam

Etiam solet quæri, quare sola animalia habētia cor, habent pulmonem, & non alia.

Respondetur, quia pulmo non est membrum propter se, sed propter aliud, scilicet propter cor. Ergo si animal corde carens haberet pulmonem, tunc superfluè & frustrà esset: modò natura non permittit hoc. Quia natura nō deficit in necessarijs, nec abundat in superfluis.

Quare animalia non habentia pulmonem carent vesica, vt dicit Aristoteles?

Respondetur, quia talia non recipiunt aquam potabilem, vt potum suū & cibum faciant feruere, sed propter temperamentum cibi: ergo carent vesica, & etiam vrina, vt patet in auiculis, quarum quædam simpliciter non bibunt, vt falco, nisus, accipiter.

Quare cor est in medio animalis?

Respondetur, quòd ideo, vt aliquo modo omnibus mēbris influere faciat vitam: itaque cōparatur Soli, qui est situs in medio planetarum, vt alijs planetis influere faciat lucē, Itaq; Pythagorici dicētes Cœlum esse magnum animal, dixerunt Solem esse cor illius animalis.

Quare in solo homine cor collocatur in sinistro latere?

Respondetur, vt calor cordis temperet

frigiditatem splenis. Nam splen est sedes melancholiæ, quæ etiam in sinistro latere collocatur.

Quare inter omnia membra cor primo generatur? vt dicit Aristoteles, Quòd cor est primum viuens & vltimum moriens?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de Iuuentute & Senectute, quia cor est principium & origo vitæ, & omnium membrorum, & sine illo nullum membrum viuere potest. Nota secundum Physicos de semine in matrice retento, primò generatur quædam pellicula circundans ipsum semen: post hoc generatur typus formatiuus, qui ex subtiliore sanguine primò facit cor, & de sanguine minus subtili successiuè facit hepar, & de sanguine crasso & frigido facit medullam & cerebrum.

Quare animalia parui cordis sunt audaciora? vt Leo, qui est animal valde ferox & audax?

Respondetur, quòd in paruo corde animalis calor est bene adunatus & vehemēs, & sanguis adueniens in tangendo ipsum, citius calefit, & ad alia membra mouetur spiritu calefactiuo, mediante quo, audaciā eis tribuit.

Quare

Quare animalia magni cordis sunt valde timida, vt lepus?

Respondetur, quia calor tum est diffusus & dispersus, & non potest calefacere sanguinem ad ipsam concurrentem, & sic timor ibi generatur.

Quare in corde magnorum animalium, vt ceruorum & hominum secundum Albertum, est quoddam os?

Respondetur per Aristotelē, quòd ideò, vt sit fundamentum motus continui ipsius cordis: quia secundum eundem in libris de motibus animalium, In quolibet motu est quidam fluxus & quies.

Quare cor continuè mouetur?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de Motu cordis, & per Galenum & Aegidum, Quia ibi spiritus generatur, qui est subtilior aëre, qui propter maiorē rarefactionem, quærit locum ampliorem, replendò concauum ipsius cordis, ex quo sequitur dilatatio cordis. Et quia cor est terrestre: ergo cessante impulsione, partes eius cessant, & tendunt ad centrū. Et magister Galenus ponit experientiam de glande. Si glans ponatur ad ignem, calor ignis eius humiditatem resoluit in fumum, qui est maior humiditas, ita-

que maiorem locum occupat, & sic non potest manere infecta, ergo ipsam eleuat, & facit eam ex igne saltare : & sic conformiter est de corde. Vnde nota, quòd cor animalis est triãgularis figuræ aliquo modo, & partem minorem habet versus sinistram, partem verò maiorẽ versus dextrã, & in parte minori se continuè aperit, & claudit, & sic est in continuo motu. Primus motus, apud Medicos, vocatur Diastole. Sed motus contritionis siue clausionis, vocatur Sistole. Ex quibus duobus motibus fit pulsus in toto corpore, quem Medici in arterijs sentiunt.

Quare animalia magni cordis sunt macra?

Respondetur, quia calor naturalis egrẽdiẽs de corde consumit humiditatẽ aquosam, quam humiditatem, oportet conuerti in pinguedinem. Et sanè frequẽter mulieres sunt pinguiores quàm viri, quia habent multum de humido, & sunt humidioris cordis quàm viri.

Quare caro cordis est compacta & spissa?

Respondetur, quia in re densa & bene compacta calor fortiter recipitur, vt etiam patet in alijs.

Aliter respondetur, vt cor sua caliditate temperet frigiditatem cerebri, ideo

est compactum.

Quaritur, quare est cor calidissimum in toto animali?

Respondetur, quia ibi est materia spissa & densa, & bene compacta, & calor fortiter recipitur in eo, vt patet in silicibus: Etiam alia ratio est, quia cor sua caliditate temperat frigiditatem cerebri.

Quaritur, quare cor est principium vitæ?

Respondetur, quia in eo generatur spiritus vitalis qui est sedes vitæ. Vnde secundum Augustinum in libro de differentia spiritus & animæ: Cor habet duos vẽtres, scilicet dextrum & sinistrum. Dexter enim venter plus habet de sanguine, quàm de spiritu, quia spiritus generatur ad viuificãdum totum animal.

Quaritur, quare cor sit rotundum, & habeat figuram pyramidis instar?

Respondetur, secundum Aristotelem, Quòd figura rotunda non habet angulos: Et ideo est rotundum, ne materia corpori nociua ibidem posit retineri.

Aliter respondetur secundum Aristotelem, Quia figura rotunda est motui apta. Et ideo figura rotunda secundum Aristotelẽ metaphoricè Agonia dicitur, ab Alpha quod est sine, & gonia angulus, quasi sine angulo.

Quaeri-

Quæritur, quare in solo corde per excellentiā sit sanguis?

Respondetur quia sanguis est in eo tanquam in proprio loco, vel tanquam efficiēte, quod alij dicunt de hepate. Vnde cor à nullo membro recipit sanguinem, sed alia membra ab eo.

Quæritur, quare aliqua animalia non habent cor?

Respondetur, licet non habeant cor, tamen habent aliquid proportionabile cordi, vt patet de piscibus & anguillis, qui spinas dorsi habent pro corde.

Quæritur, quare vt videmus sensu, in brutis animalibus, vt in auibus & pullis capite ipsis amputato, cor adhuc pulsat & viuit?

Respondetur, quia spiritus vitalis diutius manet in eo, quàm in alijs mēbris, eo quòd cor est primum viuens, & vltimum moriens, vt dicit Aristoteles de Senectute & Iuuentute. Ergo cor pulsat, & plus mouetur, quam alia membra.

Quæritur, quare omne animal carens corde, vel proportionali ipsi cordi, carent sanguine? vt patet in muscis.

Respondetur, quia cor est principium sanguinis, modò deficiente causa, deficit effectus.

Quæri-

Quæritur, quare pulſus cordis certius iudicatur in dextro latere, quàm in ſiniſtro?

Reſpondetur, quia calor cordis ibi facit maiorem habilitatem & calorem, itaq; ibi plus ſentitur, quàm in ſiniſtro latere.

Quare calor aliquando è medio deſinit, vt patet in caducis & epilepticis.

Reſpondetur ſecundum Conſtantinum in libro de Stomacho, quòd hoc fit ex defectu ſuiipſius, & pellicularũ, quibus cooperitur, quibus tunc infectis, cor è medio deficit: & aliquando fit ex infectione mẽbrorum vicinorum. Vnde quando ex orificio ſtomachi exit humor venenoſus, lædit ille cor, & membra ſibi vicina, & tunc illa inducunt è medio defectionẽ cordis. Notãdum quòd ſecundum Ariſtotelem, Diſpoſitio cordis maximè cognoſcitur per pulſum cordis. Quia pulſus velox, magnus & frequens cognoſcitur, ſiue teſtatur de caliditate cordis, & de bona complexione. Et pulſus tardus & debilis teſtatur de frigiditate cordis, & malitia complexionis. Vnde mulieres, inquantum ſunt ſanæ, habent tardiorem & dibiliorem pulſum quàm viri, & hoc etiam patet per alias cauſas, vt infrà patebit.

DE

DE STOMACHO.

Quare stomachus est amplus?

RESpondetur secundum Aristotelem in libris de animalibus, Quia in eo cibus, vt in olla primo decoquitur & digeritur, vt purum ab impuro separetur: itaque per multitudinem cibi natura ampliat stomachum.

Quare stomachus est rotundus?

Respondetur secundum Constantinum in libro de stomacho, quia si haberet angulos, tunc in illis cibus potius maneret, & sic homo nunquam febribus careret: qui tamen humores eleuãtur & consumũtur, & non absconduntur propter eius rotunditatem.

Quare caro stomachi est multum neruosa, & sensibilis?

Respondetur, secundum Aristotelem & Constantinum, quia nerui sunt dilatabiles & extensibiles: itaque stomachus tempore repletionis dilatatur, & tempore famis restringitur: ergo natura sagax disponit neruosum stomachum.

Quare stomachus digerit?

Respondetur, propter calorem in eo existentem, quia calor prouenit à membris vicinis, scilicet ab hepate & corde: quia videmus in fabrica arte, quòd calor ignis

ſeparat æruginea, vt ſcoriam à ferro, aurum à cupro, argentum à ſtanno. Sic digeſtione per calorē fit ſeparatio puri ab impuro, & talis digeſtio eſt quadruplex ſecundum Medicos.

Quare ſtomachus adiungitur hepati, vt patet ſenſu?

Reſpondetur ſecundum Conſtantinum vt ſuprà, quia hepar eſt valde calidum: vt ergo ſua caliditate poſsit iuuare ad digeſtionem, circundat ipſum.

Quare communiter patimur plus frigus poſt prandium, quàm ante?

Reſpondetur, quia tunc totos calor vadit ad ſtomachum ad digeſtionem faciendam, & ſic partes exteriores frigeſcunt calore priuato.

Quare poſt prandium immediatè ſit malum ſtudere?

Reſpondetur, quia cum calor debet laborare pro imaginatione ſtudij, tunc non laboraret pro cibo dirigendo; & ſic cibus permaneret crudus. Ideo ſecundum Medicos, homo primum debet ſpaciari poſt prandium ad centum paſſus, vel ſecundum aliquos mille.

Quare mulieres, & maximè impregnatæ, primo & tertio menſe habent appetitum inordinatum, ad comedendum carbones, cineres, &c?

Reſpondetur ſecundum Conſtantinū, vt ſuprà, quia quales ſunt humores in ſtomacho illarum mulierum, talia nutrimenta appetunt. Et quia mulieribus impragnatis ſunt putridi & corrupti humores replentes ſtomachum, ideo appetunt ſimilia, cum omne ſimile applaudat ſibi ſimili.

Quare ſtomachus carnes valde pingues tardè digerit?

Reſpondetur, quia tales carnes natant in ſtõacho. Modò optima digeſtio fit in profũdo ſtomachi, vbi carnes pingues nõ poſſunt venire. Itaq; tales ſunt multũ ſomnolenti, poſt eſum pinguium carnium, quia in eis digeſtio retardatur.

Quare ſtomacho infirmo, omnia alia membra habent in ſe malè, eo ſano, melius ſunt ſingula membra diſpoſita?

Reſpondetur ſecundum Conſtantinum in principio ſui libri, quia ſtomachus colligantiam habet cum cerebro, corde, & hepate, quæ ſunt membra principalia, ergo ipſo dolente, omnia dolent.

Aliter reſpondetur, quia impedita prima digeſtione, aliæ digeſtiones impediuntur. Nam in prima digeſtione principium eſt infirmitatis, ſcilicet in ſtomacho.

Quare iuuenes citius eſuriunt, quàm ſenes?

Re-

Respondetur secundum Hyppocratem in prima particula Aphorismorum, & Galenum ibidem in Commento, quòd iuuenes propter tria cibo indigent. Primò propter incrementum, secundò propter restaurationem vitæ, tertiò propter conseruationem vitæ.

Aliter respondetur, quòd iuuenes sunt calidiores senibus, eo quòd senes sunt frigidi & sicci, vt patet secundum Aristotelem in libro de Generatione animalium. Ergo calor in iuuenibus plus digerit, & per consequens plus appetunt.

Quare medici præcipiunt, quòd existente appetitu comedendi, debet quis comedere.

Respondetur secundum Auicennã. quòd tolerare famem, est stomachum malis humoribus & putridis, adimplere, quos attrahit ad se loco cibi, vt patet per experientiam. Cùm ieiunamus nocte, habemus appetitum comedendi, sed sequenti die minimè. Ergo est signum quod stomachus tunc est repletus malis humoribus, & maximè orificium eius, quæ repletio non est vera, sed mendax est propter hoc, sumpto modico cibo, regreditur statim appetitus: itaque dicunt vulgares communi prouerbio, quod os est trufator, quia licet fuerit corruptũ malis humoribus, sumpto

tamen cibo reuertitur appetius.

Quare consilium medicorum est, quòd homo debet successiuè comedere?

Respondetur secundum Auicennam, quia stomachus nimium repletur, & tunc cibus supernatabit in eo, quod est valde periculosum.

Alia causa est, sicut ligna multum frigida suffocant ignem, sic cibaria suffocant calorem naturalem. Itaque optima medicina est vti modestia & tem peramento in cibo & potu. Vnde versus,

Esse cupis sanus, sit tibi parca manus.
Pone gulæ metas, ætas vt sit tibi longa.

Quare alio & alio tempore anni appetuntur alia & alia cibaria? vt in hyeme carnes bouinæ, & vaccinæ, & porcinæ: in æstate appetũtur carnes subtiliores, vt vitulinæ, aguinæ?

Respondetur ideo, quia complexio variatur secundum tempus anni, vt patet per Gilbertum in libro sexto Principorum.

Aliter respondetur & melius, quia hoc fit propter qualitatem ipsorum temporũ, quia frigus hyemis facit meliorem digestionem: nam ventres calidiores sunt in hyeme propter frigus circumstans, vt dicit Hypocrates in prima particula Aphorismorum, & Aristoteles in primo Me-

theor

theororum.

Quare cibus non debet esse nimis calidus, vt piper, zinziber?

Respondetur, quia cibus calidus adurit sanguinem, & disponit ad lepram, Sic è conuerso, cibus frigidus mortificat & congelat sanguinem. Etiam cibus non debet esse nimis acetosus, quia ille citò inducit senectutem. Item cibus non debet esse nimis conditus, quia ille adurit interiora, & post illum cibum oportet potare multum, vt post alia cruda. Item cibus non debet nimis esse dulcis, quia dulcedo maximè constipat venas.

Quare sit bona consuetudo caseum comedere post prandium, & pira post omnia fercula immediate?

Respondetur, quia caseus ratione terrestritatis & crassiciei tendit ad fundum stomachi, & sic deprimit carnes, & ille cibus digerit omnes alios, seipsum digerere non potest. Sic etiam dicitur de piris. Notandum de caseo, quod caseus recens cæteris laudabilior: sed caseus vetus, & siccus & salsus est pessimus, citò faciens dolorem capitis, & hepatis constipationem: & quantò fuerit veterior, tantò & deterior. Vnde versus.

Caſeus eſt nequam, nam digerit omnia ſequàm.

Quare poſt piſces ſit bonum comedere nuces? vt dicit Metriſta.

Poſt piſces nuces poſt carnes caſeus adſit.

Reſpondetur quia piſces ſunt aliquando venenoſi, quia ſunt difficilis digeſtionis, & facile putreſcunt & corrumpuntur. Et nuces iuuant digeſtionem, quia ſunt mediocriter calidæ.

Alia ratio, quia quando ſunt venenoſi, vt dictum eſt, mox nux eſt remedium contra venenum. Ergo piſces temperantur per nuces, & ſic ſanum eſt ſumere nuces poſt piſces. Sed tamen notanda eſt regula de piſcibus, quia piſces debēt eſſe de aqua clara & petroſa, & non frigida & lutoſa, nec quieta. Vnde verſus.

Hi currant per aquam mundam, claramque petroſam.

Sint cocti vino piſces cum petroſelino.

Et tales piſces minus nocent:

Quare nouus cibus multum nocet ſtomacho? vt in feſto Paſchæ multi læduntur ex nouo cibo.

Reſpondetur, quia talis cibus nimis auidè comeditur, ergo replet ſtomachum, & ſic ſtomachus difficulter poteſt digerere iſtum cibum, & ſic eius immoderata com-

meſtione

mestione multi moriuntur. Quia est regula Galeni & Hypocratis, quòd gula interficit plures quàm gladius, ideo summoperè valet moderatio cibi & potus.

Quare sit malum differre in mensa, & paulatim diuersa cibaria comedere?

Respondetur, quia quando vltimum apponitur, tunc primum incipit digeri, & sic partes in digerẽdo non æquantur, & cibus decoctus corrumpitur: hoc bene perpendunt Gallici, quia ad maius duo vel tria fercula comedunt: est tamen notanda regula de ordine cibariorum, quia si plura habẽtur fercula, quorũ quædam sunt subtilia in digestione, sicut caro pullorum, hœdorũ & vitulorum, oua mollia & subtilia, & huiusmodi, tunc illa subtilia debẽt præcedere. Sed crassa, Vt caro ceruorũ, porcorũ, vaccarum, assatura porcina vel vaccina, oua dura in patella frixa, debent post comedi. Ratio est, quia si præponerentur, tunc ipsa cito digesta, impedirent digestionem aliorum, & tunc subtilia iam digesta violenter retinerentur, & in stomacho corrumperentur: ex quo sequitur eructatio, nausea, fastidium, & dolor capitis, dolor ventris, & magna sitis. Et per consequens est valde nociuum in eadem mensa come-

dere lac, & bibere vinum, quia disponunt ad lepram.

Quæritur, quid melius est stomacho, cibus vel potus?

Respondetur, quòd potus citius digeritur quàm cibus, quia cibus est magis materialis quàm potus. Ergo cibus difficilius digeritur.

Quare bonum est potare in prandio?

Respondetur, vt potus temperet cibũ & reddat eum aptum digestioni: quia olla repleta carnibus aut piscibus, si non habeat humiditatem, tunc sequitur illius pulmenti & ollæ destructio. Et stomachus habet se vt olla decoquens cibum. Ergo à Medicis est consultum inter prandia potare.

Quare bonum sit cœnam dimittere serotinam?

Respondetur, quòd ideo, quia post cœnam non sequitur motus, sic cibus non intrat profundum stomachi, sed remanet indigestus & sic inducit nocumenta: itaque bonum est cœnam esse breuem & modicam. Vnde versus,

Cœna leuis cœnàque breuis tibi sit, quia magna

Cœna nocet, medicina docet, res est manifesta.

Et magna cœna ſtomacho fit maxima pœna.

Vt ſis nocte leuis, ſit tibi cœna breuis.

Quare ſtamacho ieiuno vinum bibere ſit valde inſanum?

Reſpondetur ſecundum Auicennam, quòd talis ſobria potatio vini dat magnũ periculum in cerebro, & quandoque inducit morbum caducum vel apoplexiam.

Quare aquam frigidam multum bibere eſt periculoſum?

Reſpondetur, quòd vnum contrariorum expellit & impedit reliquum, vt patet per Ariſtotelem primo de Generatione. Sed quia aqua eſt ſummè frigida, ergo veniens ad ſtomachũ, impedit digeſtionem, & calorem digerentem.

Quare bibere de nouo muſto ſit valde periculoſum ipſi ſtomacho?

Reſpondetur, quia eſt indigeſtibile. Ergo multum inflat ventrem, & ſic aliquo modo prouocat dyſenteriã, id eſt fluxum ventris ſanguineum. Vnde verſus,

Impedit vrinam muſtũ, ſoluit citò ventrẽ.

Sed de vino bono bibere, eſt cõueniens Vnde verſus.

Vinum ſit clarũ, vetus, ſubtile, maturum. Ac bene lymphatum, ſoluens, moderamine ſumptum.

Quare statim post prandium laborare prohibitum à Medicis iuxta hunc versum.

Post mensam pauca, nec eas, nec stes sine causa.

Respondetur, quod huiusmodi triplex est ratio. Prima est, quia motus post prandium lædit virtutem digestiuam, & sic cibus indigestus depellitur. Secunda est, quia motus post prandium facit vt membra crudum attrahant cibum, quòd statim est causa ægritudinis,

Tertia est, quia motus facit cibum descendere, antequam digeratur, & si homo inciperet ambulare pòst prandium, tunc motus paulatim incipiet. Sed post cœnam motus est bonus, quia post cœnam citò consequitur somnus. Ergo parum est spaciandum, vt per hoc cibus intret profundum stomachi.

Quare de mane ante prandium sit bonum spaciari?

Respondetur, quòd talis motus dat membra commoda, & congrua ipsi spacianti, quia calorem naturalem fortificat, & facit descendere superfluitates stomachi. Itaque dicit Auicenna, quòd dimittentes exercitium & motum, incurrunt hecticam. Et ille motus patet in his versibus.

Ante cibum perge, motus primus moderatus.

Poſt cœnam ſtabis, aut paſſus mille meabis.

Quare, ſecundum doctrinam Auicennæ & Hyppocratis, vomere ſit valde ſanum?

Reſpondetur ſecundum eos, quia purgat ſtomachum ab omni humore nociuo: nam ibi expellitur materia paſſiua, ſcilicet glauca vel viridis, quæ ſi in ſtomacho maneret, febrilia induceret. Etiam ſecundum Auicennam, Vomitus purgat oculos, purgat caput, & mundificat cerebrum.

Quare ſomnus valde fortificat ſtomachum, & virtutem digeſtiuam?

Reſpondetur, quia in ſomno viget calor naturalis, interius digeſtionem confortando. Sed calor in vigilia, manet circa locum ſenſuum, & in toto corpore diſperſus.

Quare homo patitur infirmitates, vt cibus & potus à ſtomacho receptus, in eadem qualitate & quantitate per inferiora expellantur?

Reſpondetur, quòd hoc eſt propter debilitatem virtutis naturalis, ſcilicet appetitiuæ vel attractiuæ, digeſtiuæ, retentiuæ & expulſiuæ, quæ infirmitas, lyenteria vocatur.

Nota differentiam inter lyenteriam, dya-

riam, & dysenteriam. Vnde versus.
Cruda lyen, simplex dyen, sed sanguine dysen.

DE SANGVINE.

Quare omne animal habens sanguinem, necesse est habere hepar?

RESPONDETUR secundum Aristotelem, quòd sanguis primò generatur in hepate, eo quod hepar est sedes sanguinis, secundum aliquos medicos, & attrahitur à stomacho per quasdam venas principales, quo generatur talis sanguis.

Quare sanguis sit rubeus?

Respondetur, quia assimilatur membro in quo generatur, scilicet hepati, quod est rubei coloris. Etiam sanguis est dulcis, quia est bene digestus, & coctus, & parum de terrestritate sanguini admistum, causa est salsedinis in eo, vt patet per Philosophum in libris Metheororum.

Quare mulieres habent spissiorem sanguinem, quàm viri?

Respondetur, quòd propter frigiditatem inspissantem. Frigiditas ex illa natura condensat, coadunat, constringit, vel congelat, vt patet in libris Metheororum.

Quare sanguis venit ad totum corpus ab hepate, & per quem modum?

Respondetur, quod per venas principa-

les,

les, vt patet per hepaticam, cephalicam, medianam, & per venas capitales de quibus patet in libro Aphorismorum.

DE VRINA.

Quæritur, quomodo vrina venit ad vesicam, cùm tamen vesica sit clausa?

ALiqui dicũt, quòd sudando: & videtur esse verum, cùm vrina non sit mortificatiua, ut patet per Aegidiũ. Ergo aliter, respondetur, scilicet, quòd semipellicula quæ est in vesica, aperitur, & per eam intrat vrina, & quia illa pellicula est duplicata, ideo è conuerso clauditur. Et dicit Theophylactus, Vrina est nuncius non fallax, quia testatur de sanitate & ægritudine animalis. Vt dicit Hippocrates in libro Aphorismorum, quòd homines habent mane vrinam albam, & ante prandium rubeam, & post prandium candidã, & similiter post cœnam. Et multi colores vrinæ de quibus nihil ad præsens.

Quare hydropisis venit ab hepate?

Respondetur secundum Constantinum, quòd virtus digestiua in hepate, nõ potest materiam crassam conuertere in quatuor humores, sed cõuertitur solùm in aquam, quæ tumescit, & inflat hominem, & maximè ventrem.

DE

DE FELLE.

Quare animalia habent fel?

RESpondetur, quòd ibi recipitur humor cholericus, qui suo acumine multum iuuat viscera, ad expellendum superflua: etiam iuuat ipsum stomachum, in digerendo.

Quare icteritia venit à felle.

Respondetur, quia humor fellis est glaucus & croceus. Igitur cùm pori fellis obstruuntur, tunc ille humor non potest intrare sacculum fellis, sed miscetur cum sanguine vadens per totum corpus, inficiendo cutem.

Quare equus, muli, asinus & coruus non habent fel?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de animalibus: quamuis illa animalia sic dicta, non habent fel in sacculo, habent tamen fel dispersum per paruas venas.

DE SPLENE.

Quare splen est caro nigra? vt pates sensu.

RESpondetur secundum Aristotelem, in loco prius allegato, quòd splen causatur ex materia terrestri: id est, ex materia nigra: Modò effectus assimilatur suæ causæ.

Aliter respondetur secundum Medicos, quia

quia ſplen eſt reſeruaculum melancholiæ. Modò melancholia, eſt nigra cholera.

Quare homo habens magnum ſplenem, ſit macer.

Reſpondetur, quia ſplen multam trahit ad ſe materiam, quæ debet tranſire in pinguedinem. Itaque per oppoſitum, homines parui ſplenis pingues efficiuntur.

Quare ſplen facit ridere?

Vt dicit Iſidorus, Splene ridemus, felle iraſcimur, corde ſapimus, iecore amamus & cerebro ſentimus, vt etiam tangit Ebardus capitulo de verbis.

Cor ſapit, & pulmo loquitur, fel commouet iram.
Splen ridere facit, cogit amare iecur.

Reſpondetur, valde naturaliter, quia ſplen attrahit ad ſe melãcholiam, eo quòd eſt proprius locus eius, quæ melancholia eſt cauſa triſtitiæ, & illa ibi conſumitur, & ſic deficiente cauſa, deficit & effectus. Quòd autem melancholia eſt cauſa triſtitiæ patet per Ariſtotelem in proœmio de Anima, itaque illa conſumpta ſequitur oppoſitum triſtitiæ, ſcilicet gaudium. Et eadem de cauſa fel facit iraſci, quia cholerici ſunt iracundi, quia multum habent de humore fellis. Et nota pro dilucido intellectu illorum, quatuor humores

mores sunt in homine, scilicet sanguis, cholera, phlegma, & melancholia, quorum quilibet habet speciale reseruaculũ, & membrum speciale in quo reseruatur, & conseruatur. Vnde ex parte materiæ siccæ & calidæ generatur cholera quæ vadit ad fel, vbi habet locum in quodam sacculo: Sed ex parte materiæ frigidæ & siccæ generatur melancholia, quæ vadit ad splenem, tanquam ad suum receptaculum, secundum Medicos: ex parte materiæ frigidæ & humidæ generatur phlegma, quod vadit ad pulmonem, tanquam ad suum receptaculum, vel secundum Medicos, ad splenem: sed sanguis qui est nobilissimus humor, dicitur generari in hepate, & ibi videtur suus proprius locus.

DE COITV.

Quæritur, quare coeunt animalia?

RESpondetur secundum Auicennam, secundo de anima super illam literam. Naturalissimũ quidem operũ in viuentibus est, generare sibi simile in specie, quod fit propter conseruationem speciei. Quia si coitus non esset, omnes species dudum periissent.

Quæritur, quid sit coitus?

Res-

Reſpondetur, quòd coitus eſt mutua actio maris & fœminæ, per inſtrumenta ad talem actum deputata, ad ſeruandam ſpeciem. Et ideo dicunt Theologi, quòd quando coitus non fit propter generationem ſibi ſimilem, tunc eſt maximum peccatum.

Quare coitus temperatus ſit conueniens, ſaltem quibus licitum eſt?

Reſpondetur ſecundum Auicennam & Conſtantinũ in libro de Coitu, quod coitus alleuiat corpus, animum exhilarat, caput & ſenſũ cõfortat, aufert multas ægritudines melancholiæ, quia expellit fumum ſpermatis de cerebro, & expellit materiam apoſtematicam. Itaque ſecundum Auicennã tertio Canonis: ex dimiſsione Coitus: aliquando cauſatur tenebroſitas oculorũ, & virtigo capitis. Vnde ſperma viri vltra debitum tempus retentum, conuertitur in venenum.

Quare diſtemperatus coitus & nimis aſsiduus ſit nociuus?

Reſpondetur, quia deſtruit viſum, & corpus exiccat. Quia dicit Ariſtoteles ſecundo de Generatione Animalium, Luxuria eſt emiſsio puræ humiditatis & cerebrum cõſumit. Et inducit febres acutas, ſecundum Auicennam, vt expertum eſt.

Et

Et maximè abbreuiat vitam, ſecundum Ariſtotelem, in libro de longitudine & breuitate vitæ. Et hoc declarat Albertus de paſſere, qui propter nimium coitum, tantùm peruenit ad tertium annum.

Quare melancholicis & cholericis, & in vniuerſum macris, valdè nocet coitus.

Reſpondetur, quia eos multum exiccat cùm ex ſe ſint ſicci ipſi, inducit ſiccitatem. Per oppoſitum phlegmaticis & ſanguineis multum prodeſt coitus, vt dicit Auicenna; quia in eis multum aufert de tali materia, quæ neceſſario à natura expellenda eſt. Quamuis Ariſtoteles dicit, quòd omne animal pingue ſit pauci ſpermatis, quia materia tranſit in pinguedinem.

Quare fœmellæ animalium brutorum non appetunt coitum poſt imprægnationem.

Reſpondetur ſecundum Albertum, quia tunc matrix fœminæ eſt clauſa, & mēſtrua tunc ſunt retenta, ergo appetitus circa illa ceſſat.

Quare tunc mulieres, & equæ poſt imprægnationem appetunt coitum? vt dicit Ariſtoteles in libris de Animalibus.

Reſpondetur ſecundum Galenum de muliere: quod recordatio iuuat ad coitum Et quia mulieres recordantur delectationem in coitu præcedenti habitam, & ſic

appe-

appetunt coitum.

Sed de equa reſpondetur, quia eſt animal multũ vorax: quare habet in ſe multas fumoſitates diſtemperatas, ergo appetit alium ſperma, eo quòd omne ſimile appetit ſuum ſimile.

Quare repleto corpore non eſt coëundum?

Reſpõdetur ſecundũ Ariſtotelem, quia prohibet digeſtionem. Similiter non bonũ eſt ventri famelico, quia ille coitus valdè debilitat corpus animalis.

Quare non ſit bonum poſt balneum coire?

Reſpondetur, quia tunc pori ſunt aperti, & calor per totum corpus eſt diſperſus, Ergo coitus ſequens balneum, maximè frigefacit ipſum corpus.

Quare poſt vomitum, & poſt ſolutionem ventris, minimè valet coitus?

Reſpondetur, quia eſt valde periculoſum facere duas purgationes in vno die, vt dicit Hypocrates & Galenus. Sic eſt de coitu & ſolutione ventris, cùm renes per coitum purgantur, & inteſtina per vomitum.

Quare animalia agreſtia, in coitu ſunt furibunda?

Quod patet in ceruis, qui tunc maximè clãmat & vociferantur, vt etiam patet de aſinis, qui tunc ſolent inſanire, vt dicit

Conſtātinus ex authoritate Hyppocratis.

Reſpondetur, quia tunc membra ſunt maximè incenſa ex appetitu Venereo, natura laborat ad expellēdum ſuperflua, quæ in ſenſu diſponunt ad iram, & ad furorem. Ergo poſt coitum ſunt ſtatim manſueta.

Quare in coitu eſt tanta delectatio?

Reſpondetur, quia coitus eſt opus deſpectum in ſe, totum malum, & valde immūdum, ita quod omnia animalia naturaliter abhorrent illum actum. Et ſi non eſſet tāta delectatio in eo, nunquam fieret actus coitus, quia talis actus immundus eſt, & maliciofus. Itaq; natura in tali delectatione ſic libenter exercetur, vt ſpecies rerum poſſit conſeruari.

Quare frequenter coeuntes non habent tantam delectationem, ſicut rarò coeuntes?

Reſpondetur, quòd ſit propter tres rationes. Prima ratio eſt, quia meatus ſeminis eſt nimis largus & amplus, ergo ſemen non facit ibi moram, ex cuius mora inducitur delectatio. Secunda ratio eſt, quia illis ſemper coëuntibus, propter continuum coitum eſt paucitas ſeminis, & ſic iterum non facit delectationem. Tertia ratio eſt, quia in illis aliquando loco ſeminis emittitur ſanguis crudus, & indige-

ſtus, vel alia materia aquoſa, & quia hæc materia non eſt calida, ergo non facit talem delectationem.

Quæritur vtrum coitus poteſt fieri per os, ſcilicet quod animalia concipiant per os? Vt dicunt quidam de cornicibus, quod oſculando ſe roſtro coëant, & concipiant. Et quidam dicunt, quod muſtella concipit & parit per os.

Reſpondetur, ſecundum Ariſtotelem in libris de animalibus, quòd ille ſermo eſt penitus falſus & fictus: quia licet columbę roſtris ſe contrectent, tamen ex hoc non concipiunt, nec etiam ſic coeunt. Etiam quia muſtella ſemper portat in ore fœtum ſuum de loco ad locum, itaque ipſi putant quòd pariat per os. Vnde Ariſtoteles ita declarat & arguit. Quicquid intrat per os, hoc digerendo conſumitur. Sed ſi feminæ per os intrarent, tunc digerendo conſumerentur. Ergo, &c. Maior patet, quia non eſt debilis inſtantia, ſed conſequentia tenet in Darij.

Sed diceret fortè aliquis, Tamen beata Virgo concepit per aurem, ſcilicet per verba. Ergo etiam poſsibile eſt, quod aliqua mulier concipiat per os.

Reſpondetur, quòd hoc non fuit naturale, ſed ſupra naturam, & miraculoſè, & de illa conceptione nihil eſt ad propoſitũ.

Vnde dicit venerabilis dominus Albertus: Quid mihi de Theologia, cùm Physicè loquor.

DE SPERMATE.

Queritur vnde generatur semen viri?

RESpōdetur, quòd de hoc sunt diuersæ opiniones Medicorū, Philosophorum: & dicunt quidā, quòd sit humor superfluus quartæ digestionis. Et aliqui dicunt, quòd sperma sit sanguis purus, à cerebro fusus & est decoctū, & in testiculis dealbatū. Sed alij dicunt, ꝙ sit superfluū secundæ & tertiæ digestionis, Sed quia similia sunt sudor, vrina, sputum, phlegma, cholera, ergo dicit Aristoteles in libris de Generatione animaliū, quòd sperma semper est superfluum vltimi nutrimēti, scilicet sāguinis, per totū corpus dispersi. Sed tamen præcipuè diffundiur & deciditur à membris principalibus, scilicet à corde, hepate & cerebro. Et huius signum est quia talia membra in digestione virtutis seminalis maximè debilitantur, & ex illo patet, quòd coitus sit minimè proficuus. Sed tamen aliqui asserunt, quòd prædicta sunt intelligenda de coitu excedenti, sed non de moderato. Notandæ sunt aliquæ virtutes, quæ lucidè

patet in his metris de moderato coitu. Vnde versus.

Alleuiat corpus coitus moderamine factus,
Quibus sit licitus, quibus non, valde nociuus.

Quare semen viri est album, cùm tamen semen mulieris sit rubeum?

Respondetur, quòd in viris est album, propter magnam caliditatem, & est magis decoctũ, quia in testiculis dealbatur, quorũ caro est alba sicut & caro mamillarũ. Sed semẽ mulieris est rubeũ, quia est superfluũ secundæ digestionis, quæ celebratur in hepate quia hepar est membrũ rubeum. Igitur, &c.

Aliter respondetur, quia menstruum est sanguis corruptus & indigestus ergo habet colorem sanguinis.

Quaritur, vtrum sperma decidatur, à membris vel ab humoribus?

Respondetur secundum aliquos, quòd à membris, sicut iam dictum est. Et hoc sic probatur, quia sensibiliter videmus, quòd claudus generat filium claudum, & pater habẽs cicatricem, generat filium habentem cicatricem, vt dicit Aristoteles in libris de Animalibus: & hoc non fieret, si non esset decisio à membris. Sed tamen

alij dicunt quòd decisio fit ab humoribus, quia fit ab vltimo nutrimento. Modò nutrimentum non est membrum sed humor.

Sed ad primam opinionem, de patre trũcato respondetur quòd Aristoteles secundo de Generatione Animalium vult, quòd hoc fiat propter imaginationem matris tẽpore coitus.

Quare imaginatio matris de Aethiope, generat filium nigrum?

Et hoc etiam est verum de alijs opinionibus. Vnde refert Albertus Magnus, quòd quędam regina in coitu imaginabatur Aethiopem prope lectum depictum imagine magna & distorta, & sic concepit & peperit filium nigerrimum.

Ad hoc respondetur secundum Auicennam, quòd imaginatio de casu facit homines cadere, & de lepra facit hominem leprosum. Sic etiam in proposito, imaginatiua est superior formatiua fœtus. Et tale præcipit formale, quale scilicet imaginatum est.

Quæritur, vtrum semen viri ingrediatur substantiam & materiam fœtus?

Respondetur, quòd vtrunq; semen, tam patris quàm matris materia, intrat substantiam embryonis. Quia vt lac coagula-

tum intrat substantiam casei, ita habet se sperma vt coagulum, & menstruum plenitudinem habet lactis. Sed illa opinio non videtur valere. Ergo respondetur secundum Aristotelem, & secundum alios Philosophos, quòd semen viri non intrat substantiam fœtus: quod probatur sic, quia sic materia & causa efficiens coinciderent, quod est contra philosophum. Valet consequentia, quia semen viri non intrat substantiam fœtus, eò quòd est principium efficiens ipsius pueri. Sicut domus structor est causa efficiēs, & principium ipsius domus. Item alio modo probatur, quia eadem est materia nutrimenti & generationis, secundo de Anima. Quia ex eisdem sumus & nutrimur, ideò sperma non potest esse materia nutrimenti, secundum Auerroem.

Vnde secundum rei veritatem respondetur, quòd semina ambo clauduntur in matrice. Sed semen viri disponit semen mulieris ad receptionem formæ seu animæ, quo facto, conuertitur in humidū, & exalatur per poros matricis, quòd patet, quia solum menstruum est materia fœtus.

Quare matrix auidè & cupidè attrahit semen?

Quia vt dicit Auerroes secundum Col-

liget capite decimo. Fuit quædam puella in balneo, vbi ſperma iactum fuit, & illa puella ab attractione ſeminis concepit & peperit.

Reſpondetur ſecundũ Auerroem, quòd matrix & natura ſpecifica, attrahit ipſum ſemen, vt magnes ferrum, & agathes chalybem, ſic attrahit ipſum ad ſuam perfectionem propriam.

DE MENSTRVIS.

Quare mulieres habent menſtrua?

RESpondetur ſecũdum Medicos, quia ſũt frigidæ reſpectu virorum. Ergo totum nutrimẽtum non poteſt conuerti in eorum ſanguinem, itaque magna pars tranſit in menſtruum. Quia omni menſe à qualibet muliere eius ætatis, & ſana, expelluntur: quia ante tredecimum annum non fluunt, etiam de ſana. Quia aliquæ mulieres infirmæ non patiuntur menſtrua.

Quare menſtrua fluunt à mulieribus?

Reſpondetur, quia menſtruum eſt materia venenoſa. Nam dicit Ariſtoteles in Generatione animalium, quòd mẽſtruum recens & fluens, ſi tangat arborem vel ramum arboris virentem, talis arbor decreſcit vel deficit. Item dicit Ariſtoteles: Si canis guſtaret de menſtruo, tertia die eſſet

rabi-

rabidus: & si muscæ tangantur ab ipso, illo die moriuntur. Itaq; natura sagax omni mense expelli voluit a mulieribus menstruum tanquam inimicum vitæ contrarium. Ergo retentum à mulieribus vltra debitum tempus, secundum Aristotelem, inducit pessimas infirmitates, scilicet syncopen, & extasin.

Quare ante tredecimum annum non fluunt menstrua?

Respondetur, quia iuuenculæ sunt calidæ, ita scilicet, quòd bene digerunt totum cibum. Ergo menstruum in eis non generatur ante illud tempus, & per consequens non expellitur, & hoc est verum, nisi bonitas vel malitia complexionis impediat.

Quare mulieres post quinquagessimum annum, non patiuntur menstruum? Vt patet in metris?

Adde decem tribus, mulierum menstrua cernis.

Ad quinquaginta durat purgatio tota.

Ibi respondetur, quòd mulieres veteres sunt steriles, ergo non habent menstrua.

Aliter respondetur, & melius, quia tunc natura est debilis, & sic non potest ipsum expellere, præ nimia debilitate. Ergo generantur in eis maximæ quantitatis immũ-

dities, in vna massa, & sic efficiuntur ita immundæ, vt suo anhelitu inficiantur homines, & ergo tunc in eis tussis abundat, & alia mala. Ergo secundum consilium Medicorum, abstinendum est à talibus vetulis.

Quæritur, quare mulieres taliter existentes, veneno non inficiunt semetipsas?

Respondetur, quia venenum non agit in seipsum, sed in aliud sibi obiectum.

Aliter respondetur, & melius, quia consuetum est mulieribus talem naturam habere, ergo eis non nocet. Refert enim Albertus Magnus de quadam puella, quæ in Colonia ad ipsũ ducebatur, Comedit omnes araneas, nil ei nocentes, sed fuerunt ei cibus aptissimus. Et dicit Aristoteles in libris de Regimine principum ad Alexandrum regem, & narrat illi de quadã puella, quæ in iuẽtute fuit nutrita veneno. Et hoc dicit Commentator in secundo Physicorum, Quòd quidam homines consueuerunt comedere venenum sic, quòd erat eis cibus quotidianus.

Quare mulieres imprægnatæ non patiuntur menstrua?

Respondetur, quia tunc menstruum transit in lac, & in nutrimentum fœtus. Ergo mulier imprægnata quoniam pati-

tur

tur menstruum, hoc est signum abortionis.

Quare tribus primis mensibus, menstruum mulieris imprægnatæ adhuc fluit?

Respondetur, propter paruitatem & nouitatem pueri; quia ad huc non potest sumere totam materiam menstrualem.

Quare fœmellæ animalium brutorum, vt volucrum & piscium, non patiuntur menstrua?

Respondetur per Aristotelem & Albertum, quòd in brutis talibus mẽstrũ transit in materiam pilorum: in piscibus trãsit in squamas: & in auibus in plumas. Et ex hoc considerandum est sic esse verum, quia inter bruta animalia fœmellæ frequenter magis sunt hirsutæ, quam masculi: & fœmellæ piscium magis sunt squamosæ: & fœmellæ auium magis sunt pennosæ, &c.

Quare menstruum recipit nomen à mense?

Respondetur, quia est spacium temporis mensurandi motum Lunæ. Quia Luna motum suum perficit in viginti nouem diebus: & quatuordecem horis. Modò Luna habet dominium in humidum, vt patet secundo Metheorum. Sed quia menstruum est humidum, ergo capit denominationem à mense. Nam humidum crescit Luna crescente, ipsa deficiente, deficit.

Quare

Quare quædam mulieres diutius patiuntur talem fluxum, & quædam breuius: quædam per sex dies, quædam per septem, aliæ verò per tres, vt frequenter in omnibus?

Respondetur, quòd primæ sunt frigidiores, ergo plus generatur in eis de menstruo, & per consequens longiore tempore expellitur, & aliæ sunt calidiores ergo minus generatur, & in breuiori tempore expellitur.

Quæritur, vbi reseruatur menstruum ante fluxum?

Dicunt aliqui, quòd in matrice, sed Auerroës hoc probat, & dicit, quod matrix est locus generationis, sed tale menstruum ad generationem nihil facit. Respondet ipse, sicut dicebatur de fluxu hæmorrhoidum, scilicet, quòd quędam vena circa spinam dorsi ipsa menstrua referuat. Et huius signum est, quia mulieres istæ tempore menstrui maximum patiuntur dolorem dorsi, propter eius expulsionem à natura.

Quæritur, vtrum menstruum, quod omni tempore expellitur, & menstruum, de quo fœtus generatur, sint idem?

Respondetur, quòd non: quia primum est impurum, & malè dispositum ad generationem, sed secundum est valdè purum

rum & clarum: itaq; sanguis ille est aptus generationi.

Quare mulieres impraegnatae tempore menstrui, generant filios leprosos & imbecilles?

Respondetur, quia menstruum est venenosum, imò venenosissima est mulier menstruosa. Modò vt patet in libro de Causis, Causae relucēt in effectibus: Etiam per philosophum, Effectus gerit aliquam similitudinem suae causae. Ergo ille natus malè disponitur.

Quare mulieres non vniformiter, eodem tempore mensis, patiuntur menstrua? quia quaedam in nouilunio, quaedam in plenilunio, quaedam in defectu Lunae.

Respondetur, quòd propter diuersas cōplexiones mulierū. Vnde licet omnes mulieres respectu virorū sint phlegmaticae, tamen mulieres inter se sic se habent, quòd vna est magis sanguinea, alia magis cholerica. Et quomodo quaelibet lunatio habet quadras, sic illae habent quatuor complexiones: prima est sanguinea, secūda cholerica, &c. Mulier sanguinea patitur in prima quadra: cholerica in secunda: melancholica in tertia: & sic de alijs.

Quare mulieres sanguineae patiuntur fluxum menstrui in prima quadra?

Respon-

Reſpondetur ſecundũ Galenum in libris Aphoriſmorum, & ſecundum Gilbertum in ſex principijs, Quod omne tale additum ſuo tali, facit ipſum magis tale. Ergo prima quadra Lunæ mulieri ſanguineę auget ſãguinem, ergo tunc ſic expellitur.

Etiam reſpõdetur, quòd Luna noua recipit iuuenes: quia tales ſunt magis ſanguinei quàm ſenes, iuxta hunc Verſum.

Luna vetus veteres, iuuenes noua Luna requirit.

Quare tam frequenter omnes mulieres in finem m nſis patiuntur menſtruum?

Reſpondetur, quia generaliter omnes mulieres ſunt phlegmaticæ. Modò vltima quadra eſt phlegma.

Aliter reſpondetur, quòd hoc eſt propter defectum, ergo in eis frigiditas operatur ad multiplicandum illam materiam, & materia multiplicata tunc expellitur.

Quæritur, quare in tali fluxu mulieres patiuntur dolores?

Reſponderur, quia eſt ſimilis dolori ſtranguriæ, id eſt, proiectionis vrinæ paulatim & guttatim. Quia ſicut ſtranguria quæ fit potu indigeſto, vias vrinales, ſubtiles lædit, ſicut contingit poſt balneum: ſic etiam materia menſtrualis eſt, quæ terreſtris & indigeſta lædit vias, per quas

digeri

digeri debet, & transit.

Quare post fluxum menstrui, mulier facilè concipit?

Respondetur, quia tunc melius est disposita ad conceptionem, quia est mundata à menstruis. Vnde legitur in Exodo, Cùm Iudæi essent in Aegypto, breui tempore augebantur super Aegyptios. Huius non fuit alia ratio naturalis, nisi quòd viri Iudæi non coibant cum mulieribus suis, nisi essent purificatæ & mundatæ à menstruo, quia tunc erant aptæ ad concipiendum.

Quare dolor mulierum menstruosarum mutatur in pallorem?

Respondetur, quia tali tempore calor recedit ab omnibus membris exterioribus, ad mēbra interiora, ad iuuandum naturam, & expellendum menstrua, quæ priuatio caloris facit pallorem in facie.

Aliter respondetur, quia menstrua sunt crudi humores, ergo ipsis fluentibus possunt decolorare faciem, & per consequens inducunt pallorem.

Quare mulier menstruosa abhorret cibum capere?

Respondetur, quia natura plus laborat ad expulsionem menstrui, quàm ad digestionem, ergo si caperet cibum, ille maneret

ret crudus: ergo natura ſagax hoc non admittit.

DE STERILITATE.

Quare quædam mulieres ſunt ſteriles, nec concipiunt?

REſpondetur ſecundum Medicos, quod propter multas cauſas. Prima eſt, quia aliquando ex parte viri eſt defectus, ſcilicet quando vir eſt frigidæ naturæ, quia tunc ſemen eius eſt ineptum generationi. Secũda cauſa eſt, quia ſemen eius eſt aliquoties aquoſum, non faciens moram in matrice. Tertia quia ſemina viri, & mulieris non habent eandem proportionem, vt ſi vir eſt melancholicus, & mulier ſanguinea: vel ſi vir eſt cholericus, & mulier maximè phlegmatica. Quia vt patet ex primo de Generatione animalium, & ſecundo de Anima: Agens & patiens debent habere eandem proportionem, aliàs actio impeditur.

Quare mulieres pingues rarò concipiunt?

Reſpondetur, quia habent matricem lubricam per quam ſemen receptum labitur nec retinetur.

Aliter reſpondetur quia tales pingues habent orificia matricum valde ſtricta, ita quòd ſemen impeditur, & ſi intrat, tunc tardè intrat, ita quòd ſemen medio tem-

pore frigesit, & sic non valet ad generationem, seu in materiam carneam resoluitur.

Quare mulieres nimis calidæ rarò concipiunt?

Respondetur, quia semen in eis receptum extinguitur, & corrumpitur, ac si pauca aqua in magnum ignem funderetur. Ergo videmus, quòd mulieres feruenter appetentes luxuriam & libidinem rarò concipiunt.

Quare mulieres publicæ, vt meretrices, non concipiunt?

Respondetur quòd est propter diuersa semina, ex quibus earum instrumenta cõcipiẽdi destruuntur, & lubrica efficiuntur, ita quod natura seminalis non retinetur. Vel etiã, quia vnum semen destruit aliud, ita quod nullum valet ad generationem. Vnde versus,

Impedit & semen aliud simul & mediante.
Quo impedito, sequitur destructio prolis.

Item nota, vt patet per Albertum, quòd summum remedium est ad cõceptionem, recipere matricem leporis puluere asperam, & purificatam in potu, quæ à tota natura specifica operatur ad conceptionem.

DE CONCEPTIONE.

Quare quædam mulieres concipiunt masculos?

RESpondetur secundum Constantinum & Aristotelem, Quod si semen cadat ad dexteram partem matricis tunc generatur masculus, quia hæc pars est calidior, & calor secundum prædicta operatur ad generationem masculi. Ergo secundum Albertum, Quando dextra pars mulieris maximè tumet, est signum masculi in vtero. Sed alij assignant aliam causam, scilicet quando semen patris habet dominium super semen matris, tunc generatur masculus: sed quando est è cõuerso, tunc generatur fœmella.

Quare quædam mulieres concipiunt fœmellas?

Respondetur, quia semen est elapsum ad sinistram partẽ matricis, quæ est frigidior ratione splenis adiacentis, quia splen cooperatur ad frigiditatẽ, & illa est causa fœmellæ. Item vt dicit Albertus, Quãdo mulieres post coitũ iacẽt in dextro latere, concipiẽt masculum, si autem in sinistro, cõcipiẽt fœmellam. Quia semina reclusa ad illam partem matricis fluunt, in qua mulier iacet, tunc talis fœtus illic formatur.

Quare mulier habet matricem?

Respon-

Reſpondetur ſecundum Auerroem, in libro qui dicitur Colligamentum, Quia eſt proprius locus generationis, illa eſt ſita in medio mulieris. Quia ſicut ad cloacã fluunt omnes immunditiæ ciuitatis, ita ad matricem fluit ſanguis menſtruoſus & immundus.

Quare quædam mulieres portant pueros longos & graciles, & aliæ portant breues & ſpiſſos?

Reſpondetur ſecundum Auerroem, vti ſupra, & etiam ſecundum Galenum, quia puer formatur ſecundum quãtitatem matricis. Sed quia aliquæ mulieres habent matricem longam & ſtrictam, ergo pueri erunt longi & graciles: ſed aliæ per oppoſitum dicuntur habere matricem oppoſitam, ergo etiam pueri per oppoſitum diſponuntur.

Quare mulier aliquando concipit gemellos?

Reſpondetur ſecundum Galenum in libro de Natura humana, Quia in matrice ſunt ſeptem cellulæ receptacula ſeminis, & tot poſſunt naturaliter generari pueri, in quot cellulas ſemen ceciderit, & diuiſum fuerit: quia tres cellulæ ſunt in dextro latere, & illic generantur tres maſculi, & tres ſunt in ſiniſtro latere, in quibus generantur tres fœmellæ. Sed alia

est in medio istarum, vbi antiqui autentici dicunt generari Hermaphroditem, id est hominem habentem membrũ vtriusque sexus, Si ergo mulier pareret vltra septem pueros, hoc potius fieret miraculosè quàm naturaliter.

Quare gemelli sunt semihomines, & non ita fortes sicut alii, vt dicunt leges, ipsi pro dimidio homine in duellis depugnantes?

Respondetur, quia semen & materia, quæ deberet transire in vnum fœtum, cecidit in duos: & ergo debilitantur, & secundum rei veritatem, non diu sané frequenter viuunt.

DE HERMAPHRODITIS.

Quæritur, quomodo generantur hermaphroditæ?

Respondetur per talẽ modum, quia in matrice sunt tres cellulæ principales, vna in dextro latere, alia in sinistro, tertia verò in medio, in quã semen elapsum, dicitur generare hermaphroditem per talem modum. Quia natura semper tendit ad melius, ergo intendit semper generare masculum & nunquam fœmellam. Quia fœmella est vir occasione natus, & monstrum in natura, vt patet in libro de Animalibus. Ergo quandoque generatur masculus, quo ad om-

nia

nia membra principalia : ſed taman propter malam diſpoſitionem matricis,& obiecti,& ſecundum inæqualitatem ſeminis, cùm non poſſet perficere maſculum perfectum,ſic generat fœmellã, vt hermaphroditem:Itaque dicunt naturales, quòd hermaphrodites ſit impotens in membro virili,vt patet per experientiam.

Quare natura non diſponit in eo duo membra virilia, vel duo fœminalia, ſed ſemper vnum virile,& aliud fœminale?

Reſpondetur,quia natura tunc faceret aliud fruſtra, quòd eſt contra Ariſtotelem in multis locis,ſcilicet in tertio de Anima, & quarto Metaphyſicorum, vbi dicitur quòd natura nihil facit fruſtra & Deus.

Quæritur, vtrum ille ſit habendus pro viro vel muliere?

Reſpondetur, conſideranda eſt quantitas vnius membri, per quãtitatem alterius membri,& debet conſiderari in quo membro ſit potens in actu Venereo:& ſi ſecundum actum muliebrem, tunc eſt mulier :ſi ſecundum actum virilem,tunc eſt vir.

Quæritur, vtrum debet babtizari nomine viri vel mulieris?

Reſpondetur, quòd nomine viri. Ratio eſt, quia nomina imponuntur ad placitum,& ſecundum nomen dignius debes

baptizari. Quia omnis vir dignior eſt muliere: quia omne genus præſtantius eſt ſuo paſſo, vt dicit Ariſtoteles tertio de Anima.

Quæritur, vtrum debeat ſtare in iudicio loco viri vel mulieris?

Reſpondetur ſecundum regulam Iuris quòd primò debet iurare, antequam admittatur ad iudicium, quo membro poſſet vti & ſecundum hoc eſt admittendus, iuxta vſum & potentiam illius membri. Et ſi vteretur ambobus membris æqualiter, tunc ſecundum ſanctam matrem Eccleſiam eſt tollendus.

Ex quo etiam quæritur, & ſoluitur tale Problema, Vtrum ipſe poſſit promoueri ad ſacros ordines? Et reſpondetur ſecundum iam dicta.

DE MONSTRIS.

Quæritur, an natura facit monſtra?

RESpondetur, quod ſic, vt patet ſecundo Phyſicorum: quia ſi non tunc priuaretur ſuo fine, nam ex poſſibilibus ſemper intendit producere id quod melius & perfectius eſt, ſed tandem ex mala diſpoſitione materiæ, & influxu conſtellationis ſpecialis, non potens eſt perficere, & ſufficienter producere intentum: ergo producit illud quod poteſt. Vt contigit temporibus

bus Alberti, quòd in quadam villa vacca peperit vitulum semihominem, tunc rustici suspicantes de pastore, ipsi rei causam variam imposuerunt, & tandem ipsum cũ vacca volebant cremare. Sed Albertus Astronomiæ expertus, agnoscens rei veritatem, ex constellatione speciali hoc factum esse dixit, & pastorem à manibus eorum redemit.

Hæc sunt verba Alberti:

Videmus, bicorpora eorum in nullo erant coniuncta, nisi dorso, & habebant duo capita, quatuor pedes, quatuor manus & ibant ad quamcunque partem vertebantur. Verba Alberti: Vidimus hircum non habentem alios, nisi pedes anteriores, & partem posteriorem, scilicet, culum, & trahit post se super terram. Verba Alberti: Narrauerunt nobis, quòd duo homines fuerunt in dorso coniuncti, & erant contrariæ complexionis, & cùm vnus fuit furibundus, alter fuit mansuetus, & vixerunt per duos annos, & vnus prius moriebatur, alter verò tam diu superuixit, donec ex fœtore infectus moriebatur.

Quæritur quomodò fiunt hæc.

Respondetur quòd per talem modum, quia semen funditur ad cellulas matricis, quod pro generatione duorũ sufficit: tunc

fortè quandoque contingit quòd inter-stitium pellis, medians inter duas cellulas rumpitur, & in dorso ramificantur & coniunguntur; habentes duo capita distincta.

Quaritur, vtrum sit vnus homo vel duo?

Respondetur secundum Aristotelem, respiciendum est ad cor, vnde quando sunt duo corda, duo sunt homines.

Quare aliquando homo generatur cum magno capite, vel cum sex digitis in vna manu, vel cum quatuor pedibus?

Respondetur secundum Albertũ, Quod est propter superfluitatem, & nimiam abũdantiam materiæ. Vnde quando materia superfluit, tunc generatur caput nimis magnum, vel sex digiti, vel quatuor pedes, vel aliorum superabundantia membrorum: Sed quando materia deficit, tunc generatur membrum minus quàm deberet, vel pauciora membra. Et sic Albertus & Auerroes distingunt, secundo Physicorum, quantitatem discretam, & continuum.

Quare mulier sit monstrum in natura?

Respondetur ex secundo Physicorum, omne occasione natum, est monstrum. Sed mulier occasione producta est, ergo, &c. Minor probatur, quòd natura nun-

quàm

quam intēdit generare fœmellā, ſed ſēper maſculum. Sed natura generat quādoque fœmellā, propter materiæ malam diſpoſitionem, vt prius dictum eſt.

DE INFANTIBVS.

Quare quidā in totum aſſimilantur patri, quidam in totum matri, quidam vtrique, quidam neutri parentum?

RESpondetur ſecundum Ariſtotelem, ſi ſemen patris in totum ſuperat ſemen matris, etiam puer in totū aſsimilatur patri. Si autem per oppoſitum, tunc matri. Sed quandoque neutri aſsimilatur, & hoc contingit varijs de cauſis: quandoque ex diſpoſitione primarum qualitatum, quandoque ex influxu conſtellationis cœleſtis. Et ſic refert Albertus Magnus exemplum, quòd quodam tempore erat bona conſtellatio pro generatione porcorum, & generabatur homo habens faciem inſtar porci, ſecundum hoc producuntur monſtra diuerſimodè.

Quare pueri frequentius aſsimilantur patri quám matri?

Reſpondetur, quòd hoc eſt propter imaginationem matris de diſpoſitione patris in coitu. Vnde ratione fortis imaginationis, de qua memoratur tēpore conceptionis, pueri maximè attrahunt eius diſpoſitionem

tionem. Aut color est, vt superius patuit de regina, imaginãte imaginem nigram, quæ peperit filium nigrum. Et rursus patuit de quadam regina Aethiope, quæ tempore conceptionis imaginabatur de albissimo colore, & tunc peperit filium album. Et idem habetur ex artificio Iacob, qui virgas discoloratas misit in aquas tempore commixtionis ouium.

Quare pueri aliquando assimilantur auis & atauis, plusquam parentibus?

Respondetur naturaliter, quia virtus auorum est imposita in cordibus generantium, & potest dici, quòd fit aliquando ex similitudine nutrimenti, & tuuc fœtus formatur ex similitudine auorum.

Quare membra pueri sunt diuersis modis dispisita, quædam molliora?

Respondetur, quòd hoc est propter dominium diuersorum elementorum, quia ossa fiunt ex materia terrestri, ergo sunt magis dura. Sed medulla & cerebrum, fiunt ex materia magis aquosa, ergo sunt magis mollia. Sed spiritus vitales & animales generantur ex materia magis aërea, & hoc intelligitur de eorum membris, ex quibus resultant, sicut hepar & cor, in quibus principaliter spiritus vitales existunt.

Quare

Quare secundum vsum & cursum naturæ pueri exeunt vterum maternum nono mense?

Respondetur, quia tunc fœtus est in totum perfectus, vel hoc ideò contingit, quia tūc regnat planeta mollifluus & beneuolus, scilicet Iupiter, quia est amicus naturæ. Nam secundnm Astronomos, ipse est calidus & humidus, itaque temperat malitiam Saturni frigidi & sicci. Et ideo omnes pueri generati in nono mense, sunt sani frequentius.

Quare pueri exeuntes in octauo mense, tam frequenter moriuntur, & illi pueri dicuntur fætus Lunæ?

Respondetùr, quia Luna est planeta frigidus, habens dominium in fœtum, ergo sua frigitate stringit fœtum, ita quòd oportet eum mori.

Quare puer exiens statim flet?

Respondetur, quòd propter subitā præparationem à caliditate ad frigiditatem, quæ frigditas maximè lædit suam teneritatem. Sed alia ratio esse potest talis, quia tunc pueri habent membra mollia & tenera, quæ comprimuntur, cùm exire debent per portam matricis strictam & angustam. Et præcipuè cerebrum humidum, capite compresso, de se facit stillare quosdam humores, qui patientes exitum

per

per oculos, causa sunt fletus & lachrymæ. Sed Theologi assignant aliam causam, videlicet quòd hoc fit propter transgressionem primorum parentum, & propter peccatum originale.

Quare puer cùm exit ponit digitum in os?

Respondetur, quia puer exiens à matrice, exit à calido balneo, ergo intrans frigiditatem, ponit digitum in os, propter defectum caliditatis.

Quare mulieres asserunt, quòd puer clamans in vtero est malum signum?

Respoudetur, quòd est malum, eo quòd nō viuus exit. Ergo dicūt Theologi, quòd dum puer cognoscit se priuari diuino intuitu, propter carentiam baptismi, tūnc clamat. Sed naturaliter respōdetur, quòd clamor est signum suæ passionis: quia si maximè non pateretur, non clamaret.

Quæritur quomodo puer exit de vtero?

Respondetur quòd primò caput exit, & si alio modo exiret, scilicet per crura vel per brachia, tunc interficeret matrem & semetipsum.

DE FOETV.

Quæritur, quomodo fœtus successiuè generatur?

REspondeturEspondetur, quòd in primis sex diebus fœminæ habēt colorē lactis, sed in sex

dibus

diebus ſequentibus habent colorem rubeum,qui eſt color propinquus diſpoſitioni carnis,& tuuc tranſmutatur in materiã ſpiſſi ſanguinis,& coagulati , non flnentis ſicut maſſa carnea. Sed in duodecim diebus ſequentibus poſt illos materia condenſatur & conſolidatur, ita, quòd poſſet ſuſcipere fabricationem & formationem. Quia res fluida & humida non tenet impreſſionem,vt patet per Ariſtotelem ſecundo de A nima,ſic ſingulis diebus,vſque ad partum aliter diſponitur. Sed quomodo fœtus per ſingulos menſes regatur per planetas:hoc patet alibi, ſcilicet in Boetio. Et ille modus tranſmutationis ſeminis,patet in his metris :

Suſceptum ſemẽ ſex primis credo diebus
Eſt quaſi lac , reliquiſque nouem fit ſanguis,abinde
Conſolidat duodena dies,bis nona deinceps
Efficiat totũ, tẽpùſque ſequens oriundum.

Quæritur , vtrum fœtus ſtercus emittat,& minga ?

Reſpondetur, quòd non, ratio eſt, quia non habet primam digeſtionem, quæ eſt in ſtomacho : quia cibus non venit ei per os, ſed per vmbilicum, itaque non vrinat, ſed ſudat, quæ vrina eſt parua quan

quantitatis, & reseruatur in quadam pellicula matricis, & in partu emittitur magna copia.

Quare in fine impraegnationis, scilicet septimo, octauo, & nono mensibus, puer facilè exit?

Respondetur secundum Galenum, quia quando fructus sunt maturi, tunc ligaméta facilè franguntur, & sic facilè cadunt.

DE ABORTIVO

Quare mulieres comedentes cibum infectum, puta carnes rancidas facilè generant abortiuum?

REspondetur, quia in eis generatur semen infectum: quod anima abhorret proijcit ab ægro naturæ, scilicet à matrice, quia non est aptum pro forma nobilissima, scilicet & humana, quòd ei anima infunderetur.

Quare corporea luctatio & saltus, faciunt abortiuum, vt aliquæ mulieres astutæ bene sciunt & faciunt?

Respondetur, quia per talem motum ligamenta embryonis soluuntur, & per consequens sequitur abortiuus, quia materiá diutius retineri non potest.

Quare ictus fulminis & tonitru faciunt abortiuum?

Ref-

Respondetur, quia ille vapor est adustiuus, ratione cuius facilè lædit materiam tenerrimam ipsius fœtus, intrans per poros matricis. Imò dicit Albertus, Si puer actu viueret in vtero materno, per fulmen & tonitru interficeretur.

Quare mulieres iuuenes & non vetulæ, propter causas prius dictas abortum faciunt?

Respondetur, quia corpora mulierum iuuenum sunt magis rara, poris plena, & graciliora. Ergo vapor fulminis citius corpora earum intrat, procurando abortiuum in eis. Sed mulieres vetulæ habent carnes crassas & compactas, ita quod vapores eas facilè intrare non possint, ergo non sequitur talis actio in eis.

Quare multum gaudium facit abortiuum vt vult Aristoteles?

Respondetur, quia tempore gaudij matrix destituitur calore, & per consequens abortiuus efficitur. Eadem ratio est, cur timor facit abortiuum, quia tunc calor vadit ad cor, subeundo ipsi, derelinquens matricem.

Quare in principio impregnationis, scilicet primo, secundo, & tertio mensibus, facile fit abortiuum?

Ad hoc Galenus respondet quòd sicut fructus pomorum vel piorum in principio

cipio facilè cadunt, quia ligamenta adhuc ſunt mollia & debilia, ita etiam eſt de puero in vtero.

Quare tempore impraegnationis adhuc medio, ſcilicet tertio, quarto, quinto, ſexto menſibus difficulter fit abortiuus?

Reſpondetur, quia tunc ligamenta plus ſunt fortificata, vel ſolida, & per conſequens non citò corrumpuntur.

DE VARIIS,

Quare aliquibus mulieribus maior accidit dolor parturiendo, & aliquibus minor?

REſpondetur propter tres cauſas, aliquandó propter fœtus magnitudinẽ, vel quia obſtetrix eſt indocta. Etiam aliquando fit, quia fœtus mortuus eſt quia tunc non habet flexibilitatem, ſed in exeũdo eſt inflexibilis. Sed dolor minor contingens in aliquibus oppoſitum fit.

Quare homo non habet caudam, ſicut alia animalia?

Reſpondetur, quia homo eſt animal cuius proprium eſt ſedere, ſed hoc nulli aliorum animalium caudas habentium eſt proprium.

Quare balneatores cum aqua frigida, & nõ tùm aqua calida, expellunt colorẽ de fornace?

Reſpondetur, quia illæ ſunt qualitates con-

contrariæ, quæ maioris actionis sunt adinuicem, & sic calor in lapidibus melius repellitur.

Quare aqua calefacta magis congelatur, quàm frigida?

Respondetur, quòd ideo, quia talis est magis rara, & per consequens magis dat ingressum frigiditati.

Quare homines sunt magis pingues & crassi circa ventres quàm alibi?

Respondetur, quia maxima digestio est in stomacho. Ideo partes quæ sunt magis propinquæ stomacho, magis impinguantur & crassæ fiunt.

Quare animal post coitum tristatur?

Respondetur, quia actus luxuriæ est in se turpis & immundus, & sic omne animal abhorret talem actum, quia homines cùm super hoc cogitant, erubescunt, & tristantur.

Quare ebrii non habent discretionem inter sapores sicut sobrii?

Respondetur, quòd caro linguæ est multum poris plena, siue spongiosa, & in se multum capit de humiditate, & magis in ebrijs quàm in sobrijs. Ergo lingua repletur malis humoribus ex frequenti potatione, & sic ex ista repletione caro linguæ repletur, quòd organum gustus crassum

sum fit. Quia gustus est vena linguæ, subtili carne subtracta. Ideo propter incrassationem medij, id est ipsius gustus, potus ab ipsis ebrijs sumptus non perfectè sentitur, quia ad debitam sensationem requiritur proportio debita medij. Et ex illo elicitur causa, quare ebrij non habent perfectum modum loquendi.

Quare animalia melancholica habent longas aures? & quare huiusmodi homines habentes longas aures, vt plurimum, non sunt sapientes, sicut habentes breues aures? vt patet per Aristotelem in libris de animalibus.

Respondetur, quòd aures generantur ex materia frigida & sicca, quæ dicitur cartilago, quæ est in potentia propinqua ad os, vel ad ossis generationem. Sed quia animalia melancholica tali materia abundant, ergo habent longiores aures, ex quo habent materiam sufficientem & abundantem, pro aurum generatione, & sic tunc aures abundantes generantur.

Quare prædicti sunt semifacti?

Respondetur, quia animæ sequuntur corpora. Nam si sensus corporis sunt subtiles: tunc anima exercet subtiles operationes, tam practicas, quàm speculatiuas, & per oppositum est de corpore crasso.

Quæ-

Quaeritur, quomodo anima intellectiua coniungitur puero in vtero matris? scilicet vtrum pater generãs disponit materiam, ad receptionem animae intellectiuae?

Respondetur Theologicè, quod in materia sufficienter disposita, Deus infundit animam intellectiuam. Et hoc idem vult beatus Augustinus, dicens: Anima creando infunditur, & infundendo creatur.

PROBLEMATA varia.

Solutis & adductis probl\~eatibus de partibus corporis humani, ex varijs dictis Aristotelis, & aliorum philosophorũ & medicorũ codicibus dilucidè electis, sequũtur alia probl\~eata, vtilia, quorũ primũ est.

Quare lepores apertis oculis dormiunt?

Respondetur, quia habent oculos praeeminentes, & palpebras breues, & sic cum difficultate claudũtur. Alia potest esse causa, quia sunt animalia meticulosa, ideo vt se custodire posśint, apertis oculis dormiunt.

Quare corui non cubant pullos suos ante nouem dies?

Respondetur, quia vident eos non esse eiusdem coloris, seu non conformes colori suo, & ideo putant esse de alio genere: sed tamen Deus omnipotens pascit eos per illos dies, rore cœli, Vnde Psalmista: Qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eum.

Quare ouis & columba animalia sunt mitissima?

Respondetur, quia carent felle. Et fel commouet ad iram vt patet suprà.

Quare aues habent testiculos introrsum?

Respondetur, quia si haberent eos extrorsum, impedirent eorum volatum & leuitatem.

Quare auiculæ non meiunt?

Respondetur, quia illa superfluitas, quæ deberet conuerti in vrinam, conuertitur in pennas, & patet, quia in pennis multa apparet humiditas. Alia ratio est, quia sunt in continuo motu: itaque multum humidum in eis exiccatur per aërem & ventum.

Quare oua oblonga efficiunt mares, & obtusa fœmellas?

Respondetur, vt vult Hippocrates, quia calidi est, mittere à centro ad circunferentiam frigidi. Vnde si oua sunt oblonga, signum est quòd habent multum caloris,

&

& ideo trāſeunt ad materiā maſculi. Quia in omni genere animaliū, maſculus eſt calidior fœmella, teſte Philoſopho. Si verò oua ſunt obtuſa: ſignum eſt quòd calor in eis eſt diſperſus & remiſſus, & ideo tendunt ad materiam fœmellæ.

Quare melius auditur noctu, quàm die?

Reſpōdetur ſecundū Ariſtotelem, quia nocte maior eſt trāquilitas, quàm die, quia ſol non ita bene eleuat vaporem noctu, ſicut in die, ideo tunc medium eſt melius diſpoſitū, & per ipſum melior fit motus, qui dicitur eſſe cum ſono. Alia ratio eſt, quia die plures fiunt motus aëris & ſoni, quàm nocte, qui ſe mutuò impediunt. Etiam nocte eſt maius ſilentium, quod eſt oppoſitū ſono. Sed quia oppoſita iuxta ſe poſita, magis eluceſcunt, ideo quanto magis oppoſita ſunt iuxta ſe poſita, tanto magis ſe declarant.

Quare homo tactus ſub aſcellis, citius ridet, quam tactus in alio membro?

Reſpōdetur, quia ibi eſt concurſus plurium neruorum, & quia etiam mediū tactus, ſcilicet caro eſt ibi ſubtilior, & ergo fit maior, & ſubtilior ſenſatio. Et hoc eſt verum, ſi talis locus non nimis tangitur quia ſi fieret per excellens ſenſibile, tunc non fieret talis delectatio, & quando ſic

tangitur, tunc ibi fit diffusio spirituum ex multis neruis ibi collectis, tandem venit spiritus ad faciem, & sic inde causa est risus.

Quare lignum adustum conuertitur in carbonem, & os adustum vertitur in corpus album?

Respondetur, quia lignũ ante eius adustionem est sufficienter humidum, & sic post adustionem acquirit sibi calorem per accidens, & ille calor humidum in ligno totum consumere non potest, & sic remanet humidum post adustionem, & conuertitur in corpus nigrũ, eò quòd humidum in ligno fuit satis viscosum, & non potuit ab illo igne in totum consumi. Os autem ex sua natura est frigidum & siccum, modicum habens in se de humiditate, quæ & adustionem in totum consumit, & sic per accidens humido consumpto os albescit.

Quare aliqui magis delectantur colore albo, & aliqui colore nigro?

Similiter respondetur vt suprà.

Quare aliquæ mulieres plus diligunt viros albos, & aliquæ viros nigros?

Respondetur, quòd huius duplex est causa. Prima est, quia aliquæ habent visum debilem, & istæ magis lætantur nigredine: quia albedo propter sufficiens lumen, super naturam lucis, quam in se habet, magis

gis lædit visum, quàm nigredo. Secunda causa est, quia omne simile applaudit suo simili: sed quia quædam naturæ calidæ sunt, & iste magis delectantur nigredine: quia nigredo sequitur calorem. Sed quædam frigidæ sunt, & iste magis delectantur albedine: quia frigiditas est mater albedinis.

Quare animalia dormiunt?

Respondetur, quòd propter necessitatem quia ex longitudine diuersorum actuum organa sunt fatigata, sed per requiem quæ fit in somno confortantur, vt patet per Aristotelem, in libro de somno & Vigilia.

Quare studentes, statim post prandium volentes studere, impediuntur per somnum, & non tempore solatij?

Respondetur, quia cum aliquis dat mentem ad studẽdum, tunc calor naturalis ingreditur introrsum à membris exterioribus & sic per congregationem confortatur, & sic facit ascendere fumum cibalem vsque ad cerebrum, & sic causatur somnus per ingressionem fumi. Vel potest dici quòd ideo, quia cum virtus animalis intenditur, tunc naturalis remittitur. Sed quando homo est in solatio, tunc per solatium calor naturalis diffunditur, & non permittit

fumum ascendere ad cerebrum, & sic homo non dormit; sed dilatatur per totum corpus, & per consequens, solatium impedit somnum.

Quare post labores, homines libenter dormiunt?

Respondetur, quòd in labore calor dispergitur, per continuum motum ad membra exteriora, qui è conuerso post laborem ad interiora colligitur circa loca digestiua, & facit digestionē, à qua fiunt vapores, qui procedūt à corde ad cerebrum, & obstruunt meatus, per quos calor naturalis ad membra exteriora deberet diffundi, & sic frigefactis, & crassis redditis istis membris exterioribus, ex frigiditate cerebri, tunc causatur somnus. Et hoc patet, quòd multum cōedentes & bibentes, multum dormiunt, & diu, eo quòd exinde, resoluitur multus & magnus vapor, qui non potest bene digeri & consumi à calore naturali, &c.

Quare multum dormientes sunt malè dispositi, & malè colorati?

Respondetur, quòd in somno colliguntur multæ humiditates, quæ in vigilia expelluntur, quæ non possunt in corpore consumi, & sic petunt citò eijci, & petunt per superficiem corporis, & præcipuè ad faciem, & sic causam afferunt malæ dispositionis

tionis; seu mali coloris, vt patet clarè in phlegmaticis, qui præ cæteris sunt longioris somni.

Quare aliquibus apparet in somno, quòd comedunt & bibunt aliqua dulcia?

Respondetur, quia & phlegma eleuatum stillat ad fauces & ad guttur, & tale phlegma quodãodo est dulce, igitur in eis hoc apparet.

Quare aliquibus apparet in somno, quòd sunt in aqua, & submerguntur, & aliquibus quòd sunt in aqua & non submerguntur, & hoc contingit maximè in phlegmaticis?

Respondetnr secundum Aristotelem, quòd huius causa est, quia quando materia phlegmatica fluit ad superiora, tunc apparet illis, quod sunt in aqua, & submergũtur: sed quando fluit ad interiora, tunc apparet Illis quòd euadunt. Alia potest esse causa scilicet nimia repletio seu ebrietas. Vnde cùm homo est nimio cibo repletus: tunc fumi sursũ ascendunt, & multiplicãtur, & inde videntur quòd debeãt submergi, seu strangulari. Si autem non potest tam maximè ascendere, tunc apparet eis ac si euaderent.

Quæritur, vtrum aliquis possit causam somnij afferre ab extrinseco?

Respondetur secundum Aristotelem, quòd

quòd sic, sed hoc modo: nam si aliquis alicui remissè loqueretur ad aures, sic quòd ipse excitaretur, tunc ex commotione spirituum in capite tonitrua fiunt, vel aliquod aliud simile, & sic de illo fieret eius somnium. Et sic sæpe aliquis ex reuelatione diuina potest habere somnium de deo glorioso, ipsum in somno honorante. Cui quidem Conditori totius vniuersi, Filióq; virginis illibatæ, condigna laus, & gloria, gratiarúmq; actio sit nunc, & semper, per infinita sæcula sæculorum.

Amen.

MARCI ANTONII ZIMARAE Sanctipetrinatis.

Ad Ioannem Castriotam, Ferrādinæ ducem illustrissimum, Problematum, Liber.

MARCVS ANTONIVS ZIMARAE

Sanctipetrinas Hydruntinus, illustrissimo Ferrandinę duci, domino Ioanni Castriotæ.

S. P. D.

*Vt opus aliquid prin*cipibus dedicant, Dux illustrissime, in operis præfatione, multa de laudibus eorum relaxatis eloquentiæ habenis, prosequi consueuerunt, vt ea potissimùm ratione illos in sui amorem alliciant, atque obnoxios reddant, quorum

quorum ergo consuetudines minimè obseruare institui. Vereor enim, ne, si de tuis laudibus agere velim, idem mihi obiiciatur, quod illi qui apud Lacedæmõios de Herculis laudibus agere voluit. Quis Herculem? scilicet, vt aut minus de eo bene sentiat? quis illum non inter immortales Deos enumeret, colat, obseruet? vt tu laudare velis, Lacedemonii subdiderunt. Tanta enim est virturum tuarum amplitudo, tantus in omni honorum genere splendor, vt frustrà quis prædicet, quibus sis institutus, aut quo ingenio polleas. Admirantur cæteri in te naturæ & fortunæ dotes: quidam prudentiam, alii fortitudinem & magnificentiam. Ego autem vnum præ cæteris admiror in te præcipuam charitatem, qua

literatos amplecteris hac tempestate, quia ob bellorum importunitates, pax vnà cum literis interire visa est. Inuideo (Dux inuictissime) priscorum temporibus, apud quos tanta erat Philosophorum authoritas, vt sine ipsa philosophia omnium laudatarũ artium procreatrice, & quasi virtutum omnium parente, neque Respublica, neque priuata constare posse vllo modo videretur: Philippum Macedoniæ regem maximo gaudio affectum fuisse traditur, quòd huic Alexãder filius temporibus Aristotelis nasceretur. Quid de ipso Alaxandro dicam? quippe qui tanta obseruantia Aristotelem præceptorem coluit, vt omissis reliquis muneribus, quibus ab eo fuit locupletissimè donatus, Stagiram ciuitatem suam, à Philip-

po patre ſuo dirutam, ſuis precibus inſtaurauerit. Verum nullus hac æ-tate Princeps, qui philoſophos amet, nullus qui philoſophis (te excepto) faueat. Quo fit vt tibi maximè iſtæ philoſophiæ reliquæ reddantur obnoxiæ, quippe qui nunquam viris virtute præditis fauere deſiſtas. Verum ne opuſculum noſtrum, in caput (vt aiunt) excreſcat, libellum noſtrum, de quibuſdam quæſitis, ad vtramque Philoſophiã ſpectantibus, ex tempore editum, ob immenſum beneficiorum tuorum erga me relatorum cumulum gratitudinis, erga te, meæ argumẽtum, in præſentia ſuſpicias, ſeriora in poſterum ſuſceptu-
rus. Vale.

(∴)

MAR-

MARCI ANTONII ZIMARAE SANCTIPETRI natus Problematum liber, ad illustrissimum Ferrandinæ ducem, Dominum Ioannen Castriotam.

PROBLEMA PRIMVM.

Quàm ob rem Sapientum omnium iudicio, Seipsum cognoscere omnium ferè difficillimum habitum est?

AN quia nihil cognosci potest, ignorata sua forma? Sui ipsius autem formam, cognoscere, vt Philosopho videtur, satis admodũ difficile est. Atq; homo Platonis authoritate, aut nihil est, aut si quid fuerit, nihil aliud est, quã anima. An quia nisi actu reflexo hoc fieri nequit? Reflecti autem supra seipsum maximæ immaterialitatis est argumẽtũ. Quippe à sensibilibus affectibus seductum oportet, qui seipsum cogniturus est: hoc autem quã difficile sit, nemo est qui ambigat. An quia homo? quia homo intellectu viuit: Hominis autem intellectus seipsum non potest capere, nisi post captum aliorum: hoc & per difficile est.

1. De animal. cap. 1. Plato alibi de anima.

3. De anima. text. ca. 18

II.

Propter quid Apollinis Pyrhij oraculo,

lo Socrates Græcorum omnium sapientissimus dijudicatus est? Cum Aristotelis sententia, solum circa mortalitatem versatus fuerit, de natura nihil.

An quia ad communem hominum cõmoditatem magis expedire videtur bene viuere, quàm speculari. An quia (vt Platoni videtur) passim illud profiteri consueuit, Vnum scio, quòd nihil scio.

Primo prima Philoso. text 5.5. de par. animal.

III.

Cur homines præcipuè de ingenio contendant?

An quia reliqua ex bonorum genere, in aliena potestate constituta esse credunt. Quemadmodum corporis dotes, naturæ: extrinseca verò bona, fortunæ imperio subiacent. Quo fit, vt vnusquisque facilè se vinci in talibus sinat, vt pote non sui culpa aut occasione contingentibus. Ingenium verò in nostra potestate constitutum esse prorsus antumant.

An quia animi bona cæteris præstant. idcirco de re præstantiore cõtendere, naturale admodum est. An quia communis est ista hominum ægritudo (vt sapienti cuidã videtur) quòd quilibet credit se esse doctum plus quàm sit & cupit complere omnia quæ credit, sine studio & labore?

Rabbi Moses in 28

IIII.

Quam ob causam, cum omnes homines scire

contendant natura pauci tamen admodum scientia insudant.

An quia virtutem posuêre Dij sudore parandam, vt Hesiodo placuit? An quia corporis voluptas, cui hominis natura maximè obnoxia est, animum à veritatis indagine distrahit? Necesse autem est, vt qui animo viuere cupit, corporis mortem, vt diuino videtur Platoni, meditetur. An quia natura hominis multis modis seruire cogitur, vt Aristoteli placet? Quo fit vt deficientibus adminiculis naturale desiderium non deducatur in actis, nõ enim natura per se sufficiens est ad contemplandum.

Plato in Phedon. In Procemio prima philosophia.

V.

Propter quid, nudam esse Philosophiam prædicant?

lib. c. 10.

An quia nuda est veritas, nullùsq; verborum color requiritur, vbi de veritate agitur? Quippe Sophistarũ interest, de nominibus disputare, vbi rerum synceritas quæritur. An quia malè philosophari est eius qui philosophiã nõ propter se, sed lucri, aut ambitionis gratia prosequitur? An quia nudũ à passionibus corporeis oportet esse eum qui philosophiæ vacare desiderat? Nam vt Aristoteli videtur, Anima sedendo & quiescendo fit prudens. An vulgarium

rium opinione hoc firmatum est, iuxta illud Tusci poetæ, Pouera & nuda vai Philosophia, dice la turba al vilguadano intesa: quandoquidem hoc rationi, minimè sit consentaneũ. Facilè enim est Philosophis ditari dum velint, quemadmodum Taletis Mylesij exemplo perspicuum apparet. *Physica auscultationis, comment. 10.*

VI.

Propter quid homines maximè in opinione esse appetunt, vt nonnulli pyramides: alii simulacbra signaque, & varia sui fabricent monumenta?

An quia omnia, vt Aristoteli videtur perpetuũ & diuinum esse, participare concupiscunt secundum quod possint. Inde prouenit, vt ii in esse naturæ non permanent, nituntur vt saltem permaneant in esse rationis. *2. de Anima text. 3.*

An quia ad successorum excitamentum ita consuetudo tulit, quò à parentibus minimè degenerare videantur?

VII.

Propter quid est quod hominis desideriũ circa ea que fortunæ sunt in immensum crescit? *Epistol. 16. ad Lucili.*

An quia, vt Senecæ videtur, naturalia desideria finita sunt: quæ autem ex falsa opinione proueniunt, vbi desinant non habent?

VIII.

Quamobrem Pœta semper principibus aliquem sapientem familiarem constituunt? quemadmodum Homerus, Nestorem Agamemnoni: Euripides, Tiresiam Creonti; Hesiodus Prometheum Ioui: & Maro Achatem AEneæ.

An quia naturæ lege ita comparatum est, vt diuino detur cernere Platoni vt sapientia, potentiaque in idem tendant, semperque ista duo se inuicem affectant, persequuntur, congrediuntur.

Plato epistola ad Dionysium.

IX.

Propter quid Homerus cùm de Legatis meminit, eandem verbotenus imperantis legationem significare facit?

An quia Legatorum interest, meram imperantis voluntatem sententiamque executioni mandare? quare nihil addere, nihilque subtrahere oportere, certum est. An quia imperantis mandatum vt pote sapientis, peroptimè digestum, absolutúmque esse præsumitur? quamobrem variatur ordo verborum, & tanquam perfectus, cui nihil deficiat, significare debet sapientium imperium quippe quorum est, vt Philosopho videtur, imperare; constitutionésque atque decreta absoluta esse iudicare.

X.

Cur Aristoteles in rebus difficilibus mira

vtitur breuitate.

An quia mos sapientum est, verba onerare sententijs? An quia vt obscurus fiat, quatenus, vt expositoribus videtur, ingenia rudia deterreat, & à suorum operum lectione secludat? An quia in re difficili prolixus sermo de veritate suffectus redditur? quandoquidem veritas consistit in paucis. An quia, vt sapienti videtur, in multiloquio plerumque contingit delinquere?

XI.

Quam ob rem illustres in aliqua scientia viri dum in aliquo errant, grauius errant minus illustribus?

An quia proprij ingenij freti facultatibus valdè admodum à sensibus abstrahuntur? quare necesse est eos falli. Argumento est Auicenna qui cũ sua celebritate in philosophia dixit: Hominem ex terra natualiter posse produci. Et maximus ille Auerroes, quẽ nulla lex potuit persuasione conuertere, vetulæ cuiusdam verbis seductus est, vt sibi persuaserit, Puellam in balneo sine viri commixtione posse concipere.

Sicut de eo asseruit com mentar. in 2 Metaphy. 15. Secundo Collig. ca. 10.

XII.

Quare scientes, si iniusti euadant, magis iniusti sunt, minus scientibus?

An quia sæuissima est iniustitia, ferre

 arma?

arma? vt Philosopho videtur. An quia contrariorum vna est scientia.

EX ARISTOTELE.

Cur homo, qui à Deo eruditione praeditus est, animantium omnium iniustissimus sit?

AN quia ingenio, cogitationéque plurimum valet ad voluptates? Igitur & foelicitatem rimatur maximè atque perpensat, quam nisi cum iniuria assequi nemo potest?

XIII.

Quam ob rem magis cupiunt videri homines, quàm esse & non videri?

An quia solus homo honoris est particeps. Quo fit, vt quilibet videri bonus facilè appetat, laborem autem natura subterfugiat. Virtutes autem non nisi labore cõsequimur. An quia Sophistarum natura haec est (vt Philosopho videtur) vt cupiat magis videri & non esse, quàm esse, & non videri. Caeterum pauci admodum sunt qui virtutes ipsas verè assequantur.

1. Elench.

XIIII.

Cur quidam in adolescentia, foeminas, dum sunt aut consistentes, aut in primo senio mares procreant?

An quia nimis coëuntibus refrigescit semen. Quare cùm aetate consistentiae & primo senio minus coëant, calidius est eorum

rum semen, quod mariū est productiuum.

XV.

Cur pueris coeuntibus, cum genituram non emittant, contingit delectatio?

An quia vt Philosopho videtur, ex spiritus emissione pruritus & titillatio accidit? Quemadmodum in adultis, ex seminis emissione consimile contingit. *Primo de generatione Animalium cap. 24.*

XVI.

Quam ob causam frequenter coeuntes minus delectantur?

An quia ex ipsa coitus frequentia contingit, semen & spiritus diminui, & refrigescere? Quare non ita pruritiuum neque titillatiuum est semen, quod delectationis causam asserunt philosophi.

XVII.

Propter quid plus lędit immoderatus coitus, quàm immoderatus phlebotimia?

An quia spiritu plenius est semen, & magis proximum naturæ membrorum dispositum nutrimentum, quàm sanguis? Quippe, vt Galeno videtur, Substantialis est mēbrorum causa, sperma, & ex ipso corpus augescit ac nutritur, ac quemadmodum esuriens, magis læditur ex panis quàm ex farinæ subtractione: Sic corpus debilitatur magis ex seminis ablatione, quàm ex euacuatione sanguinis.

XVIII.

Quam ob causam qui prolixiores sunt ad modum pene gignere nequeunt.

Primo de generatione animalium, cap. 20. An quia per longũ, procedente semine, interstitium, necesse est spiritus exhalare? Quapropter frigidum, & prorsum generationi ineptum redditur necessariò.

XIX.

Propter quid corpulenti, in coitu parum seminis emittunt, & frequenter steriles sunt?

An quia talibus semen, in corporis alimentum transit? Nam eadem ratione, vt Philosopho videtur, Corpulentæ mulieres parum menstrui excrementi eiiciunt.

XX.

Quamob causam mulieres, æstiuo temporê, mares verò hyberno, ad Venerẽ sunt prõptiores?

Particula 4. Preblemarum. Problema. 18. 57. An, vt Philosopho videtur. Quia testes eo tempore magis demittũtur & flaccent quàm per hymen? cùmqui concubiturus sit retrahat ac suscipiat illos necesse sit.

An quia natuæ calidæ, præ nimio calore æstiui temporis æstiuant, collabunturque, frigidæ verò refrigescunt & vigent? Est autem vir calidus & siccus: mulier frigida & humida. Ergò virorum tunc vires infirmantur, mulierum corroborantur, & vigent per compensationem qualitatis contrariæ. Eadem ratione, animalia frigidæ

gidæ naturæ, vt Galeno videtur, hyberno tempore frigiditate aëris opprimuntur, vt quæ mortua in cauernis accubantia reperiantur, & quæ insensibilia, & nullum motum habentia: quædam verò ibidem pereuntia: vnde pauco admodum vt nullo extrinseco tunc alimento nutriuntur, quæ tunc superueniente calore ruiuiscunt. 1. partic. Apho. cap. 13.

XXI.

Cur pueris nomina septimo die imponere consueuerunt?

An, vt Philosopho videtur, Quoniam, ante septimum diem plures intereunt? quo fit vt tunc nomina imponantur, tanquâm saluti pueri magis credamus. 7. De historiis Anim. ca. 12.

XXII.

Quam ob rem præ cæteris animalibus homo maximè superbit?

An propter variam & multijugam cognationem? siquidem, vt Philosopho datur cernere, Sunt omnia sensibilia per sensum: omnia intelligibilia, per intellectum: quare quid restat, quod eius cognitionem subterfugiat? An quia nexus videtur esse Dei & mundi? Mediæ quippe naturæ est, quæ intentio æternitatis, & temporis constituta esse creditur. An quia cæteris animantibus imperat, omnia hæc caduca, ad sui videntur redacta fuisse arbitrium Philoso. 3. de Anima: tex 37. Hermetis sententia.

 trium

XVIII.

Quam ob causam qui prolixiores sunt ad modum pene gignere nequeunt.

Primo de generatione animalium, cap. 20.

An quia per longũ, procedente semine, interstitium, necesse est spiritus exhalare? Quapropter frigidum, & prorsum generationi ineptum redditur necessariò.

XIX.

Propter quid corpulenti, in coitu parum seminis emittunt, & frequenter steriles sunt?

An quia talibus semen, in corporis alimentum transit? Nam eadem ratione, vt Philosopho videtur, Corpulentæ mulieres parum menstrui excrementi eiiciunt.

XX.

Quamob causam mulieres, æstiuo tempore, mares verò hyberno, ad Venerẽ sunt prõptiores?

Particula 4. Preblematum. Problema. 18.57.

An, vt Philosopho videtur. Quia testes eo tempore magis demittũtur & flaccent quàm per hymen? cùmqui concubiturus sit retrahat ac suscipiat illos necesse sit.

An quia natuæ calidæ, præ nimio calore æstiui temporis æstiuant, collabunturque; frigidæ verò refrigescunt & vigent? Est autem vir calidus & siccus: mulier frigida & humida. Ergò virorum tunc vires infirmantur, mulierum corroborantur, & vigent per compensationem qualitatis contrariæ. Eadem ratione, animalia frigidæ

gidæ naturæ, vt Galeno videtur, hyberno tempore frigiditate aëris opprimuntur, vt quæ mortua in cauernis accubantia repe- riantur, & quæ insensibilia, & nullum mo- tum habentia: quædam verò ibidem per- euntia: vnde pauco admodum vt nullo ex- trinseco tunc alimento nutriuntur, quæ tunc superueniente calore ruiuiscunt.

1. partic. Apho. cap. 13.

XXI.

Cur pueris nomina septimo die imponere con- sueuerunt?

An, vt Philosopho videtur, Quoniam, ante septimum diem plures intereunt? quo fit vt tunc nomina imponantur, tanquâm saluti pueri magis credamus.

7. De histo- riis Anim. ca. 12.

XXII.

Quam ob rem præ cæteris animalibus homo maximè superbit?

An propter variam & multijugam co- gnationem? siquidem, vt Philosopho da- tur cernere, Sunt omnia sensibilia per sensum: omnia intelligibilia, per intelle- ctum: quare quid restat, quod eius cogni- tionem subterfugiat? An quia nexus vide- tur esse Dei & mundi? Mediæ quippe na- turæ est, quæ intentio æternitatis, & tem- poris constituta esse creditur. An quia cæ- teris animantibus imperat, omnia hæc caduca, ad sui videntur redacta fuisse arbi-

Philoso. 3. de Anima: tex. 37.

Hermetis sententia.

trium? An quia illud respondebo, hominis superbiam ex sui ignoratione prouenire. Quippe si se inter stercus & vrinam conceptum fuisse reminisceretur, si se nudum in lucem prodiisse animaduerteret, si se cum miseriis & laboribus vitam ducere perpenderet, si tandem se mortis vinculis astrictum pensitaret, non vtique superbiret.

EX ARISTOTELE.

Cur homo maximè aliud intelligat, aliud faciat?

An quia contrariorum eadem sciẽtia est? An quia mentis officium, complura contingit: appetius in vnum tantummodo profluit? Atqui homo, mente magna parte viuit ratione: bestiæ appetitu, ira, cupiditateque ducuntur.

XXIII.

Scotus. I. senten, dist. 19. q. 1.

Quam ob causam, cùm secundum intellectum quædam bona esse iudicamus, illorum tamen opposita plerumquè prosequimur iuxta illud Poetæ; video meliora probóque, Deteriora sequor.

An ex naturali plenitudine libertatis voluntas potest indiscriminatim, vt subtilibus videtur, in oppositos actus? vt eis mediantibus libera etiam est in oppositis obie-

obiecta, in quæ tendit: huius autem, præter voluntatis naturam, non oportet aliam quærere rationem & causam: indisciplinati siquidem est, omnium quærere causas. Nam, vt philosopho videtur: Principiorum non est altera causa. An Peripateticè respondebo, ex corporis connexione prouenire voluntatem nostram, non semper confirmari ratione. Quod argumento abstractorum intellectuum corroboratur, si quidem in eis non est aliud volitum & aliud intellectum. Quo fit, vt incontinentes secundum concupiscentiam agere dicantur, vt Aristoteli placuit, non intellectione, aut voluntate: apparet enim aliud quiddam, præter rationem illis in esse, quod repugnat, resistitque rationi. Vt enim resolutæ corporis partes, si ad dexteram mouere velis, in sinistram feruntur: sic & in animo in contrarium feruntur, in continentiam, appetitus voluntate. Adstipulatur huic sententiæ aurea illa Apostoli authoritas, dicentis: Sentio aliam legem in membris meis pugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in legem peccati, quod est in membris meis. Quare sapienter dictum est, vt è coelo emanauit: Corpus quod corrumpitur aggrauat animum.

Primo posterior. & 8 Physicorum text. 15.

Auerroes 12. Met. 35. 9. 15. 3. Eth. cap. 5.

Primo Ethic. cap. 29.

EX ARISTOTELE.

Partic. 30. Proble. 3. Commento in lib. de hist. animalium ca. 1. li. 3. de motu animalium ca. 19. Secundo de parti. animal. ca. 4. & Auicen. in c. de virib. cordis tracta in c. 8. 2. de Anim. in tertio de partibus animali. c. 4.

CVr omnium animantium homo prudentissimus est.

Vtrum, quia capite minimo est, scilicet ad sui corporis proportionem? vt Philosopho videtur in Problematibus. An quia natura perfectissima est, & ob eam rē, virtutum habitus in eo conspectiores continentur? An quia solius hominis sanguis tenuissimus est, a cmūdissimus. Sāguis quippe naturæ causa est, cur permulta animalibus eueniant, tum per mores, tum etiam per sensum: ratio est, materia enim totius corporis est. Quippe cūm alimentum materia sit, sanguis autem vltimum alimentū habeatur: facit igitur, vt plurimum differentiæ existat, si calidus, aut frigidus sit, si tenuis, aut crassus, si turbulentus, aut nitidus. An quia ex sui constitutione perfectissimum obtinet sensum tactus? quòd experimento comprobatur in ipsis hominibus. Quippe qui molles obtinent carnes, acumen & acrimoniam ingenij possident: quorum verò crassior ac durior fuerit cutis, hebetudinem & tarditatem. Quapropter hominis temperatura maxime ad prudentiam sapientiamq; videtur idonea forte ratione: quod in molli corpore primus maternusq; spiritus animæ facilius funditur

Ratio Themistii ibidem.

Ratio Themi. ibidem.

ditur & libentiùs expeditiùsque discurrit: contrà durities & crassitudo obturat oppilaturque, & ergo repagulo sunt, ne purus & liquidus transmittatur. Etenim omnibus sua cuique portio spiritus, ad functionem & ministerium tributa est: quocirca fieri contrà, vt à prima anima, qui præcisi abiunctique videantur.

XXIIII.

Quam ob causam mulieris ingenium, in bonis ineptum, in malis verò promptissimum est?

Quod & Euripides in Medæa sentire videtur.

Καὶ πεφύκαμεν γυναῖκες, εἰς μὲν ἔσλον ἀμηχανώταται, κακῶν δὲ παντὸν σοφώταται.

2. de generatione Animal. c. 3. & 7. 1. Physicæ consultationis textus 8.

An propter priuationem, quæ cum sui natura videtur esse connexa, Nam, vt Philosopho datur cernere, Fœmina est, quidmas læsus: Priuationis verò ea conditio est, vt semper malum moliatur atque perniciem machinetur.

XXV.

Quamobrem aiunt, primum mulieris consilium fore eligendum?

Vtrum, quia quemadmodum in rebus ratione carentibus, cernimus, à superiore Autore, in proprios fines dirigi, earũ actio-

nes

nes & motus. Nãque verissimũ puto, quod dicitur prouidentiam fuisse, quæ & turpi, desiderium honestatis, & egenti opulentiæ, quantum sit satis, iniecerit, Sic & mulieris intellectus, & si boni veríque rationem non capiat, ad talia tantùm capescenda, à certa veritate plerunque dirigitur. Consilia verò, quæ propria indagine ipsa molitur, tanquam inualida, & quàm pluribus erroribus infecta relinquenda esse conspiciuntur.

XXVI.

Cur mulieres corporis cultu magis delectantur, quàm viri?

An quia mulierum natura imperfecta est quo fit, vt suæ conditionis defectum, artis beneficio supplere contendant, atque nitantur. Natura si quidem comparatum est, vt turpe, pulchrum & honestum appetat & prosequatur. An quia mentis decore carentes, corporis ornamento prorsus vacare coguntur.

XXVII.

Propter quid raro longus sapiens est?

Vtrum quia corporis prolixitas, ex excessu caloris, humiditatísque exuberantia proficiscitur? atqui vt sapientibus videtur complementũ & perfectio, atqne valentia ad nostras perficiendas operationes, non

nisi

nisi multa ſiccitate perficitur, quæ aſsiduè progreditur, donec nos inducat ad interitum noſtri, Siquidem corporis conſtitutio, à ſui primordio ab vltima humiditate profluxit. Caloris inſuper excellentia authoritate Philoſophi tranquilitatem mentis, iudiciùmq; peruertit.

XXVIII.

Quam ob cauſam multitudo Principum mala?

Quod & Homerius ſentit.

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω εἷς βασιλεύς.

Vtrum quia vbicunq; fieri poteſt, vnum eſſe, quam plura melius eſt, vt Philoſophi fert ſententia? An quia ſi imperium in tyrannidem tranſeat, ac conuertatur, ſatius eſt vnius quàm plurium ſubire iugum? An quia ad commune Reipublicæ commodum raró, imperantium multitudo reſpicere conſueuit? Quo fit, vt vno diſſentiente, maximum vniuerſitati immineat malum, Facilius quippe eſt vnum, quàm plures ad bonum diſponi. In principatu enim multorum, non deſunt inuidiæ, iurgia, contentiones, rixæ. Proinde cum experimento comprobatum ſit regnum non capere duos, quàm veriſsimè illud Ariſtoteles enuntiauit: Multitudo Principum 2. prior.

pra-

XXXIIII.

Cur homines pilosi, maximè sunt ad libidinē prompti ac procliues?

Vtrum quia in his maxima copia excrementi esse præsumitur & seminis, vt philosopho videtur.

XXXV.

Cur homines, qui paruum caput obtinēt, naturaliter sunt iracundi?

4. De Genera animaliū ca. 5.

An quia paruo existente capite, cerebro, cordis caliditas, propter oppositionem cōtrariæ qualitatis, debito modo non potest refrigerari? Atque ira ex sanguinis ebullitione circa cor, propter desiderium rei cōtristantis contingit.

XXXVI.

Quam ob causam, vbi homo minxit, è vestigio comprimit anum?

An quia statim aër ad replendum vacuum proficiscitur? Quare aëris frigiditate membra alterari, & inhorrescere necesse est.

XXXVII.

Quam ob rem nonnulli ex tristitia perierunt, quidam verò ex gaudio, ex ira verò nulli?

Arist. lib. de Morte & vita.

An quia gaudium, intima viscera prorsus refrigerat? Tristitia verò interiora extingit & suffocat, exteriora frigefacit? Calore verò manente, stat vita naturæ,

vt Philosopho datur cernere, Permansio animæ in calido naturali, vitæ esse dicitur.

XXXVIII.

Cur pubescentibus, dum semen ferre incipiunt, vox immutatur?

Vtrum quia cor (vt solertissimus Naturæ rimator Aristoteles sétit, quidquid Medicis videatur) sanguinis, & venarum principium est: quo fit, cùm in parte superiori venarum fit seminalis excrementi mutatio, hîc primum innotescere necesse sit. Ex quo fit, vt etiam voces cùm marium, tum fœminarum immutentur, dum semen ferre incipiunt.

De Part. animalium, cap. 3. & 5. de generat. animal. ca. 7.

XXXIX.

Cur lebetis pleni aqua feruescente, fundum frigidum est?

An quia calidi vapores sursum tendunt? Quare cùm superiores calefiunt, fundum etiam interea frigiditate aquæ contiguæ frigesit.

XL.

Cur grana, quæ æstiuo tempore formicæ in horreis reponunt, corrosa vna ex parte reperiuntur?

Vtrum quia à natura diriguntur, vt particulam primam, in qua virtus seminaria constituta est, absumant ne pullulet. Hercules, Illic germinantibus proprijs labo-

ribus, fraudarētur alimento, priuatu necessario.

XLI.

Quam ob causā matres ardentius amant filios, quam patres?

7. Eth. ca. 8. Vtrū quia magis elaborauerunt? An propter maiorem certitudinem, quam habent de ipsis? vt sentit Aristoteles.

XLII.

Quam ob causam pater non aequè amatur à filio, quemadmodum filius à patre?

Vtrum quia, vt sapientibus videtur, amor non retrocedit, sed asiduè ad vlteriora progreditur? quandoquidem amorem natura viuentibus inseruit, vt species ipsa perseueret: quo fit vt naturale desiderium, neglectis prioribus, semper futura respiciat.

An quia, vt Philosopho videtur, pater habet aliquid sui in filio; filius nihil sui in patre reposuit?

XLIII.

Cur materia ad filii productionem actiuè non concurrente, secundum sententiam Aristotelis, filii ex maiore parte potius matris effigiem praeseferunt, quàm patris?

Vtrum quia omnes similitudines, quae in humana natura vel specie continentur potestate & virtute in semine patris sunt?

Quo

Quo fit, vt plerunque filius neutri aſsimiletur, ſed auo vel pro auo: quandoque verò nulli ex eorum familia ſimilis eſt fœtus.

An quia ex forti imaginatione hoc prouenit? Tales enim vehementi admodum amore vxores proſequi conſueuerunt. Nã vt Auicennæ fert opinio, contingit plerunque corpus ab effectibus animalibus immutari: valdè enim admodum imprimunt res naturales. Quemadmodum euenit, vt puer illum præ ſe ferat, cuius effigies fuerit præconcepta in ipſo concubitu mulieris & viri. Et huic ſententiæ vulgares qui rerum cauſas & habitudines non capiunt, minimè acquieſcunt. ſapientes verò illi aſſentiunt, tanquam poſsibilia continenti. Et proinde euenit vt ſanguis ad exteriora moueatur, & profluat in eo, qui rubeas res maximè quadam applicatione animi, coniectat & cõſpicit. Eodémq; modo dentium ſtupor contingit, dum aliquem, rem acritudine participantem comedere cernimus. Et plerunque membra eadem in nobis languent, cùm aliquem dolere in talibus intuemur. Sæpe etiam noſtri corporis conſtitutio immutatur, propter timoris exceſſum.

Auicenn in 1. Sen. primi. c. 24.

xLIIII.

Quamobrem asini, vt in prouerbio est, agiliores in prima ætate esse dicuntur?

Vtrum quia eorum natura & constitutione existēte melancholica ab ætate, cōtrariarum qualitatum compensatione, necesse est temperiem prouenire? Melancholica siquidem natura frigida est & sicca, pueri autem calida & humida: Hoc etiam in pueris videmus melancholicis: quippe quia in pueritia ingenio maximè pollent, & ante expectatum sapientia & prudentia fulgent, vt indiscriminatim, quicquid lubet, in posterum de eis sperare tibi polliceri valeas: quorum tamen ingenia in ætatis progressu marcescunt. Quare quàm scitè & eleganter elogium illud apud Græcos emanauit: Esto malus, vt viuas: talium namque natura quàm breuissima est.

xLV.

Cur in Ponto & in Scytia non sunt asini?

An quia maximè frigoris impatiens est eorum natura, vt Philosopho placet?

xLVI.

De natura animaliū. lib 8. ca. 25. & 3 de gen. animali. ca. 6.

Cur clericorum & mulierum auarissimum genus est?

Vtrum quia virtutis habitus ex frequentibus actionibus proficiscitur? Cùm igitur clerici filijs vxoréq; careant, suas erogare

gare diuitias nulla necessitate coguntur, interea accipere ac congregare assuescunt, sicque auari euadunt. Nam, vt philosophus asserit, Quales sunt actus vniuscuiusque, talis tandem & ipse euadit. Mulierum autẽ natura, vt sæpe diximus, imperfecta est, proinde sibi ad plenum satisfacere impossibile esse autumant. Quare congregant & retinent, vt suæ indigentiæ eo modo quo possunt occurrant: & quod natura illis nõ tribuit, arte & industria assequi enituntur. Eadem vt puto, ratione euenit, vt senio confecti auaritiæ studeant. Aetatis namq; & naturæ destituti auxilijs, fortunæ bonis inhiare proponunt, vt per ea defectibus subueniant.

XLVII.

Cur in bello potius, quàm extrà vulnerati minus dolent?

Vtrum quia virtutes animæ, ad aliam partem tendunt? Nam, vt philosopho videtur, ad alia fortiter intenti, delata sub oculis non videmus. An propter iram, quæ, vt sapientibus videtur, tam interiora, quàm exteriora membra calefacit? Calore autem anima (vt Aristoteles inquit) omnia operatur, quare contingit iratum, ex illato vulnere tardius refrigescere: indéque euenit, vt minus tardius doleat.

In li. de Sẽsu & sẽsibili. 1 de anim. textu 41. et 130

XLVIII.

Quam ob causam si Solis aut Lunæ, contingit deliquium, admiratur: cùm autem ex seminibus plantæ aut animalia progignantur, minimè?

Auicenna de viribus cordis, tex. 1. cap. vlti & Boet. 4. De consolatione, tit. 5.

Vtrum quia à rebus consuetis admiratio cadit vt sapientibus videtur, & negligit anima de ipsis inquirere veritatem? Quod autem rarò euenit, excitat admirationem, & inducit intellectũ ad inquirendum & perscrutandum causas eius.

XLIX.

Quam ob causam ex seminis diuturna retentione, capitis grauedo, & memoriæ hebetudo, & cogitatiuæ mala dispositio contingit?

Vtrum quia, cerebrum ex seminis exuberantia grauet & impediat? An quia semen diu retentum mala & venenosa efficitur qualitate? quo fit, vt vaporatio eius ad caput, lædat nimis.

L

Propter quam causam clerici & monachi mortem præaliis ægrè ferunt & perhorrescunt?

Vtrum quia natura earum frigidi cordis extat, & melancholica est? An quia prorsus funditùsq; se interire animaduertunt: quandoquidem nec in propria, nec in posterum natura consistunt, vbi ex vita migrauerint?

LI.

Cur cùm plantæ nutriantur, & à qualibet digestione aliqua superfluitas accidatur, nullum est tamen in eis cernere excrementum?

Vtrum quia terra eius, quæ calore perinde ac vere vtitur proprijs? Namque radicibus alimentum iam ex terra confectum hauriunt: ideo in stirpibus contrahi minimè solet.

LII.

Cur plantæ, quæ frondes amiserint, denuo recipiunt pilos, & animalia pennas, quas amiserint, iterum recipiunt: hominibus autem quibus caluitium contigerit, nunquam capilli redeunt?

Vtrum quia anni tempora, illius corporis mutationem afferunt, ita vt primo temporum mutatione vicissitudo gignendi amittendique sequatur? Vt animalia pennas, post vt plantæ frondes, si pilos dimittant, recipiant, hominibus verò caluitium per ætatem euenit. Aetatibus verò reuersionem natura non tribuit.

Cur æstus omnes ægritudines terminat?

Vtrum quia, vt Auicennæ videtur, si virtus & natura constiterit, inueniet aërem resolutioni & digestioni, & expulsioni promptissimum: si verò prostrata

fuerit, calor continentis magis ipſam proſternet? laxat enim corpora debilia, quapropter ægro pernicies adueniet & interitus.

LIIII.

Quam ob rem æſtate, ſi quis manus in aquam adijciat, magis refrigeſcat aqua mota quam quieſcente?

Vtrum quia particulæ aquæ manum cõtingentes, à calore manus calefiunt? Siquidem omne agens in materia cum patiente communicans, in agendo rurſum patitur? mota autem aqua, neceſſe eſt patefactas particulas ſegregari, aliáſq; frigidiores ſuccedere.

LV.

Cur nonnulli malæ habitudinis & conſtitutionis plerunque diutius viunt, alijs ſanguineam aut meliorem naturam habentibus?

Vtrum propter regiminis peruerſum ordinem? Aut melius reſpondebo, diſpoſitiones in eis latentes, diuerſas eſſe. Infinitus quippe eſt, vt Auerroi videtur, elementorum numerus in naturæ ſuppoſitis: quod præter naturæ autorem, intellectus non poteſt capere.

LVI.

Cur medicorum ſententia, ſuffocatio matricis, quæ ex contentione ſeminis contingit,

ſauior

sæuior est illâ, quæ ex retentione menstrui excrementi prouenit?

Vtrum quia quantò aliquo excrementum perfectius est dum in sua naturali dispositione consistit, tantò cæteris] deterius redditur, dum ab ea remouetur, & ad cõtrariam qualitatem permutatur? Quod in aceto etiam est cernere: quippe quò melius est vinum, quod accescit, eò acetum est acutius. Eadem ratione euenit, vt qui se inuicem nimis amauerint, occurrente discordia, maiori odio se prosequantur.

LVII.

Cur nauigantibus, terra & res quæ quiescunt, mobiles videntur?

Vtrum quia visionis sensorium, mota naui, necesse est per accidens moueri? Quo fit quod sensibilium similitudines recipiantur cum motu.

LVIII.

Quare sensum visus præ cæteris diligimus?

An quia (vt inquit Aristoteles) rerum differentias nobis ostendit? An quia eius cognitio magis quàm cæterorum à materia seiuncta est? An quia amoris præcipua vis, (vt diuinus inquit Plato) in eo constituta est?

LIX.

Cur cùm sensu visus baculus in aqua fractus appareat

appareat, non tamen sic iudicamus?

Vtrum quia visum errare cōprehendimus sensu tactus? An quia non secundum eandem potentiam iudicamus, per quam phantasmata fiunt? Signum autē, quia Sol pedalis videtur: & per digitorum permutationem, vnus duo videtur, attamen non assentimur duo esse.

LX.

Cur volentes aliquid à remotis intueri, manum supra visionis sensorium admouent?

An quia motus non interpellantur, Sed à longè directi sensorium subeunt integri?

Eadem ratione, vt Philosophus sentit, Animalia quę prominentibus sunt oculis, procul cernere nequeunt: quæ contrà, intus, in cauo oculos habent positos, longè aspicere possunt: quoniam motus in vastis non dissipatur, sed recto tramite meat.

LXI.

Quam ob causam quidam à remotis vident aliqua obiecta, quæ si propinqua fuerint, intueri non possunt?

Vtrum quia res visibiles non videntur, nisi mediante aëre lucido? Oculi verò imbecilles maiori copia luminis indigent, quam oculi bene dispositi. Obiecto autem procul posito à visionis sensorio, in ipso interstitio plus luminis intercipitur.

Aut

Aut quia motus qui à sensibili remoto ad sensum debilem proficiscitur debilis est, quem sensus sustinere potest; qui autem de propinquis visibilibus causatur, fortis est, quem visus debilis pati nequit. Quod in decrepitis est cernere, quippe qui propter visus imbecillitatem à remotis vident & tenues literas in Solis lumine legere possunt, qui tamen à propinqua distantia, in lumine candelæ aut Lunæ legere aut videre nequeunt.

LXII.

Cur quidam propinqua sensibilia vident remota autem videre nequeunt?

Vtrum propter visus imbecillitatē quippe in talibus videndi facultas debilis est, & non vnita? quo fit vt indigeat forti motu, vt contingit illis, quorum oculi sunt valdè eminentes, qui, vt dictum est, procul cernere nequeunt.

LXIII.

Cur volentes directo sagittas emittere, comprimunt oculum?

Vtrum quia virtus visibilis, tunc ex vnione speciei magis vnita redditur: quo fit vt ad suas actiones promptior reddatur, atq; potentior.

LXIIII.

Quam ob rem qui diu in tenebris versati sunt

sire pente maximo splendori occurrant: obcaecantur.

Vtrum quia sapientum consensu natura subitaneas mutationes non tolerat? Aut quia visibilis spiritus in talibus paucus est, qui gaudens suo simili, dum lumini obuiat, dissoluitur? Aut quia isti propter luminis desiderium, quo longo tempore caruerant aspectum rerum visibiliũ & luminis diu prosequuntur? Quo fit, vt virtus prostrata amplius debilitetur: quod etiam in illis, qui famẽ longo tempore perpessi sunt, euenit: quippe qui cibum magna cum auiditate capiunt, etiam plus cibi assumunt, quam virtus eorũ digerere possit: quò fit, vt multi hac de causa depereant.

LXV.

Quã ob rem obtusè videntes, paruas melius alijs literas scribere cõsueuerunt? Mirum enim est, vt qui obtusi sunt oculis, rem faciant, quam eorum facere interest, qui acumine valeant oculorum.

Vtrum quia proximè posita, magna esse videntur, illi autem oculis proximè admotis scribere solent? An quia contractis palpebris scribunt? Fit enim pro imbecillitate, vt si laxatis diductisque oculis scribant, aspectus distractus passúsque hebescat, si abductis & conniuentibus in vniuersum depromptus acutius videat. Quod

tamen angulum informat exiguum, efficit necessariò, vt exiguæ literæ scribantur.

LxVI.

Quamobrem si quis nocturno tempore propè transeat, & oculos admoueat, longius videt, quã si manserit erectus?

Vtrum quia perspicuum terminatum, & si minus luminis capiat non errantis, diutius tamen illud retinet, quod per aliquam distantiam illuminare potest; sicque visui confert ad videndum?

An quia lumen, quod ex stellis in aëre est diffusum reflectitur à terra reflexione imbecilli, & sic distãtiam aëris terram ambientis illustrat.

An quia obscuri vapores, aërem obtenebrantes, non prope terram, sed in aëre remotiori supernatant, quo fit vt in aëre plus visum impediant, quam per terram?

LxVII.

Propter quid, qui malum aliquid operantur, oculis & vultu dissimulare nequeunt quod & poeta sentit.

Heu quàm difficile est, crimen non prodere vultu?

Vtrum quia ut Palæmoni & Physioni videtur, oculus est nuncius cordis, sicut animæ speculum, in quo omnia refulgent & emicant?

An quia corporis particula infirmissima, & laxior, refertáq; meatibus est? Quo fit, vt omnis alteratio, quæ ex corde exordium sumpserit, quòd, vt peripateticis videtur, omnis sensationis motus atque cogitationis principium est, ad oculos illico proficiscatur.

Quinto, de Genera. animalium, cap. 2.

LXVIII.

Quamobrem oscitantes, aut spiritum reddentes, accipientésue, minus audiunt?

Vtrum quia extremum sensorij auditus ad partem spiritalem terminatur? quo fit, vt quatiatur, moueatúrq; vna cum spirituali instrumento, quoties illud spiritum mouet, mouetur enim cùm mouet. An quia multus spiritus inter oscitandum, aures etiam intrinsecus subit, vt motio vel sensus percipi posśit, quum trudit ad aures maximéq; post somnum? Strepitus autem vel aër, vel aëris affectio est igitur cum interiore remittitur, exteriori illi occurrenti efficitur, vt motus interioris strepitus motum exterioris retorqueat atque offuscet.

Par. 11. primo. Probl. 2

LXIX.

Cur nihil sua generationis & corruptionis, ipsum potest esse sui causa?

An quia persistere oportet ei quod mouetur, & generans ei quod generatur

ali-

aliquod autem prius seipso esse impossible est?

LXX.

Cur mulierum corpora laxata sunt & mollia, pilisque carentia & minora corporibus maritorum?

Vtrum quia fluxus menstrui excrementi? Namque cum illo superfluitates ex quibus pili nascuntur, profluunt, & ex quibus caro & corporis affectus repleri possent: quare etiam corpora minora obtinent. Inde etiam proficiscitur, vt earum venæ latentiores sint, quàm in maribus.

LXXI

Cur dum aliquid horrendum cogitamus, terrore concutimur?

Vtrum quia cogitatio & intelligentia rerum, virtutem atque valentiam obtinet? Nam (vt inquit Plato) rationes vtiq; cum ijs rebus quas exprimunt, cogitationem quandam habere videntur. Species si- *In libro de morib. animalium.* quidem calidi aut frigidi, aut rei delectabilis vel contristantis, talis existit, qualis natura rerum, sicut Philosophi protulit sententia.

An quia ad comprehensionem alicuius horrendi, reuocatio caloris ad interiora consequitur: quo fit, vt partes exteriores frigescant, & tremore quatiantur.

LXXII.

Cur mares in sua natiuitate primò caput emittunt, fœminæ vero pedes?

Vtrum quia partes in maribus superiores, maiores sunt: in mulieribus autem inferiores? Natura siquidem marium calida est: calidi vero est superiora mouere. Quo fit, vt superiora in maribus maiora sint. Mulierum verò natura frigida & frigidum ad inferiora tendit. Quo fit vt inferiora mulierum maiora & grauiora sint, & ideo grauantibus magis partibus tendunt ad lucem.

LXXIII.

Cur mulierum multitudo sub aliquo duce sine tumultu duci non potest?

6. de Natura animal. 6. 19. An quia natura earum instabilis est? Eadem siquidem ratione Philosophus asseruit pastores capris non instituere ducem: *6. de Natura animal. cap. I.* quippe quia earum natura non stabilis, sed lubrica atque mobilis est. An quia mulier natura garrula est, & maledicetior, & mordacior: quærula præterea, anxia & magis desperans, quam vir atque imprudentior & mendacior?

LXXIIII.

Quamobrem raphanus digestioni aliarum rerum maximè confert, cùm tamen ipse indigestus remeneat?

Vtrum

Vtrum quia ſubſtantia eius, ex difformi bus partibus conſtat? Sunt namque in eo particulæ quædem tenues digerendis cibis ſatis accommodatæ, quibus reſolutis remanent particulæ denſæ, quæ actionem caloris digerentis, ſubterfugiunt.

LXXV.

Quam ob cauſam cāpana ſonante ſibaculo aut clauo quieſcente tangatur, ſæpe frangitur?

Vtrum quia tunc quidam tremulus motus in ea gignitur? quo fit, vt omnes eius partes extra naturalem poſitionem conſtituantur: quem motum momento deperdere impoſſible eſt. Admoto igitur impedimento particulæ extra proprium ſitum manenti, duorũ alterum neceſſe eſt contingat: vel quod motus momento deſpereat. vel quod pars illa cedat per ſui fracturam. Primum autem fieri nō poteſt, quapropter neceſſariò aliud ſequitur.

LXXVI.

Cur Ciconiæ ante cibum, ventrem comprimunt, poſt cibum verò ſoluunt?

Vtrum quia ſui ſtipatione infirmum ſtomachi orificium claudunt obturántque? Quapropter ante cibum aſſumpta, ventris profluuium coniungunt ſtringúntque; Si verò poſt cibum occurrant, partes ſuperiores ventris eadem ſti-

patione compriniunt: quo fit, vt partium superiorum compræhensione totus cibus extrudatur & profluat, idem etiam in consimilibus fructibus euenit.

LXXVII.

Cur scindentes ligna facilius scindunt, secundum semitam longitudinis, quàm ex transuerso?

An quia in ligno aliquæ particulæ oblongæ intenduntur? quemadmodum villi in animalibus, quæ per directum progrediuntur: quo fit vt in scissione ipsa vna pars aliam sibi propinquam trahat,

LXXVIII.

Cur hasta percussa ex vno extremo facilius peruenit sonus ad aurem alicuius in alio extremo directè constituti, quàm ad aurem alterius magis propinqui, hoc percusso à latere existentis?

Vtrùm quia, vt dictum est, in ligno meatus quidem oblongi sunt per directum extensi, & aëre replentur: illi autem ex transuerso, aut à latere non progrediuntur? Quapropter percussa hasta aut trabe in vno extremo, aër in prædictis meatibus latitans recipit sonum. Cum autem liberius exire nequeat sonus, facilè defertur ad aurem in alio extremo constitutam è directo: à latere autem meatus illi non progrediuntur: quare sonus ille modò

modo percipi nequit ita distinctè.

LXXIX.

Propter quam causam tempestate nostra non sunt viri in vnaquaque facultate celeberrimi?

An quia, vt sapientibus videtur natura hominum diminuta & imbecillis est, & vt Solino videtur, corrupta successiuè, nostri proles temporis per nascentium detrimenta? An quia à principibus viri virtute præditi paruipenduntur: virtutis autem sublato præmio nullus est qui virtutem amplectatur? An aliter respondebo, mundum qualibet ætate perfectum esse, nullumque esse momentum, quo hic, quæ ad sui decorem, perfectionem atque integritatem attinent, careat? Non enim totius habitabilis terræ perfectio nobis innotescit. An ita natura comparatum est, vt semper posterius de suo tempore conqueratur?

LXXX.

Propter quid apud principes adulatorum plurimum valet authoritas?

Vtrum quia, vt Plutarchus retulit autoritate Platonis, seipsos diligunt? Nimius enimuero & immoderatus suiipsius amor adulatores admittit, illîsque cedere cogitur. An quia, vt nostra fert sententia, carent lumine mentis? Nam & in volucrum

& cœlestium genere, animalia sunt quæ propter suæ naturæ prauitates, fœtidis gaudent, quorum etiam intuitum dies excæcat, nox illustrat.

LxxxI.

Cur philosophi nostra tempestatis, magna ex parte sunt deprauatis moribus?

Vtrum quia vilipendio sunt principibus? Aut, vt ratio videtur quapropter philosophiam ipsam falsis criminationibus prosequuntur, credentes se talia præmia referre, quia philosophiæ fuerunt obsequuti quare à virtute ad vitia deficere compelluntur? An fortè quia errore ducti, credunt totam philosophiæ vestem sibi vendicasse, arreptis quibusdam ab ea panniculis? Quare à nobis rectius sophistæ quàm philosophi nuncupantur? Hercules. Philosophorum interest, infracto animo esse in vtraque fortuna. Malè quippe philosophantur, qui philosophiæ dediti sunt, vt à principibus honoretur: & eorum desiderium non à natura dirigitur, sed errore & impetu falsæ credulitatis impellitur.

Cur irati in principio expallescunt, postea verò rubent?

An quia ex appetu vindictæ propter rem contristantem, calor & sanguis ad

præcor

præcordia reuocantur: quare necesse est partes exteriores pallescere? Vbi verò decreuerunt executioni mandare quod appetunt, calor etiam sanguinis ad partes exteriores progreditur: quare ab eis tunc maximè timendum atque cauendum est.

LXXXIII.

Cur habentes raros dentes & paucos sunt breuioris vitæ?

Vtrum quia argumento sunt generationis primordia fuisse debilia? namque si informatiua virtus constitisset, & materia fuisset obediens, talis raritas minimè in dentibus appareret. An iudicium est hoc, densum esse os capitis, quo cerebrum inualidum est: quare minus sit spirationibus opportunum, ita vt celeriter putreat, vt quòd sua natura humidum sit? Nam & cætera, cùm non mouentur atque exhalant, facilè corrumpũtur. Quo etiam fit, vt homo capite piloso maximè sit, & diutius quàm fœmina viuat, suturarum sui capitis beneficio. An quia cibum malè conterunt? Cibi autem illa minutatim diuisio facit, vt calor faciliùs conficiendo expediat.

LXXXIIII.

Cur serpentes splene & testibus carent?

Vtrum quia cruribus carent, idcirco

ſplene carent: teſtibus verò, ob ſui corporis longitudinem?

LXXXV.

Cur ſerpentes præ cæteris eiuſdem generis animantibus, caput vertere aduerſum, reliquo quieſcente corpore, valent?

An quia inſectorum modo, ſtructura volubili conſtant, & vertebras cartilaginoſas & flexibiles habent? Euenit igitur ſerpentibus neceſſario hac de cauſa. Melius verò vt ita vitare poſſint quæ ab aduerſo noceant: cùm enim prælongo ſint corpore, & pedibus careant, inepti ſunt ad conuertendum tunc, dum contrà ea quæ à tergo incuruant: nihil enim vtilitatis eſſet, ſi caput erigere quidem poſſent, iram agere nequirent.

LXXXVI.

Cur chamæle variis coloribus immutatur, & multiformis efficitur?

De par. animalium li. 4. ca. 10. Vtrum quia, vt Philoſopho videtur, omnium ouiparorum pedeſtrium tenuiſſimus eſt, quippe qui omnium maximè inopia ſanguinis rigeat? Cauſa ad mores animæ eius referenda eſt: præ nimio náque metu multiformis efficitur, metus enim eſt, reſtringere per inopiam ſanguinis calorisque.

LXX.

LXXXVII.

Quamobrem crura, femora, suraque hominis carnulenta sunt, cùm cætera animalia non modò vipera, verum etiam quæ cruribus constant, vacua carne hæc habeant?

Neruosa enim, osculenta, spinosa, rigida.

Vtrum quia homo solus animalium erectus incedit: Vt igitur facilè sustinere superiora posset natura corpulentiam parti superiori dempsit, inferiori addidit. Itaque nates carnosas fecit, & femora & suras.

LXXVIII.

Cur animalia multum pinguia, citò senescunt, citoque intereunt?

Vtrum quia parum sanguinis habent, cùm copia sunt absumpta ad pinguedinem? Quæ autem parum sanguinis habent, hæc ad interitum sunt opportuniora. Interitus quædam sanguinis inopia, quódque parum potest affici, tamen à frigore quolibet, tum à calore facilè potest.

LXXXIX.

Cur solus animalium homo, erectus incedit?

Vtrum quia natura calidissimus est? 2.de Partibus com-

An quia, vt Philosopho videtur, eius natura atque substantia diuina est? Officium

cium diuini est intelligere atque sapere, quod non facilè esset, si vasta corporis moles accederet. Pondus enim tardiorem reddit & mentem & sensum communem,

nent. 7. li.

XC.

Cur caro ossi contigua, suauior est gustu?

De Part. ani. ap. 8.

Vtrum quia per compensationem contrarij recipit temperiem? Natura siquidem carnis calida & humida est, ossis verò frigida & sicca est. Quare ex extremis contrarijs medium prouenire necesse est.

XCI.

Cur inter comedendum loqui vetitum est?

De Part. animal. 3. ca. 3.

Vtrum quia ante gulam per quam cibus & potus deuoratur, arteria posita est ad quam spiritus ad pulmonem proficiscitur: hæc autem à cibo vel potu ingrediente infestatur? Attamen natura ad hoc molita est minorem linguam siue lingulam, quæ arteriam operiret: hæc autem aperitur dum loquitur. Quare cibus in eam facilè ingredi potest: quo fit vt strangulationes, tusses, facilè inuitentur. An quia locutio cibi debitam impedit contritionem? Quo fit, vt cibus non congruè digeratur.

XCII.

Propter quid vinum aqua commistum, aliquomodo citius inebriat?

Vtrum

Vtrum quia aqua citius vinum discurrere facit? Eadem siquidem ratione mustum, teste Auicenna, citius inebriat, quàm vinum: quia pars aquæ ei commista ipsum penetrare facit. *In 1. Sen. cap. 1.*

XCIII.

Quamob causam magnates, & in maximis dignitatibus constituti, plerunque podagra articulorum doloribus infestantur?

Vtrum quia diuersis cibarijs ad satietatem ventris ingurgitant? Atque medicorum sententia, nihil deterius est, quàm diuersa cibaria simul assumere, & posteà magnam eius, quo comeditur & bibitur, temporis moram in comedendo apponere. Audit enim postremo adueniente cibo, primum iam aliquo modo esse confectum, quare citius cibationis particulæ confirmitates non retinentis, inde crudi & mali humores oriuntur per articulos decernentes. An propter vini puri exuberationem, & ob otium immoderatum exercitiúmque incongruis temporibus factum? An propter venereum vsum intensum, qui virtutem digestiuam maximè prosternit? Hercules. His maximè timendum est, vt diuinè Plotinus asseruit ne extirpescant, vt & nobis videtur ne etiam

Auicenna Sen. in 3. c. de Regim.

Galen in 2. Aphoris. 21. Com. & Auicenna.

etiam bruta fiant, quandoquidem gulæ & ventri pecudum & ſtirpium more, obnoxij deditique ſunt.

In Sen. 84. trac. 4. ca. 1.

XCIIII.

Cur ſubita morte occupatur, qui nimia & immoderata craſſitie ſunt obſiti, & præſertim in prima ætate?

Galen. 1. particul. Aphor. com. & Auicen in Sen. 74. trac. 4. c. 1.

Vtrum quia venæ eorum ſunt anguſtæ? quare à compreſſione pinguedinis obturantur, vt ſpiritus libere diſcernere non poſſit: quapropter calor innatus extinguit, cùm etiam aëris refrigerationem non capiant. Vnde medicorum ſententia, maximè illis timendum eſt, ne venæ rumpantur, aut calor naturalis ſuffocetur.

XCV.

Cur in corporibus valdè pinguibus phlebotomia difficilis atque ſuſpecta eſt?

4. de Natu. Ani. ca. 9. 2. de Parti. Animal. cap. 7.

Vtrum quia venas exiles latentioréſque habent? An quia pingue quodlibet exãgue eſt, vt Philoſopho videtur?

XCVI.

Cur ſit Ariſtotelis ſententia, ſenſibiles virtutes in corde ſunt conſtitutæ, ex cerebri tamen poſterioris læſione, memoriæ: ex anterioris verò, imaginatiuæ: ex mediis autẽ in poſito, cogitatiuæ accidit deprauatio?

Vtrum quia cerebrum à natura inſtitutum

tum eſt, vt cordis calorem refrigeret? quo fit, vt diuerſis ſui partibus, diuerſimodè virtutibus, organis in corde exiſtentibus deſeruiant. Non enim vna & eadem menſura caloris omnis animæ actus profluit?

ECVII.

Cur plerumque contingit, vt filii qui non legitimo thoro concipiuntur, ſolertiores, parentibúſque magis ſimiles progenerentur?

Vtrum quia virtutes animæ parentum ipſo in coitu ſunt vehementer intentæ? Tales enim maximo amore ſe proſequuntur: quare cùm eorum affectus non diſtrahantur, neque fœtus natura variabit: idque maximè veritatem continet, vbi cum tranquillitate animi copulantur. Nam coeuntibus cum timore & ita ſeu triſtitia, plerunque filij diſſimiles gignuntur.

XCVIII.

Quam ob cauſam, cùm mors naturæ contingat, hominibus, quàm cæteris animalibus, terribilior eſt? 2. de Parti. anim. c. 10.

Vtrum quia natura hominis, vt Philoſophi fert ſententia, non ſolùm viuendi, ſed etiam bene viuendi rationem obtinuit? Solum quippe hominum genus, ex animantibus nobis cognitis, diuinitatis eſt particeps: cæteris autem animantibus, ſola

viſus

visus cura est; in quo, vt Plinius inquit, sponte naturæ benignitas sufficit, vni quidem vel cunctis præferenda bonis, quod de gloria, de pecunia, ambitione, supèrque morte nō cogitant. Quare cum hominum genus nobiliori vita priuetur, dum occidit grauis & permolesta sibi præ cæteris mors est. An quia cætera animantia circa præsentia versantur, solus animalium homo futura prospicit?

Natura hist. cap. 4.

XCIX.

Cur si mors naturæ euenit, vltimum terribilium esse censetur?

Vtrum, vt Philosopho videtur, quia vltimum est, nec quicquam bonum vel malum præterea mortalibus videtur esse. An quia insequimur naturam, quæ necessitatis est origo: non autem naturam formæ, & finis, à qua est boni ratio, quam cuncta appetunt? An fortè illis vltimum terribilium mors est, quia ita viuere instituerunt, vt se immortales esse cogitarent? An illos maximo terrore quatit, qui prauis moribus vitam peregerunt? At qui virtute vixerunt, illis quippe mors molesta non est: quod etiam Poeta sensit,

De part. animal. li. 4. ca. 9. & li. 2. de cælo text. 30

La morte è fin d'vna prigion oscura,
A gli animi gentili, a gli altri è noia.

Ch'anno posto nel fango ogni lor cura.

An quia qui violenta & immatura morte occupantur, maximè tristantur? Quippe qui senio confecti interierunt, sine dolore ferè & terrore moriuntur. Senum quippe natura est, sicut lucerna extinctioni parata. Et vt diuinus inquit Plato, inter omnia mortis genera, mors quæ natura prouenit, leuissima & cum voluptate potius, quàm cum dolore contingit.

C.

Quam ob causam cùm homo sit naturæ terminus, aliorum cõparatione breui vita à natura donatus est? de quo etiam Poeta conqueritur?

Viuere cornices multos dicuntur in annos.

Cur nos angusta conditione sumus?

Vtrum quia nostris illis conditoribus de nostro genere consultantibus, rerum caducarum perfectio, duratione temporis minimè mensuratur? Accidere enim in animatorum corpora, multò quàm hominum, ratione præstantiora esse. Et, vt Philosopho datur cernere, præstat breui tempore lætari vehementer, quàm longo leuiter. An quia natura de possibilibus facit quod melius est semper? Quod fieri antem non potuit, vt humani corporis constitutio, & diuturnitati, & animæ

ope

operationibus conuenire. Nam sapientum authoritate, aliud temperamentum requiritur, primò vitæ, & aliud primò, vitæ operibus. Vtrum diuturnioris, sed deterioris: an breuioris quidam vitæ, sed melioris efficerent, visum fuit, vt diuinus inquit Plato vitam breuem melioremque diuturniori & deteriori esse omnino anteponendam.

CI.

Quamobrem nudum & inermem hominem natura primò genuit.

An quia natura nihil irrationabiliter, neque frustra fecit? Cum autē homo prudentissimus sit, rectè plurimis instrumentis vti potest. Manus autem non est vnum instrumentum sed multa. Quare non bene sentiunt, vt Philosophus asserit, qui inquiunt hominem nobilem, sed deterrime omnium animalium constare: nudum enim atque inermen creatum referunt. Cætera animalia tamen commune auxilium retinent, idque nullo pacto permutare possunt: at homo pro suo arbitrio, arma permutare potest. Manus enim & vngula, & cornu, & hasta, & ensis, & quiduis aliud genus armorum est. Cùm igitur homo intellectu & manu à natura donatus sit, de sua nuditate & condi-

conditione conqueri non poteſt. An materiæ nobilitas, ex qua corpus humanum fuit conſtitutum, cornibus aut aliis conſimilibus inſtrumentis non erat idonea?

CII.

Quæſiuit dominatio veſtra, propter quid vinum poſitum in vaſe conſtituto in aqua, ſalenitro commiſta maximè refrigeſcit?

Dixi cum alijs, hoc fieri per antiperiſtaſin, viam, pér quam contrarium à contrario intendi ſolet. Verùm quia, teſte Philoſopho, veritatis cauſa Philoſophorum intereſt, nedum aliorum, verumetiam propria dicta emendare, ſicut mihi datur cernere, iſta ſolutio non ſatisfacit. Nam primo de generatione & corruptione, actio fit merito contrarietatis. Et tertio Phyſicorum, è nono Metaphyſicæ: omne quod agit, agit in quantum eſt in actu, & non in quantum eſt in potentia. Et hoc eſt principium per ſe notum, & ab omnibus conceſſum. Manifeſtum eſt autem, quòd ſalenitrum non eſt actu calidum. Nam de ſenſibilibus qualitatibus rectus iudex eſt ſenſus tactus, à potentia autem calida, quomodo antiperiſtaſis prouenire poſsit, non video. Ideo aliter dicendum puto, quòd ſalenitrum eſt actu frigidum, & aqua ibi commiſta, eſt vino frigidior. Magis

autem frigidum minus frigidum magis refrigerat. Medici causã afferunt, salenitrum esse potentia calidum. Comparatio est humani corporis non absolutè natura. Reubarbarum bene hominẽ calefacit, sed equũ frigefacit. Medicina enim est de humano corpore, vt de subiecto: & ad hoc non aduertebant.

CIII.

Cur plerisque hominũ philosophia visa est res liberalis & diuina?

Vtrum quia sicut corporis medicina, ita vt inquit lucidissimus Themistius, animæ philosophia perfectio est? An quia philosophiæ studium nostrum erga Deũ, obseruantiam pietatémque multum adauget, & tanquam concalefacit? Nam cognitis his, perfectè quę facit Deus in admirationem, commendationémque sui, omnium animos atque corda conuertit: hanc autem admirationem propensa charitas, fides ac spes certissima consequuntur. An quia mirabiles quasdam (vt Philosophus inquit) voluptates sui certitudine & sinceritate parit? An quia nos similes Deo reddit? An quia per eam (vt Senecæ sententia tulit) vnus homo contrahitur liber?

CIIII.

Cur tyranni literatos viros odio prosequuntur?

Vtrum propter morum disparitatem? Enimuerò ita fortuna tulit, vt semper ab improbis moribus lacessita iniurijs sapientia fuerit. An quia verentur, ne seditionem in ciuitatibus sua doctrina aut authoritate moliantur? An quia literis culti, sæpe eos suggillare, & mores eorum taxare consueuerunt? Nam, vt inquit Plato, poëtæ quippe vim maximam, inter vtranque partem habent, & ad laudandum & vituperandum. Quare vnusquisque cui fama curæ est, maximè sibi cauere dicitur, ne poëticum hominem infensum habeat. Quod maximè Minois exilio confirmat: quippe qui cum Homeri & Hesiodi authoritate laudatissimus fuerit, cuiusdam tantùm poëtæ odio fama apud homines increbuit, ipsum rudem durúmque hominem extitisse. Et an quia tyranni plus se virtute præditos diuitijs superare credunt, quam ipsi ab illis literis, doctrina, sæpe superantur? Proinde euenit, vt anima quæ mutuã quandam compensationem, diuitiarum literarúmque paritatem expostulat, coniungi ac conciliari non possit.

ALEXANDRI APHRODISEI SVPER NONNVLLIS Physicis dubitationibus solutionum liber, Angelo Politiano interprete.

PRoblematum alia suapte natura credibilia sunt & nota, omnísq; ambiguitatis et quæstionis expertia. Quis enim quæso, mentis compos dubitet, cur volatilibus pēnas natura sit elargita? Quiuis enim prudens dixerit fomenti gratia, quasi vestimentis primo circundatum ob speciem, quemadmodum gressibilibus quoque animalibus dati sunt villi, serpentibus cortices, squamæ aquatilibus, aut testæ: veluti ijs quæ testacea nuncupantur. Cur præterea aljs quidem cornua, alijs autem aculeos, aliis acutos vngues aut rostra, aut eiusmodi quippiam tribuerit? Hæc enim omnia, velut agnatis quibusdam hastilibus, quo sese ipsa ab iniuria tuerentur armauit. Cúmque omnes natura fructus omniáq; semina tum ad generandum, tum ad genus excipiendum fabricata forent, corticibus ea, aut corpori-

bus

bus quibuſdam mollibus, aut lignum, aut cutem imitantibus, cõmuniuit, & quaſi intra ſcriniolum occuluit, vt rigoris, aut caloris, animantium etiam quorundam iniuriam deuitarent. In pleriſq; autẽ ne ipſũ quidem inuolucrũ reliquit inutile, ſed idoneum cibatui parauit. Plãtas verò ipſas frõdibus, cortice, cæteriſq; ſimilibus, pinnarum villorũq; vice conueſtiuit, vt quas præuiderat immodico frigore aut æſtu offendi poſſe, & labefactari: quin & earum quaſdã etiam ſpinis quaſi ſpiculis armauit, quibus animantium iniuriam propulſarent florúmque varietate partim ad ſpeciem atque ornatum coronauit: partim vti vice præconum inſtãtem fructum paritudinem præmonſtrarent. Igitur qui nota hæc dilucidáque ſibi poſtulant explicari, ſunt proculdubio mente capti. Qui autem ambigunt an ſit igni inſitus calor, ij tangendi non habent ſenſum. Qui dubitant vtrum natura ac prouida ratio conſulat ijs rebus quæ oriuntur, & occidunt: quiq; ordinem motum, poſitum, ductum, calores, cæteráque his ſimilia non credunt, ſupplicio digni ſunt. Hæc itaque ſuapte natura nota ſunt. Alia rurſus inexplicabilia penitus, ſoli cognita Deo ſcilicet illorum eſſentiæ autori. Nam artifex, qui ſit opus aliquot ſolertius

machinatus, omnes illius actus tenet causas. Qui vero eius operis sit imperitus, causas quoque ipsius penitus ignorat. Inexplicabiles autem quęstiones huiusmodi sunt: cur quibus alæ aut plantæ, aut litera titillantur, rident: cúrue nonnullis cùm marmora atteruntur, aut secantur, cùm stridet ferrum, aut limatur, ipso confestim auditu dentes obtorpescunt.

Cur dentium stuporem, qui è frigidis pomis prouenîat, Portulaca tamen quæ & ipsa frigida est, sanat. Neque sunt contrariorum contraria medicamenta, sed similia. Aut cur Magnetes, lapis ferrum tãtùm attrahit, déque eius scobe viuificatur: succinum verò tantùm folia arida ac festucas aggregat, eísque adglutinatur. Et Leo solùm gallinaceum pauet. Villaris autem gallina edito ouo, festucis vndequaque corpus purificat. Coturnices Veratro, quod toxicum homini est, vescuntur, Sturni Cicuta. Scammonia flauam bilem trahit: Colocyntha verò & Agaricum, & album Veratrum Euphorbiúmque, & coccus Cnidius pituitam: nigrum autem Veratrum, & Epythymum, nigram bilem. Quibusdam verò sedatur venter ijs quæ perpurgant: contrà verò ijs, quæ sedant, perpurgantur. Tum alio alius

cibatu

cibatu magis delectatur; eúmque facilius concoquit. Quis autem ignorat marinam Torpedinem, vel per ipsam lineam torporem in corpus adigere? Multum autem, si manus contineatur, contra torpedinem valere? Infinita denique hujusmodi enumerare possim, quæ sola experientia cognoscuntur. Quapropter & à Medicis proprietates arcanæ appellantur. Quod enim de horum proprietate affertur, arcanum propemodum est ad causam afferendam. Prauè enim quidam solutiones horum proponunt quamplurimas, quæ inutiles penitus improbabiléque sunt. Dicunt enim purgatoria, quæ calidissima sunt humores trahere: quod proculdubio falsum est. Oportet enim quodcunque esse calidum, idem & purgatorium esse. Nunc autem Piper cùm sit calidum, non trahit sed concoquit, solidátque. Eodémque modo & Mastiche & Aloë. Dicimus itaque non reciprocari sermonem. Nam si quocunque aluus ducatur, id habitum quidem calidum, vim autem vacuefaciendi habet: non continuò tamen quicquid est calidum, vim quoque habet ducendi alui. Dicunt autem & Strutiochamelum ferrum concoquere: non proprietate quidem aliqua, sed cali-

 ditate:

ditate: quod profectò absurdū. Leo namque qui hoc animanti calidior est, ferrum tamen non coquit. Neque verò apud medicos tantùm proprietates quædam sunt, sed apud philosophos, item ac grammaticos: vt ea, quæ pathi, hoc est affectus appellantur vsibus adnotata. Quocircà de ijs duntaxat quærendum, quæ medium quendam locum obtinēt: neque ad cognoscendum ancipitia sunt, & sub explicationem cadere possunt. Quæ enim falsa dicuntur, ea sunt omnibus nota: quæ veritatem præ se ferunt, horum nota sunt alia & conspicua, alia obscura & inexplicabilia: partim verò mediæ cuiusdam sunt naturæ, quorum nunc expositionē aggredimur. Omne autem problema, aut ex habitu ipso soluendum, aut ex coagmentatione, aut ex actione, aut è consensu erga aliquod simile, aut è colore, aut per sensus deceptionem, aut per nominis participatum, aut quia eius rei vires magis minúsque agant, aut quia durius quídque rariúsve sit: aut maius, aut minus, aut à tempore & ætate & consuetudine, aut essentiæ ratione, aut ex accidenti, aut similium rerum conditione: qualia quę in problematis dicuntur. Inuenies igitur, si has tibi præponas formulas, quacunque de re ambigatur, vocare

in

in diſputationem poſsis. Quoniam verò haud ijs tantummodò acquieſcendum eſt quæ ad vniuerſum feruntur, ſed tanquam manu ducendus qui eruditur, age, iam ſolutiones ipſas aggrediamur.

I.

Cur Homerus homines à canicie temporum, poliocrotaphus appellauit?

QVoniam vt plurimum inde cani incipiunt, quòd priora capitis humiditatis pituitatíſq; plus habet, quàm poſteriora.

II

Cur tantum priora capitis calueſcunt?

Quia mollia laxáque ſunt. Cùm igitur capillus ob naturalem ſiccitatem careat alimento, facile ijs partibus defluit: haud enim facilè hæret velut in occipitio, quippe quod & ſiccius ſit & conſpiſſatius.

III.

Caluitium autem à ſiccitate ortum habet, Hinc fit, vt qui criſpſo ſunt capillo, quòd ſiccius caput habeant, citius calueſcant: ſerius caneſcant, ſiccitate conſumente excrementa pituitatis. Sunt & vigiles præter cæteros, Somnus enim ex humidi-

tate oritur: Argumento sunt infantes humidi pariter & somniculosi atque excrementosi. Et humidi affectus, & ebriosi, & qui crebrius lauãtur, minus quoque excernunt per meatus, vt per nares, per os, per oculos. Qui verò molliore sunt capillo, vt quibus est humidum caput, eis contrà euenit. Rarius enim aut nunquam caluescunt. Sed & vitio generis caluitiũ accidit: & podagra, & alij quidam affectus cognatione generis excipiuntur. Citius autem canescunt, somnolentiq; sunt atq; excrementosi. Cani autem albi imitantur enim pituitæ colorem, vnde ipsi ortum habent. Sunt interdum propemodum aureoli, cùm vitellina bilis pituitæ sit immixta.

IIII.

Cur senes excrementosi & vigiles?

Excrementosi quidem sunt, quoniam ætate frigidiores imbeciliorésque cùm sint, minus concoquunt, multáq; per meatus excrementa contrahunt. Cùm verò solidis ipsis corporibus sicci sint, vigiles quoque ob idipsum sunt. Infantes enim & foraminum contextu, & solidis ipsis corporibus humidi sunt.

V.

Cur pueri qui & humidi natura sunt, & excrementosi, canos tamen minimè producunt?

Quo-

Quoniam humidi calidíq; ſunt, Pituita autem humida eſt ac frigida: ſinciput quoque habet quaſi cuteũ & rarũ, quo ſuperflua excernãtur. Id ætate dureſcit, fitq; oſſeum, & denſeſcit. Vnde & ſuturas ei natura poſtmodũ tribuit, per quas ſuperuacui vapores efflarentur. Solutio ex habitu coagmentatione corporis.

VI.

Cur fœminæ ac ſpadones ocyus caneſcunt?

Fœminæ quidem, quòd & natura ſunt frigidę, & minus exercentur, pluráque ob id excrementa contrahunt, ac tum præcipuè, cùm earum iam menſes quieuerint. Spadonés vero, quod ſemẽ iam non edunt, ſed excrementum quo ſemẽ gigni debuit, per vniuerſum corpus, vna cum ſanguine diffundunt: id autem pituitatis naturam habet.

VII.

Sed cur pilis carent?

Fœminæ quidem, quia frigidæ ſunt, dénſoſq; habent corporis meatus: frigus enim condenſat. Hinc fit, vt quà pili erumpant, via nulla ſit. Spadones autem, quia & humidi ſunt, & ſupra modum excrementoſi: hac enim ratione fit: ne locis humidioribus herbæ pullulent: neque item ſiccis & lapidoſis, vt quæ caluitium imitentur.

Cur

VIII.

Cur spadonibus vt plurimum pedes distorquentur?

Quoniam ob eam, de qua diximus, superuacaneam humiditatem, partes corporis viuidas molléſque habent, atque in id imbecilles: quapropter cum totius corporis onus crura non ferant, torquentur, vt si pondus arundini inijcias, flectitur. Nam quod durum siccúmq; est, idem & validũ est & actioni renititur: quod autem humidũ ac molle, id actioni resistere nequit: est enim imbecille. Argumento sunt & ligna & coria & vimina, atque item homines. Balneis enim & poculis debilitantur, victus norma modicè desiccãtur, validioréſque ad agendum euadunt. Quo efficitur, vt spadones muliebres quodammodo sunt atque imbecilli: similitérque vinolenti, vt quibus pituitatis plurimum insit. Nam cum frigidi sint, contrarium inducere affectant. Vinum autem suapte natura calidum est. Aethiopes verò, vtpote naturæ siccioris, capillo sunt crispo, macilenti, musculosi, validi ad opus.

IX.

Sed cur voce acuta sunt?

Rursus enim humiditatis copia implens asperam arteriam, eam coarctant: hinc spi-

ritus per angustũ means, vocis acuitatem efficit per latum, vt in viris granditatem. Argumẽtum esse possunt foramina tibiarum. Abundare autẽ illos humiditate manifestum est, quòd leues sunt, quòdque ijs in muliebrem modum mammæ increscunt palpebrásque hahent turgidiores súntque tenui capillo & incano.

X.

Cur nonnulli spadones rem veneream modo aliquo affectant, atque interdum amant?

Quia multis circa pubertatem executi testes, cõfractiúe fuerant, súntq;, velut imperfecti spadones, quidam vero calidiori sunt iecore ac seminalia vasa magna habent, Imaginantur itaq; vsum: quòd verò cupiunt, minimè peragunt, verenda enim ipsa marcent. Nam qui ea inflat spiritus, perpetuo deficit: is à semine ortus, per seminales meatus, ijs de partibus ferebatur quæ circa lũbos sunt: vt in pueris concreti seminales meatus occæcati sunt.

XI.

Quare cùm tres humores simplices vniformesque sint, non tamen tres vniformes ægritudines simplicésque progenerant, sed plures?

Duplices enim in vnoquoque accidunt, perpetuæ, scilicet & intercisæ: quia non ex ipsis tantum humoribus morborum differen-

ferentiæ proueniunt, ſed à locis . Caliꝭdus enim & tenuis humor, acutam, breuem, atque ardentem gignit febrim? frigidus autem & craſſus, obtuſam & longam. Sic & lignorum, quæ quidem ſunt calida & aridiſsima, veluti lauri, tedæ, & oliuæ ingentem excitant flammam citiúſque exuruntur: virida verò & humida humilem & fumidum ignem edunt: ſeriúſque exuruntur. Rurſus, ſi locus quidem ipſe ſpatioſus ſit atque amplus, citius ac maximè accendit humorem, quoniam cùm ſimul ſit coaceruatus, vnà omnis penitus putrefactus accēditur. Si verò tenuis ſit & anguſtus cùm vniuerſum minimè capiat humorem ſed particulatim, quia non ſimul omnis ſit, putreſcat: febrim quidem exilem excitabit. Sed quæ diutius ardeat. Admiſce igitur humoris naturam ad locum omnémq; earũ febrium differentiam inuenies, quę ex humorum putrefactione proueniant. Si enim in magnis conceptaculis, vt in venis puta, & in arterijs, flaua bilis putreſcat: cùm calida ſit, ardentiſsimam, acutam, & breuem accendet febrim, qualis eſt quæ ardor appellatur. At ſi in paruis venis & arterijs, quæ circa cutem ſunt putreſcat pituita frigida, languidam & diuturnam efficiet febrim; vt quam quotidianam di-

cunt

cunt. Præterea extrema quoque ipſa permutantur. Quòd ſi in paucis conceptaculis flaua putruerit bilis,febrim facit minorem breuémque,ſed longiorem tamen aliquanto,quàm eſt ardor, vt tertianam, aut ſimpliciter acutam. Aut ſi in magnis conceptaculis pituita putruerit breuiorem aliquanto faciet,quàm eſt quotidiana. Similiter & nigra bilis, ſi in magnis putreſcat venis, quoniam vno tempore vniuerſa quodammodo exuritur, breuem faciet febrim per quartos:ſi autem in paruis diuturniorem quartanam.Concurrũt enim frigidus humor & craſſus, & alterationi minimè idoneus,atque anguſtus locus, qui vniuerſam ſimul bilem exuri conſumíque non ſinit.

XII.

Cur nonnullis, vbi pudore afficiuntur, ſudant alæ?

Quia maximè raris ſunt meatibus. Natura autem auocans ab eo ſeſe, quod ſit honore aut reuerentia dignum, modicè vna cum ſanguine maximas in venas arteriáſque fugit, eáque repleta diſtillant. At gaudentibus euenit, quoniam remittitur, rareſcítque corpus, maximé verò alæ.

Cur

XIII.

Cur timens palleat?

Quoniam natura nostrâ, eáque vis cui corpus est curę, nihil ab externis pati vult. Atque vt nos intra domos confugimus, ita & ipsa securitatis satagens, in corporis intima, quoad eius fieri potest se conijcit. Atque & sanguinem, quem pro cibo, vehiculóque habet, cum scilicet, qui optimus sit, secum trahit. Is autem & sanguis, qui roseo cutem purpureóque colore inficit.

XIIII.

Sed cur iidem tremunt?

Quoniam animalis virtus consensu naturæ neruos distituit, quos prius seruabat: ij verò corporis partes tremores expertes fuerunt, hinc fit, vt & venter ijs soluatur, & mingant de improuiso. Nam qui musculi excrementorum meatus obstruunt, tunc imbecilles facti, superuacanea remittunt.

XV.

Cur quos pudet, rubent?

Quia natura sua sponte, conscientia quadam, quòd honore sit dignum reuerita, quasi nobilis puella, modicè sese in corporis intima cõtrahit, Mouetur autẽ vna secum sanguis ac funditur: vnde etiam cutis sanguinis colore inficitur. Alij sanguinem à natura obtendi, quasi velamen dicunt,

quem

quemadmodum & nos à natura velut admoniti, manum faciei prætendimus.

XVI.

Cur nonnulli metu extincti?

Quoniam fugiens ſupra modum naturalis virtus, ſéque in corpus intimum vnà cum ſanguine recipiens, inſitum viuificùmque calorem eum, qui propter cor gignitur, confeſtim ſuffocat, atque extinguit: quare & corruptionem inducit. Hæc enim ipſa ratione & oleum, cum plurimum ac ſubitò in lucernæ flammam inditur, eam extinguit: habet autem ſanguis qui eſt in corde, proportionem ad lucernæ flammam. Quoſdam & immodicus dolor ratione eadem exanimauit. Reſoluitur enim inſiti caloris internus motus vt operculo obtectus ignis extinguitur.

XVII.

Cur multos violentia exanimat?

Quia rurſum vini copia naturalem viuificamque virtutem caliditate ſuffocat. Præcipuè verò hoc ijs accidit, qui inſitum calorem exiguum atque imbecillum poſſident. Quod enim & plurimum eſt & validum reniti magìs poteſt ſpacióque temporis copiam coquit: quemadmodum, & flammæ copia maiorem, quoque olei infuſionem tolerat.

XVIII.

Cur senes tremunt?

Quia rursum naturalium virtutum nerui, ac particularum musculi, cum sufficientem motiuam virtutem minimè capiant, haud quaquam pariter ad tolerandum corporis onus annituntur. Fit autem tremor quoniam corporis pondus particulā deorsum trahit, animalis autem virtus sursum: hoc cùm & fiat successione, & continenter, tremorum ciet, hinc etiam ternui ingrediuntur, atque ad humum vergunt, quorsum eos natura detrudit, hinc & bacillorum adminiculo pro tigillis sustentantur, obque hanc ipsam virtutum imbecillitatem stercus de improso vrinàmque deiiciunt.

XIX.

Cur piper & sinapi integra si deuores, ventrem minimè excalefaciunt, si trita, excalefaciunt?

Quia quæ virtute tantùm, non autem & actu suas habent qualitates, aliquo extrinsecus indigent adiumento, vt virtutem in actum producant. Ipsa igitur tritura attenuata, atque in intimum corpus per meatus penetrantia, tum à sua insita caliditate commota, agunt hoc pacto. Eadémque ratio est & cæterarum qualitatū.

Sunt

Sunt autem ex iis quæ per qualitatem agunt nonnulla, quæ actu ipso qualitatem habent, vt aqua potabilis, ptisano, lac. Humida enim & frigida sunt, neque vllo extrinsecus indigent ministerio ad refrigerandum atque humectandum: sed statim propriéque agunt. Similiter & sal & terra & eiusmodi: sicca enim sunt natura & virtute, & aspectu & actu. Mare enim & salsugo, & viua aqua humida sunt, & imaginatione & aspectu: sicca autem & virtute & actu. Lini verò semen, & panis sicca imaginatione & aspectu: humida verò sunt virtute & actu.

XX.

Cur nonnulli noctu nihil vident, die vident?

Quoniam videndi spiritum crassiorem habent, neque qui aëra pertransire vsque ad visibile possit: noctu verò crassescit quoniã solis absentia refrigeratur. Vel (vt alij dicunt) quoniam interdiu à tenui calidóq; aëre attenuatur, noctu verò dẽsatur. In fele autẽ & hyæna & noctua contrà accidit. Interdiu enim nihil cernunt, noctu exactè cernũt. Habent enim videndi virtutẽ tenuissimã, maximéque perspicuã: quæ cùm noctu modicè crassescat, suscipiendo obiectui idoneo fit, interdiu autem atque

in claro lumine vehementer attenuata resoluitur atque dispergitur. Vnde & leones qui eiusmodi ferè sunt, per solem ingredi nequeunt, & ignem interdiu cernentes fugiunt. Est & eorum videre pupulam vehementer splendidã, habéntque humida oculorum maximè perspicua.

XXI.

Cur repentinum vehemén sque gaudium non nunquam exanimat?

Quia vitalis virtus & insitus calor cum immodicè extrinsecus fertur, egeritur, atque resoluitur: vnde & sudant & rubent, quoniam sanguis adest. Insitus enim calor atque ipse ignis, tum caliditate, tum quòd loco suo demigrat sursum versus mouetur, rursum verò pabuli appetitu deorsum, Vtrolibet autem horum motuum pereunte, ipse corrumpitur.

XXII.

Cur dolentes & amantes & irascentes suspitant admodum & frequenter?

Quoniam dolentium anima ad ipsam doloris causam conuersa est, cupientium, ad id quod cupiunt: irascentium ad id quod iram ijs concitat. Igitur intenta anima ad id quo mouetur, negligit, & quodammodo obliuiscitur motiuam pectoris musculis virtutem præbere. Cor

itaque

itaque ipsum, neque pectoris dilatatione aërem accipiens, ideóque neque perflatum, atque refrigeratum, neque item contractione excernnentes singultifica excremēta, quæ de sanguinis exustione gignuntur, dum suffocationem metuit, animam cogit, atque admonet, vt quam plurimum musculis motū præbeat, maiorémque inspirationem atque expirationem efficiat, maiorem quoque vim frigidi aëris accipiat, maiorémque vim excrementorum effutiat, vt quòd exiguæ crebræque respirationes facturæ fuerant, idem maior vna efficiat. Vnde & Græcum nomen suspirio ex angustia pectoris prisci dederunt: suspirāt autem diutius & frequenter, quoniam in id semper quò mouetur, conuersa est. Natura autē cogit eam, vt aliquando plus motiuæ virtutis musculis pectoris per cor immittat: quod autem in pectore respiratio, idem in corpore perspiratio est, quæ per arterias fit. Similis autem est inspirationi dilatatio, expirationi autem contractio Sub pulsus verò nomine dilatatio contractióque comprahenditur.

XXIII

Cur Isicium difficilè concoquitur?

Quoniam leuitate sua humido pabulo intra aluum innatat, ídque per mediam

neque sese ad eius corpus applicat, qua applicatione concoctio fit. Tum circa gulã redundat, cuius officium appetitus est, non coctio. Extra verò corpus si in aquam indatur, innatat, neq; demergitur quia dum carnes interuntur, leuem concipit spiritum, qui corpus in altum expuit, humidísque innare cogit: hinc & lentus est, quoniam spiritus est particeps.

xxIIII.

Cur antequam balneum ingrediamur, calidum mingimus: cùm diutius in balneo superfedimus, frigidum?

Fit hoc nimirum, quasi ad alterius cuiuspiam comparationem: Emissa enim vrina tepidæ qualitatis est, ac modicè calida. Extra igitur balneum, quoniam frigdum est corpus nostrum, quæ vrina emissa est, velut ad corporis comparationem, calida est. In calido autem quoniam multò magis corpus quàm vrina calefit, frigida vrina videtur: quamuis aliquo modo calida sit: verùmque id esse vel ex eo apparet. Ei enim qui balneum ingreditur, vt calefiat, si calidum solium ingreditur, quæ calida est aqua, admodum feruida videtur: si autem iam excalefactus ingrediatur, non itidem ei feruida videtur.

xxV.

Cur loca maritima fodientes, dulcem aquam inuenimus?

Nimirum quoniã in mari quæ tenuior fit aqua, dulcis est, quæ crassior, salsa. Tenuis igitur aqua per terræ meatus influẽs, in ipsa oculitur terra, quàm deinde fodientes inuenimus. Dulcis est autem, quoniam per brumam in aëra tollitur. Crassa verò aqua exiccata emundatáque fit sal. An in littoribus quæ meatus laxiores habeant, salsa inuenitur aqua. Excolatur enim eo etiam crassior maris aqua.

xxVI.

Cur putealis aqua per brumam calida, per æstatem frigida est?

Quoniam quidque semper contrarium vt inimicum fugit. Frigidum vero, & contrarium calido esse, & ipsum corrumpere, manifestò apparet. Igitur quoniam calor per æstatem aera occuparet, fugit frigus in intimam terram, atque ob id aquam frigefacit. Per brumam verò quoniam frigus in aëre plus pollet, rursus calor in intimum defugit, aquámque excalefacit. Contraria enim eodem in loco ac tempore simul manere contra naturæ legem est.

XXVII.

Cur breui statura homines proceris vt plurimum sunt prudentiores?

Quoniam constipata atque compacta illis est anima in vniuerso corpore: proceris verò in longitudinem distentare soluitur. Quapropter Homerus Vlyssem breuem ac prudentem : Aiacem verò procerum ac stolidiorem describit.

XXVIII.

Cur minus prudentes cùm ingrediuntur, sese veluti suspendunt?

Quia vt inualidus gubernator haud in rectum nauim agit, ita marcidior anima, corpus.

XXIX

Cur stolidorum quamplurimi, prudentes gignunt liberos, ac robustos?

Qui stolidiores in coitu voluptati magnopere succumbentes, animam habent corpori magnopere immersam. Quo efficitur vt eorum semen quamplurimæ virtutis tum rationalis , tum naturalis particeps, prudentiores, qui nascantur , efficiat. Prudentioribus autem atque ijs præsertim qui sunt eruditi , secus omnino accidit. Prudentiæ enim vis, aliquid eorum semper, vel in re ipsa venerea reputans , quæ sunt extrinsecus necessaria: ideóque suspé-

nior

ſtor efficit, vt quod ſemen defluit, quamplurima careat naturali virtute. Hinc ſoluendum, cur ſtolidi atqne ineruditi liberos gignant corpore robuſtos, eruditi contra imbecillos.

XXX.

Cur ferarum ſtercus haud ita male olet?

Quia ſicciori miniméque ſuperuacaneo vtuntur nutrimento, maximéque exercentur. Quin & dorcadum & aliorum quorundam animalium ſtercus, velut aromatum quodammodo imitatur odorem. Hominis igitur ſtercus peſſimè omnium olet, quòd ij & vario & humido veſcuntur nutrimento, ídque etiam ſupra ſatietatem & intempeſtiuè, & cùm minimè indigent, tū minus exercentu r, minúſque quàm cætera animantia caloris habent. Quare cùm neque planè concoquatur, neque ob copiam per fletur, ſed velut commarceat, mali eſt odoris.

XXXI.

Cur ſinapi cæteraque id genus acria, cuti impoſita vlcerant; deglutita verò, aluum iam non vlcerant?

Quia prius demutantur ea, & concoquuntur, quàm agant. Præterea reſoluitur à (credo) nimia corporis humiditate. item cùm ſuprà cutem ponuntur, tempo-

ris ad agendam plus habent, quoniám eo conſpiſſatior eſt, éſtque prætereà imbecilla. At quod intimũ eſt, & laxiores meatus habet, & validius eſt.

XXXII.

Cur qui dolent quique gaudent, ridentes lachrymant?

Qui quidam dolent, meatuum qui ſunt in oculis ſpiſſitudine, eorũ exprimũt humiditatem: qui autem gaudent, raritate meatuum humidum effundunt. Quibuſdam verò in oculis, ijs qui anguſtiores meatus habent, in neutro lachryma exprimitur.

XXXIII.

Cur hordeacea farina cùm ſit frigida, reſoluit pituitates?

Siquidem omne frigidum condenſat. ac reſolutionem impedit. Equidem puto non quia refrigeret, ideo reſoluere, ſed quia eijcat: vim enim eijciendi atque humores diuidendi poſſidet. Súntque plurimæ eiuſmodi ſpecies, ſibijpſis contraria agentes: non illæ quidem prima ratione, & ſeſe ipſis ac præcipuè, ſed ſecunda, & ex accidenti: vt Apium quod quidem eſt calidum, febrem diminuit. Non quia id quidem calidum eſt, ſimile enim ſimilia auget, ſed quia ex venis eijcit morbiferos humores, vimque habet prouocandæ vrinæ.

Itemque Iris, & Hysopus, lateris morbo, quæ & pleuritis dicitur, conferuut: quamuis enim calida sint, tamen eos humores incidunt, qui pituitam intra eam membranulam gignunt, qua costæ subcinguntur. Et aqua calida circunfusa rigorem soluit, qui Tetanus dicitur, quippe ex lentis frigidísque humoribus generatur. Soluit autem non propriè, sed ex accidenti, per medium aliquod, hoc est, per insidentem caliditatem. Si igitur sua sponte nullius medij interuentu agant, propriè dicuntur primáque ratione agere, si medij agant interuentu, non autem ex seipsis, ex accidenti tum agere, pérque secundum rationem dicuntur.

XXXIIII.

Cur mingentibus accidit, vt & flatum edant?

Quoniam cùm vesica vrinæ plena est, turget, premitque, & coarctat directum intestinum. Dum itaque exinanitur, incluso intestinis spiritui exeundi occasionem præbet. Quidam verò consensum quemdam harum inter se particularum esse ad deiectionem arbitrantur.

XXXV.

Cur qui oscitantem videant, & ipsi oscitant?

Quia natura animantium, maximéque ratione carentium, similitudinum quendam

dam consensum itémque affectum habet. Atque ita fit, vt meiente asello, cæteri item meiant, cùm sint vrina repleti.

XXXVI.

Cur lippus sanum lippitudine afficit, sanus verò lippum haud quaquam sanitate afficit?

Quia oculi humecti sunt & molles, atque affectibus expositi. Tum quia sanitas ex habitudine modica, vitium ex immodica accidit. Quod igitur modicum est, facilius ab immodico mutatur ac vertitur, quàm contrà. Ergo & lippitudo quæ immodica quædam habitudo est, facilè sanitatem, vt pote modicam demutat. Fit autem mutatio, naturali corporum inter se consensu.

XXXVII.

Cur numisma & pomum in aqua, maiora quàm sint, videri solent?

Quia affusa ijs aqua, concolor fit, aspectùmque decipit, quasi maiora sint. Tali enim ratione & Sol & Luna, & quæ erraticæ stellæ dicuntur, cùm iuxta ortus aut occasus limitem spectantur, ampliori corpore videntur. Sua enim qualitate circunfusum sibi aerem afficiunt.

XXXVIII.

Cur triangula procul cernentibus rotunda putantur?

Quia

Quia cùm aſpectus procul angulos videre nequeat, vtpote acutos, eos ignorat, quibus ob aſpectus deceptionem ſubductis rotunda putantur. Idem in remo accidit, qui ſub aqua perfractus apparet.

XXXIX.

Cur ligno procul vapulante ictum continuò videmus, ſonum ſeriùs exaudimus, quamuis vnà cum ictu & ſonus fiat?

Quoniam viſum ſubtiliorẽ auditu acutiorèmque habemus, Ictum igitur viſus, vt pote acutior, anticipat. Auditus autem, vt qui craſſior eſt, ſonum tardius conſequitur. Hac ipſa ratione ſoluendũ eſt, quod in nubium inter ſe conflictu brumæ tẽpore, vbi ictus oritur eius quem tonitrum dicimus, eiùſque ignitio quem fulgetram vocamus, vt in iis quæ pyrechola, hoc eſt, igniuoma dicuntur prius fulgetram cernimus, atque ita poſtmodũ tonitrus exaudimus: licet cõflictu ipſo prior tonitrus, poſterior fulgetra, aut vnà ſaltẽ ambo oriantur: & hic igitur viſus vtpote ſubtilior, auditum præuertitur, atque ita fulgetrã prius videmus. Tũ & auditus tonitrum ſentit, vt qui craſſior, atque ad conſequendum tardior eſt.

XL.

Qui fit vt cũ nuda facie reliquo amicto corpore ſimus, in maximo tamen frigore reliquum

quidem corporis, rigeamus, faciam minimè?

Consuetudine: assueuit enim facies aeri tolerando. Maximè verò nos consuetudo aduersus omnes affectus communit.

XLI.

Cur flaua bilis quæ per vniuersum vitæ tempus ea tunica, quæ bilis vesica dicitur, continetur, cuiusque corpus maximè affectibus expositum est, minimè ipsam corrodit; at si vel ad exiguum temporis in dentem, cuius est corpus ad patiendum minimè aptum, ingruerit, statim eum exesum reddit?

Quoniam ita est à natura institutũ, vt ea tantum in corpore inhabitet, ideóq; minimè ipsum lædit. Magnũ enim remediũ cõtra dolorẽ naturæ nomen est, milléque alia possim tibi exẽpla afferre. Decẽ in matrice mẽses infans permanet, nullum põderis sensum prægnati præbens. Spiritus autẽ leuis in eũ incidẽs dolorẽ cõtinuò acutè citat, qui & tentionẽ & intollerabile efficit pondus. Aspera arteria vnius est spiritus receptaculum, in eam si mica aut potiuncula deerret, suffocationem aut vehementem efficit tussim. Id nisi natura ipsa præfinisset, haudquaquam fieri vel ad minimum posset.

xLI.

Cur nonnulli cùm balneum sitiẽtes intrant, absque siti exeunt; nonnullis verò cõtra accidit?

Sicciores

Sicciores quidem balneo humeſcunt, ſitimque ſedant: ſitis enim à ſiccitate prouenit: præſertim ſi non penitus à ſiccitate reſoluantur. At qui humidiores ſunt, miniméque ſitibundi, ſi diutius immorentur calido præſertim aere, atque intra aridam contignationem, reſoluta per ſudores humiditate ſitibundi efficiuntur.

XLIII.

Cur radicula comeſa, alij fœtidum eructant, alij minimè?

Quorum quidem aluus ac ſtomachus ſuperuacaneis maliſque humoribus iiſque ad pituitam vergentibus minimè exuberat, eorum purus eſt ructus, at quibus exuberat, fœtidus. Radicula enim calida eſt, humorúmque craſſitudinem incidit atque attenuat. Ex humoribus autem ſpiritus excitat, eóſque per rectum effutit. Sic & cœnum quieſcens, nihil olet: motum verò & conturbatum grauem halitum efflat. Qui verò radiculam ipſam, grauis naturæ, ac fœtidæ qualitatis eſſe autumant, quoniam ea, cùm extra corpus ſit, diutiúſque ſeruetur, grauiter oleat, proculdubio falluntur: omnes enim qui ea veſcerētur grauem ructum edere oporteret.

XLIIII.

Cur in maximis rigoribus digiti, ac ſummæ

corp-

corporis nigrescunt & decidunt?

Quoniam extremũ frigus abigit, atque retrudit insitum calorem sub intimum corpus: atque ita summa corporis liuescunt quidem primò, tum nigrescunt, & quodammodo cadauerãtur. Decidunt autem, quoniam natura reliquo intenta corpori agglutinat sibi quod sanum inest: quod verò iam perijt, dimittit à sese, atq; extrudit. Summa autem præcipuè afficiuntur, quod neqne admodum carnosa, & minus calida sunt. Nam & stirpium eæ præcipuè foliorum perfluuium bruma patiuntur, quę minus calida natura sunt, atque ob id imbecilliores atque rariores. Qui verò dicunt statim à principio insitum calorem si à frigore quasi ab aduersario fugientem, in intimum corpus peruadere, tum sese colligentem & quasi instaurantem, ceu resumptis viribus, in eas rursus particulas, magna repente copia, anxilio accurrere: atque ita, vel quia repente, vel quia maxima caloris vi, eodem remigrarit, summa corporis exurere, quia in his residens magis congregetur, ij proculdubio falsum autumant.

XLV.

Cur qui summa corporis rigentia igni admouent; vt cale faciant, vehementer dolent?

Repen

Repentina videlicet qualitatis mutatione. Plurimum enim frigus in plurimum calorem demutant. Quicquid enim immodicè repentéque fit mala videlicet habitudine, id naturæ cruciatũ affert. Quicquid autem bona habitudine & modo, & secundum naturam repentè immutatur, id naturam magnopere delectat: consistit autem in habitudinis modo humanum corpus, multóq; magis, quàm cæterorum animantium.

XLVI.

Cur qui piper aut magnum panem comederũt, singultiunt?

Est verò proportio & cum ijs quæ extrinsecus aut ingrauant aut dolorem incutiunt? Piper enim flauáq; bilis proportionem cum spinis habent: pituita autem, & panis, cum grauissimo lapide. Qui aluũ minimè excrementosum, sensibilem, calidúmque sunt nacti, ij ocyssimè piperis acrimonia mordicantur, stomachum excitant ad id, quo dolent, excernendum ac persequendum: atque ita quem singultum dicimus, effugiunt qui verò frigidiorem nacti sunt stomachum, maiorémque in eo pituitatis vim habent: minúsq; sentiunt, ij tardius singultiunt. Idémq; ijs accidit, qui magnum repentè panem deuorarint:

farinę: panis enim copia ac magnitudinę degrauantur. Neque enim suas partes cessare natura patitur, vbi quicquam adsit quod se lædat. Piper igitur qualitate acri id efficit, secundum proportionem pungentis intrinsecus bilis. Panis autem quãtitate ponderis, velut & pituitæ copias intrinsecus degrauans, singultum efficit.

XLVII.

Cur qui in vnguibus affectus existunt, vehementer cruciant?

Quoniam nerui qui per digitos tenduntur, peculiaribus excrementis vngues gignunt: quemadmodum & dentes in gingiuis fiunt. Cùm itaque sensibilis neruorum virtus in extrema progreditur, ínque ijs collecta, veluti in conuallem profluens, aqua, congregatur, atque copiosior existit, proculdubio quo magis affectum sentit, magis etiam cruciatur.

XLVIII.

Cur deuorato repentè magno pane, retentio spiritus singultum resoluit?

Quoniam stomachum premens, atque in angustum adurgens, id agit, vt & qui in eo cibus constipatus sit, exprimatur in ventrem, atque ita exoneratus singultum sistat.

XLIX.

Cur deuorato pane singultientes, vbi quid triste audiunt, non singultiunt?

Quoniam in id animum intēdunt, quod tristitiam afferat: quo efficitur: vt mouendo pectori, minus sit intenta. Rursum, igitur cùm non erumpat spiritus, verùm copiosior cogatur, singultum sistit, vt & antè didicimus.

L.

Cur imagines propè quidem, planos colores, procul autem stantibus partim concauos, partim deuexos ostendunt?

Quoniam videndi vis in longo interuallo extenditur, atque resoluitur: quo fit vt intima colorum exactè planéq; non cernat: sed candidos quidem colores deuexos, nigros autem concauos videat. Candidum enim, cùm sese splēdido admouit, extrinsecus splendescit: nigrum verò vtpotè tenebrosum, intrinsecus. Artium verò aliæ materiam transformant, vt cùm statuarius æneū equum, aut bouem, aut aliud eiusmodi animal fundens, aut cudens hominem fingit, aut aliud quippiam mutata scilicet de specie in speciem materia æris. Aliæ additione agunt, vt ceræ aut luti fictor. Aliæ demptione, vt qui sculpendo animal fabricantur, Aliæ coagmentatione

& insertione, & glutinatione, vt in domo, vt in nauigio ædificando, in tela, in fabrili opere. Aliæ habitudinis alteratione fiunt, & per profundum quodammodo: quemadmodum natura è semine animãtia procreat. Aliæ habitudinis simul alteratione & adiectione corporis, quemadmodum natura particulas enutriendo auget. Aliæ verò mixtione colorum & corporum adiectione, vt pictura.

LI.

Cur sit frigida aqua neruis inimica, calida amica non est, imò verò & ipsa inimica?

Si enim tale quippiam noxium, contrarium portò vtile est. Contraria enim in idipsum eodem modo agere nequeunt, Prima igitur ratione, ac per se calidum, quod est calidum, infestum neruis simpliciter non est, sed qua calidum & humidũ est. Qui autem neruos habent læsos, eorum nerui, quia plurimum sensus habent multæ intensionis, multæque astrictionis indigent: sunt enim suapte natura sicci. Humiditas autem, vtpote contraria, emollit, remittitque ipsos, ac putrefacit. Calidum verò ipsum suapte natura minimè noxium esse patet. Calidi enim olei vtilis haustus, quia astrictionis quoque vim cõtinet.

LII.

Cur si poma nocent, quoniam frigida sint atque humida, aqua tamen quæ eiusdem habitudinis est minimè nocet?

Quia subtilior est aqua pomis, citiúsq; excernitur: quo fit, vt non adeò lædat, imò verò corporis particulas modicè intendit.

LIII.

Cur quæ difficilem habent concoctionem, crassóque sunt humore multo faciliùs concoquuntur, vt bubulæ carnes, quàm quæ & faciliori sunt concoctione, & minus crasso humore, vt saxatiles pisces?

Quidam id consuetudini tribuunt: nonnulli habitum quendam naturalem, atque arcanum, neque explicabilem in causa esse putant. Quidam verò immodica alijs caliditate, quæ concoctibiliora sint, quàm par est, vtpote mutabiliora, summa incendij vi concremari dicunt, atque corrumpi: quæ autem concoctioni minimè idonea sint, vtpote difficilia mutatu, cum non admodum mutentur, concoqui tantum. Sic enim & paleæ, vt quæ suscipiendis affectibus aptiores sunt, plurimo igni in cinerem abeunt. At quernis lignis non item accidit, vt quæ citò comburantur.

LIIII.

Cur dolentium superficies pallescit?

 Quia

Quia natura (vt diximus) ad intimum corpus vnà cum ſãguine penetrat. Sanguis autem is eſt, qui ipſam calefacere ſuperficiem ac rarefacere ſit ſolitus.

LV.

Cur in Aegypto, quæ eſt calidiſsima regio, frigidum vinum gignitur?

Eadem ratione. Rurſus enim ad vitium radices defugit frigus, eáſque frigefacit. Sunt enim vites multò quàm cæteræ ſtirpes ſuſcipiendis affectibus aptiores.

LVI.

Cur calida aqua puteo indita frigidiſsimam reddit aquam?

Quoniam quod in puteo frigus eſt, calidæ repugnat. Cúmq; eam frigoris abũdantia ſuperet, calorem ipſum omni copia proſequitur. Atque ita multa cum frigiditate per calefacientem aquam influit, eámque hoc pacto admodum refrigerat.

LVII.

Cur vbi exiguum animal in oculos inuolat, ſtatim altero clauſo oculo extruditur?

Quia videndi ſpiritus iam per occluſum oculum exire non poteſt, vt iam didicimus; ſed collectus in ſeſe, magnáque in apertum oculum copia contendens implet ipſum, & tumefacit, & quaſi extrinſecus promit, atque ita pellitur extrudi-

túrqe

túrque insectum.

LVIII.

Cur colaphis icti ignem cernunt?

Quia videndi spiritus ictu attenuatus magnopere ignescit: atq; in aëra egressus, talis cernitur qnalis iam euasit. Idem euenit cùm duos simul lapides, aut cùm ferrum ferro atteras. Interceptus enim aër magnopere attenuatur, atq; ignis fit. Idem quoque in nubibus accidit.

LIX.

Cur non omnium attritu lapidũ ignis excutitur?

Quia plerique cedentes nimium sunt, nimiúmque leues, & quasi meatibus fungosis. Neque enim pariter percussus aër attenuatur: quippe qui neque vehemẽter ob leuitatem percutitur, & fugit, recedítque intra meatus. Non ergo pariter totus percutitur, atque ignescit. Idem & lignorum euenit attritu. At verò à sole atque aquæ ignis creatur, quoniam infracti, ad vitrum Solis radij, velut etiam in speculis euenit, magis ignescunt, rursúnque ad supera reflectuntur.

LX.

Cur prurientes feruida gaudent?

Quoniam pituita, cuius crassitudine ac frigiditate pruritus oritur, cutis sensum obtundit

LXI.

Cur ijdem balneis gaudent?

Quia calor pituitam fundit, eámque vngues resoluunt.

LXII.

Cur magis humeri pruriunt?

Quoniã anticis partibus frigidiores sunt, ideóq; plus habent pituitæ. Quo fit, vt senes, qui frigidiores sunt, pruritu magis afficiantur.

LXIII.

Cur facilior scalarum descensus, quàm ascensus est?

Quoniam in descensu corporis pondus deorsum versus suapte vi fertur, & quodãmodo descendentẽ adiuuat. In ascensu verò laborat vis, corporis põdus sursum versus attollens. Sic enim & lapis faciliús deorsum, quàm sursum fertur. Quòd enim graue est, deorsum fertur.

LXIIII.

Cur infantes vt primùm eduntur, flent?

Quia sensus eorum atque natura veluti peregrinatur. Nam è calido molliq; ipsius matricis corpore in äëra frigidum exeunt. Fortasse tamen & à lumine exterrentur, non (vt quidam aiunt) quòd anima cœlestium regionum extorris terrenum corpus

pus inhabitet, atque ideò flere infantes cogantur.

LXV.

Cur apes, & formicæ, & muscæ, omniáque insecta oleo pereunt?

Quia respiracula angusta habēt. Oleum verò vtpotè lentum eorum respiracula obstruit: atque ob id pereunt. Idem & serpētibus & ijs contigit, quæ mali odoris sunt.

LXVI.

Cur flantes calida refrigeramus, frigida calefacimus?

Quoniam respiratio calida fit: exiens autem spiritus eorum qualitatem resoluit. Calida verò refrigeramus, quòd eorum calidam qualitatem mouemus ac resoluimus.

LXVII.

Cur quæ carnes noctu sub plenilunio fuerint, putrescunt?

Quoniam tunc aër calidus ab eo atque humidus fit? quæ habitudo ád putrefaciendum maximè facit: vnde efficitur, vt si modicus fit calor atque humor, concoctio fiat: si immodicus, extinctio: si calor præualuerit, exustio. Luna quoque quatuor nacta habitus videtur. Media enim humida & calida quodammodo est. Plena calida quodammodo & sicca. Quo tem-

pore desinit, sicca & frigida. Cùm luminis omnino est expers, frigida est & sicca. Est enim & Solis expers radiorum, quia tunc calidi sunt.

LxVIII.

Cur dolore affecti pallent?

Quia rursum natura eius, quod sese angit reminiscens, paulatim ad intima defugit vnà cum sanguine eo qui cutem depinguat: minus tamē in ijs, quàm in metuentibus euenit.

LxIx.

Cur gaudentes rubent?

Quia natura sponte sua delectanti sese occurrit, qui extrinsecus fit, vt nos amico liberísque solemus. Eam verò & sanguis assectatur, is qui (vt suprà diximus) cutē suo colore roseam reddit. Pallor autem à contrario accidit.

Lxx.

Cur in sopore nocturno cùm subito oculos aperimus, lucem videmus?

Quia vidēdi spiritus collectus inter dormiendum atque adauctus, repentinus, plurimúsque per tenebras erumpit, cúmque ipse sit lucidus, instar luminis cernit.

LxxI.

Cur verentes oculos deiiciunt?

Quia animi speculum sunt oculi. Nam

&

& animi affectus per oculos cernimus, vt dolorē, irā, pudorem: quoniā verò non sustinet animus contra id quod sit honore dignum, intueri conscientia quadam, ideo aliquandiu oculorum musculos demitti cogit, idque velut sese operiens efficit.

LXXII.

Cur auris omne humidū toleret, excepta aqua?

Quoniam cum frigida sit, ad audiendi neruum continuò fertur. Frigidum verò omne neruis infensum. Rursum: Cur antequam vehemens excitetur ventus, quædam veluti stellæ excurrentes eum præmonstrant, aut quasi fulgere, maximéque per surdum? Nimirum quia cœperat quidem prius moueri: nobis autem, qui & crassa, & duri sensus corpora nacti sumus, nondum manifestus apparet. Supernum igitur aëra, vtpote magis tenuem, magísq; æthereum perflans in ignem conuertit, atque ita eius partes scintillantes videmus: vehementior autem deinceps virtus crassiorem hunc aëra, qui sit circa terram, mouet, atque ita sentitur.

LXXIII.

Cur qui ventus angusta loca inflat, vehementior est, quàm qui laxat?

Quia colligens sese vnum in locum, intenditur in seipso, fitq; maior, increscítq;

&

& vehementior euadit. In locis autē latioribus explicatur, atque diſpergitur, fitque languidior imbecilliórq;. Hoc idem in calore accidit in qualitatibus, & in aquis.

LXXIIII.

Cur aliqui longinqua, quálibet magna minimè videntes, propinqua tamen quamlibet minutiſsima cernunt, quos & myopas, hoc eſt luſcinos vocant, quia conniuentes videant?

Equidem arbitror videndi ſpiritum tenuem ijs eſſe ac purum: qui cùm procul abeat, reſoluitur, neque obiecta attingere poſsit. Vix autem propinqua cernit, propter tenuitatem ac puritatem. Sunt & qui minutiſsima procul cernunt, vt ſenes quidam. Hi igitur contrà quia videndi ſpiritum craſſum, eundémque multum nacti ſunt, neceſſe habent, vt is per longiuſculam quodammodo viam moueatur, eóque pacto attenuetur, atque ad viſibilia ſuſcipienda idoneus fiat. Sic ergo duo inter ſe oppoſita ſoluuntur.

LXXV.

Cur præter omnia animantia ſoli canes poſt coitum vinciuntur?

Quia anguſtos habet meatus collum matricis, collum autem in re venerea inflatur, neque ſtatim exit, tum, quia ſemen glutinoſum eſt: vtraque enim in ijs nimia

ſiccitate

ſiccitate accidant. Siccum enim cogit coarctátque particulas, atque humida condenſat.

LXXVI.

Cur ſoli canes per æſtatem rabie laborant?

Propter ſiccæ habitudinis præceptionẽ natura enim ſicci ſunt, mágíſq; in æſtibus. Excalefactę igitur eorum humiditates, atque exſiccatæ inflammantur, tum vniuerſa eorum habitudo: eóq; pacto inſaniunt velut phrenetici: vnde & eorum ſaliua veneni eſt inſtar, atqué ſiccißima. Inflammari autem conſtat, vel frequenti anhelitu, vel igneis oculis, vel oris hiatu, quem ad protrahendum aëra apertum ſemper habent: vel quod eorum cauda ob ſiccitatem incuruatur, atque macreſcit. Rabidi verò fiunt præcipuè qui ſiccißimi ſunt. Sunt & qui Caniculæ ſydus influxu quodam ſuo rabiem ijs afferre dicant.

LXXVII.

Cur qui repentè, atque inuiti excæcãtur, minus cruciantur, quàm qui per electionem excæcãtur?

Quoniam qui de improuiſo, ij aliò conuerſum habent animum ſenſúſque omnes inæqualiter ſuſcipientem. Atqui per electionẽ, ij cum ſciant quid paſſuri ſint, animum ſemper in ipſum quo inciditur corpus intentum habent; quare cùm ſenſum

æqualiter suscipiant, magis in ipsa sectione cruciantur. Solutio quæstionis, à consensu quà magis.

LxxVIII.

Cur qui onera baiulant, cantantes ambulant: eodémque modo qui trahunt?

Quia modulatione rationalis anima oblectatur: quò fit vt in eam conuersa, minus ipsum sensum suscipiat: vnde efficitur vt non tantopere onus ipsum sentiat. Hac ratione solue, cur in funeribus tibiæ ac tympana adhibentur, cur ad dolentes, aut lugentes, aut ægrotantes mos obtinuit, vt hominum conueniat multitudo, diuersósque inserant sermones: vergens enim ad verba animus, calamitates minus sentit. Quapropter & scenica oblectamenta variáque eius genera ab antiquis excogitata sunt, vt animi distraherentur.

Lxxlx.

Cur Aethiopes febricitantes vt plurimum extinguuntur, & lippientes vlcerantur?

Calidissimi sunt atque siccissimi, & quasi elementorum quædam ijs resolutio accidit: & quod humidi exiguum ijs inest consumptum atque corruptum, efficit, vt & cætera elementa resoluantur. Fugit enim calor cibi penuria. Exurgit frigus calori

loris abſentia. Regnat & ſiccitas humiditatis interitu. Atque ob id ipſum cadauera frigida ſiccáque ſunt. Vnde & diuinus Homerus haud ignarus duo quidem elemēta effugere, vtpote tenuia & leuiſsima, duo verò in extinctis corporibus permanere, ait, Sed vos ô cuncti, tellus fiatis & vnda: ſiccitatem ille nimirum ac frigiditatem intelligit. Vlcerantur autem in lippitudinibus eorum oculi, quoniam ſanguis ex inflammatione fit bilioſus, multaq; acredine oculos per fluxum corrodit.

LXXX.

Cur in conuiuiis contra rationem poculis vtuntur?

Incipientes enim exiguis, expleti magnis poculis bibunt. Videtur id proculdubio ridiculum, ſed neque præter rationem tamen fit. Vt enim frequentius ad mēſam poſsint perpetuóq; bibere, incipiunt quidem à paruis poculis, deſinunt autem à maioribus. Parua enim pocula non tam queunt exatiare, quam abundantior potus. Si igitur à maioribus incipiāt, frequenter id facere, vt in ijs delitijs aſſolet, non poſſunt. Natura præterea ipſa immenſis illis, capaciſsimiſq; poculis, veluti re quapiam peregrina turbatur, ſeque ab his auertit. Paruis autem paulatim aſſueſcens,

copiam

copiam quoque ipſam poſtmodum feres.

LXXXI.

Cur qui aqua intercute laborant, cum pleni aqua ſint, ſitiunt ſemper?

Quoniam & ipſum humidum ſalſū fit: quippe quòd minimè permeet, ſed putreſcat, atque os alui excitet. Quin & febriculas tenues habent. Præter hæc autem quãtò venter tumidior fit, tantò reliquum corpus, quum minimè ſua ratione nutriatur, ſiccius euadit, vnde etiam macreſcit. Plurimum enim nutrimentum in aquam abit ipſúmq; adauget morbum.

LXXXII.

Cur in conuiuiis priuſquàm cibum capiamus aut repleamur, anguſtè accumbimus, poſt repletionem verò, atque conuiuii finem laxamur, nec iam vrgemur?

Quoniam cum è principio vehementē ciborum appetitum accumbentes habeant, in ea quæ intus, hoc eſt quæ in menſâ ſunt concurrunt ſimul, vniuerſi atque repentè. Poſt cibi verò ſatietatē alius deorſum vergit, alius in obliquum, alius item modo quouis alio ſedet, neque ſupra modum in ea, quæ intus ſunt vergunt. Atque hoc pacto, vbi expleti cibo ſumus, relaxamur. Præter hoc autem & quia omnes à principiò, cum comedunt in pectus, atque la-

latitudinem corporis cubant, euenit, vt anguſtè accumbamus.

LxxxIII.

Cur quocunque loco pilos habemus, cani gignunt præterquam in axillis?

Quia is locus calidus eſt: arteriis enim ſcatet & venis tum rarus, atque ob id pituitatis excrementa perpetuo excernens: hinc fit vt perpetuò ſudet.

LxxxIIII.

Cur ſi pituita frigida eſt, & craſſa, & lenta ſimiliterque nigra bilis frigida & craſſ ſed multò quàm pituita minor, quartana tamē diuturnior eſt, quàm quotidiana?

Quia pituita tametſi frigida copioſior eſt, humida tamen eſt: humidū verò facilimè alteratur atque immutatur. Nigra verò bilis, frigida & ſicca: quo efficitur, vt difficilimè alteretur aut immutetur. Deficiunt itaque in ipſa ſimilitudine frigiditatis, & bilis redundantia: reliquam verò contrariā qualitatem occultant. Præter hęc, pituita magis naturæ conſentanea eſt, quàm nigra. Vnde & cùm quis ſanus fame extinguitur, natura pituitā ipſam in nutrimentū vertit. In febri igitur quotidiana quicquid vtilis pituitæ offendit id omne in nutrimentum conſumit. Quod autem inutile eſt, putreſcens febrim accendit.

Q

LXXXV.

Quare cum quatuor sint humores, qui interdum putrescunt, tres tantùm febres, non autem quatuor existunt?

Quia sanguis secundum naturam est & nutrimentum corporis: is exuberans repletionem tantum facit: corruptus autem, non iam sangnis remanet: mutatur enim excalefactus in flauam bilem. Reliqui igitur humores exundantes quidem morbos pariunt, maximéque circa cutem, vt serpentia vlcera, & cancros, duplexque genus vitiliginis, alphos videlicet, & leucas putrefacti autem febres.

LXXXVI.

Cur si in duobus aduersis parietibus geminæ sint è regione fenestræ, quas vehementior perflet ventus, altera tantùm clausa, iã per alteram nõ intrat vehemens ille & plurimus ventus, qui spiret, velut vtraque aperta accidebat?

Quia aër qui mouetur hoc est ventus, corpus est: altera igitur clausa qui per alterã intrat aër, locum domus replet. Cúmque corpus sit, non iam relquum aera, qui corpus quoque sit, ingredi sinit. Ac si fenestra reseretur, qui locum occuparat, exitum nactus, locum ingrediendi & alteri dat, idémque rursus per obiectam fenestram erumpens alium altera ingredi sinit,

nit, ídque continenter fit: clausa verò aduersa fenestra, non iam amplius accidit.

LXXXVII.

Cur amantium extremæ partes modò frigidæ sunt modò calidæ?

Quoniam vbi dolore affecti sunt erga amicã, eàque se desperãt potituros, insitus calor vnà cúm natura in intima penetrat, quò fit vt extremæ partes frigescãt, óbque idipsum pallent & tristes euadunt. Contrà verò cum aut bona spe ab amica sunt affecti, aut cum vehementer irascuntur, tũ innatus calor ad cutem vergit vnà cũ natura, fiúntque calidiores & rubicũdiores. Obque hanc ipsam causam pictores, Amorem nunc tristem pingunt, & quiesentẽ: nunc volentem, & ridentem: puerum verò notabilem, quia cupido vehemens quidem est, non tamen diuturna, & perpetua. Dispositio enim perpetua est, vt in legitimis amicis, aut in patre erga filium, aut in vxore erga virum. Amor autem non perpetuus est. Vt plurimum enim circa ignotos accidit. Dispositio quoque modica stabilisque est. Amor autem vehemens est, insanienti similis. Facem verò habere fingunt, atque esse pinnatum: quia amãtium animi suspensi tollũtur, suntque mutabiles

seu volucres. Tũ cordi insitus calor semper ijs exardescit, incessabili videlicet, vehementíque cura erga id quod cupiunt. Tenet autem dextra gladium, sinistra autem pharetram, & quàm plurimas sagittas, quoniam à principio quidem, ex vno oculorum radio amor oritur: vna enim & videt & cupit: vt verò primúm capit, perpetuos emitit amans radios in id quod à se capitur. Is autẽ radius sagittæ similitudinẽ habet, ꝙ eum amans in corpus iaculatur. sunt verò intra pharetrã sagittæ, quoniam occultus emittũt radios qui amant. Vt autem euẽtus ignẽ, sic consuetudo amorẽ accẽdit: non enim propriè ex ipsa, amor oritur. Si enim hoc esset, proculdubio oporteret ex cõsuetudine semper amorem gigni. Amoris autem ortus repentinus est. Est verò nudus, quia absque medio desiderium in manifestóque euenit. Neque enim per alterum quippiam amat quisquam, sed neq; clam neque quam ignorat. Quapropter & statuarij, honoris gratia nudos inperdũ deos regèsque effingunt, vt qui iudicare velint adapertum illud virtutis eorũ ac mentis extra omne clancularium vitium existere. Non est vnus amor, sed plures esse, quia diuersi rerum sunt amatores, aliter enim atque aliter amant, quemadmo-

modum & diuinus Plato ait, Amorem multorum capitum belluam esse: seu quia sub mnltos, vt idem ait, amores, idem cadit. Matrem verò habet Venerem, hoc est cupiditatem. Veneris enim simulachro cupiditatem effingunt. Fertur autem amor Erinnyn furiam amasse videlicet, quia multi iniquè amarunt, impiísque sunt cupiditatibus affecti, quemadmodum & à me ipso in secundo Allegoriarum libro ostensum est, quem in confictas de dijs historias composui.

LXXXVIII.

Cur in pestilentia alij pereunt, alii minimè?

Hoc nimirum ex habitudinis conuenientia accidit: Nam si quis malis humoribus plenum corpus sit nactus, ei profectò, inspirans is aër, qui sit putredinis effector, & quod exiguum vtilis humoris insit, facilè corrumpit. Quo fit vt corrupto iis humore vniuerso, & insanabiles affectus, & quàm plurimi exoriantur, eóq; pacto occidant. Quod si neque multa qui habeat excrementa, & bonis abundet humoribus, is aut nihil, aut parum, omnino à pestilenti aëre offenditur. Attrahi verò ab ea, quam diximus, conuenientia, id quod agendi sit causa, vel externæ materies ostendunt. Quercus enim haudquaquam

affectibus idoneæ, neque eiusmodi sunt, quæ facilè ignem comprehendant. Multò autem magis idoneæ arundines sunt, magísque igni excipiendo expositæ: sed & stuppa multò ijs magis. At si quis madidam capiat stuppam, viridésque arundines, quercum verò aridissimam eligat, vel eam sulphure spargat, quod minimè idoneū erat, comprehendēdis ignibus id maximè idoneum reddiderit, si igni admoueat. Hoc itē exemplo & quæstionem aliam soluere potes, qua ratione eueniat, vt lassitudo diurnam potius febrim gignat, quàm aut eam quæ ex putredine fit, aut eam quæ habitualis dicitur. Dicimus enim euenire id ex dispositionis præceptione. Habebat enim naturales spiritus, humorésque minimè superuacuos. Solida verò omnia siccissima sunt, & causa in ea incurrit. Et cur Solis ardor alijs somnum excitat, alijs non item? Quoniam cui multa in capite pituita inerat, ea effusa caput humescit, atque inde sopitur. Qui autem sicco sit capite, cùm magis id, magísque exsiccetur, peruigilio afficitur.

LXXXIX.

Cur Sol nigrum quidem hominem, limum verò candidum reddit, ceramque emollit, limum durat?

Prop-

Propter dispositionem rursum patientis materiæ. Humores enim omnes, excepta pituita, cùm sunt præter modum excalefacti, circa ipsam cutem nigri apparent. Limum vero aut nitro, aut salsugine infectum, cùm Sol eius sordes absumat, albescit. Rursum verò cùm ex eadem cera humiditatem eiiciat, quæ in eius intimo sit, euenit, vt emolliat. At verò in limo omnem Sol humiditatem, quæ & plurima sit, & in ipsa superficie redundet, depascitur, atque ita eum desiccat, durúmque efficit. Si ergo circa id quod patitur, & agens vertitur, magno nobis vsui esse potest. Si enim pietate animum armemus, corpus ciborum modestia exornemus, vita autem non possidente, sed iis contenta quæ sunt victui oportuna, nosmetipsos stabiliamus: tum omnes vitæ molestias, quoad fieri possit, euitabimus, neque nos agenti mala idoneos præbebimus, vt id quod patitur, agat quicquam, si quis videlicet est aut dæmon, aut stella, aut alia quæpiam extrinsecus causa.

XC.

Cur icterici difficilè deiiciunt, & deiectio iis alba est?

Quia flaua bilis toto eorũ corpore diffusa est, quod & oculi indicant, & cutis

color: neque ad inteſtina iam confluit, vt prima naturæ lex exigit, atque ita ſtercus non colorat: neque ſua atredine deiectiuã inteſtinorum virtutem irritat ad euacuandum ſtercus, proptérque idipſum medicina quæ, vt artes cæteræ, naturam imitatur, vbi in ægritudinis periculo corpus verſatur, ægrotanti virtuti auxiliatrix adeſt. Nam quia ſtercus deiicitur, bile irritante, atque eius expulſionem inteſtina prouocante, & muſculos: ipſum verò ſtercus molle lubricúmque eſt ob lentos illos humores, qui in inteſtinis ſunt, eíque adiacent, meritò etiam clyſter pro bile mel habet, quod eiiciendi vim habet: item nitrum, quod & vim habet eiiciendi, & inteſtina ac muſculos ad expulſionem citat: hydrolæum verò, hoc eſt oleum aqua dilutum, ad humectandum molliendùmque ſtercus, quòd ſit á febri deſiccatnm. Scire autem oportet nunc ſua ſponte naturam, ac ſine medici ope agere, vt in ægritudinum iudiciis, vt in concoctionibus. Eſt enim tunc medicus velut ſpectator quidam & arbiter, & iudex duornm aduerſariorum morbi & naturæ. Nunc verò per ſolum agit medicũ, vt in articulorum iniectione: Nunc verò per medicum ſimul agitur & naturam, vt ſordida concauíſque

vlce

vlceribus. Medicus enim ſordibus vlcus perpurgat, iis quæ ad eiuſdmodi purgationem pertinent : tum cæcis illis mentibus relaxationem præbet : reſecat enim quicquid iis eſt pro operculo, vt ſic dixerim, eòſque obſtruit, vt purum ſanguinem acquirant. Natura verò per vlceris meatus purum ſangninem ſuggerit, qui a nutrimentis ſit creatus, eúmque ad carnis generationem transfert. Is rurſum à deſiccantibus venenis condenſatus, idonea caro fit.

XCI.

Cur ii qui febri continua laborarunt, poſt iudicii tempus, quam criſim vocant, nigerrimam aliquandiu cutem habuerunt?

Quoniam ex flaua bili continua accidit, quæ in ipſo ægitudinis rigore peruſta, in nigram demutata eſt. Atque ita in ea quam diximus criſi, à natura ipſa ad cutem repulſa tinxit ipſam: quemadmodum in vitiliginibus alba quoque eſt cutis: eius autem humoris craſſitudine difficile eiuſmodi color reſoluitur.

XCII.

Cur nigra bilis ad mammam aut ad crus accedens, corroſionem operatur: in his verò qui melancholici vocantur, cùm in ipſum confluat cerebrum, id tamen non agit?

Quia in mamma quidem multæ magnæque in sunt venæ, propter lactis generationem, atque ob id bilis copia eò confluit. Similiter & in crus multa bilis deducitur: quippe quæ ad inferna feratur. At vero in cerebrum, tum quia supernè est, tum quia minutas habet venulas, exigua quædam bilis ascendit, quæque pungendi tantùm, non autem corrodendi vim habeat. Frigidum præterea atque humidū est, quo efficitur, vt modo aliquo nigra bilis habitudini aduersetur, ipsámque emolliat. Quæ igitur proprè nigra bilis est, ea corrodentem in mamma cancrum gignit: in crure verò chironium vlcus, & quod nomades à depascendo vocant: in cerebro autem ferinam melancholiam. Quæ verò non propriè nigra bilis fit, sed melancholicus humor, & feculentus, fluxionem tantùm; & tumorem, qui cancrum imitetur, sed minimè corrodat, placidámqve melancholiam gignit.

XCIII.

Cur in iis, qui intestinorum difficultatibus laborant, papyrum conglobant, eaque in anum iniecta prosunt.

Quia concurrentibus musculis sedis humectata papyrus musculos sua relaxatione excitat. Idémque in hypophoris agit,

quæ in vlceribus cōcurrunt. Relaxatis igitur musculis, stercus velut destitutum deiicitur.

XCIIII.

Cur quæ uasa à Græcis baucalia dicuntur, cùm aqua replentur, sonum quendam sibi proprium edunt, à quo & nomen vasis est factum, velut alia sunt apud Græcos nomina sonorum fictitia, vt in aqua phloesbos, & in aluo borborygmos & cætera?

Quia cū vas eiusmodi inane est aqua, aëre impletur, corpore videlicet tenuissimo. Cùm ergo inditur repentè in ipsum aqua sua grauitate aërem persequitur, vtpote tenuem, atque excludit. Simul enim manere in baucalio, quoadúsque repleatur, nequeunt. Est enim à Philosophis demonstratum non posse duo corpora eundem locum tenere eodem tempore. Cùm ergo aër repente sursum per angustias extruditur, sonus necessariò exoritur: neque is vnus, sed plures: quædam enim veluti pugna inter ambos incidit. Aqua enim deorsum aërem premit, aër verò sursum aquam: hoc cùm successione fiat, accidit, vt frequenter sonus fiat.

XCV.

Cur in vasis, quæ à Græcis harpagia quasi raptoria dicūtur, digitus eorum ori iniectus non

sinit aquã in fũdo effluere, eleuatus autem sinit?

Quia cùm ex ore digitus eleuatur, aër ingrediens trudit aquam deorsum, quo suapte natura fertur, atque ita per foramina fundi exit. Propter hoc ipsum omnia mechanica instrumenta per aërem et aquã conficiuntur, vt horonomia clepsydræ, vocúmque imagines, quæ de statuis resultãt, atque alia iis similia.

XCVI.

Cur & vinum & aqua alieno tempore febricitantibus data, phrenitem efficiunt, hoc est, duo inter se contraria; frigida enim est aqua, calidum verò vinum.

Dico igitur vinum ipsum cùm suapte natura sursum feratur, exurere cerebrum vna cum febri. Perturbatur itaque vehementer à principio animæ instrumentum, æthereus quodammodo spiritus est, vímque ipsam prudentiæ idem agere compellit. Inde verò hoc patet: multi quippe etiam sani plurimo perpetuóque meri potu vtentes, mentis impotes fiunt. Aqua verò ipsa velut obstruens corporis meatus, per quos videlicet resoluuntur ij spiritus, qui à putrefactis humoribus oriuntur, eósque crassiores reddens id agit, ut plus ob id ipsum putredinis febrísque resultet; Sæpe verò & aqua ab immodica fe-

bri

bri deuicta, eius pabulum fit. Quemadmodũ in furnis vſu venire videmus, qui enim ignem accendere volunt, exigua quadam aquula ignem irrorant.

XCVII.

Cur mulieres acuta ſunt voce, itémque & ſpadones, & pueri?

Quia humiditatis abundantia, arteria eis in amplum minimè protenditur. Caliditatis enim officium eſt meatus in amplum relexare. Vt ergo anguſta tibia acutum edit ſonum, ſic & aſpera arteria. Dicunt autem nonnulli mulieres acuta eſſe voce, quia conferat paritudine clamare ad pariendi facilitatem, quod proculdubio falſum eſt.

XCVIII.

Cur infantes æſtate debilitantur?

Quod vulgus æſtu laborare eos dicit. Fabricitant enim tenui quadam profundáque febricula, iiſque oculi excauantur, fiúntque vigiles, & imbecilles. Nonnulli vtrò & fluxu ventris laborant, quia infantes paſſibiles ſunt, magnàmque vim pituitæ in capite habent, vt dictum eſt, igitur in æſtibus pituita ſupra modum excalfacta ac putrefacta febrim accendit: vnde & cartilagines cerebri igneſcunt, atque ob id vigiles ſunt. Ignitio autem per ar-

terias ad cor descendens, & viuificum spiritum reddens ignitam febrim sine putredine accendit. Cum vero ex febri multa bilis procreetur, euenit ea ratione, quam superius explicauimus, vt bile aluum atque intestina, mordicãte, ventris resultet fluxus. Esse autem eius causam radicémque affectus in cerebro patet, quoniam capiti refrigerantia admouentur, eáque vtpote ignitionem extinguentia prosunt. Laborant tamen hoc ipso etiam adulti: quibus scilicet in capite pituita aut exiguũ flauæ bilis coaceruatum sit, & putrescat. Per ipsam igitur inspirationem, pérque ignitum quodám modo aërem spiritus ignescunt.

XCIX.

Cur rotunda vlcera difficilè curantur?

Quia ex bile acri, quæque vim corrodendi habeat, oriuntur. Nam quia guttatim confluat, & corrodat, rotundum vlcus facit, proptérque idipsum exurendo, desiccandóque idonea reddunt medicamenta. Atque hoc quidem pacto medici, Naturales autem & philosophi euenire id dicunt, quia nullum sit principium, vnde vomica incipiat. In circulo enim neque principiũ, neque finem accipere est: atque ob id dicunt, cùm eius figuræ vlcera ferro á medicis incidantur, in figuram aliam demutari,

C.

Cur aliquem ad locum vel necessariò proficiscentes, cùm tamen eò peruenerimus, vlterius aliquando progrediamur?

Quia animum sæpe in rem quampiam habemus intentum, eóque inclinatum & conuersum, neque penitus sensibus imminentem, vt quæ ijs propria sunt cognoscat. Velut igitur locum videntes non vident. Neque enim præsto is est: qui sensibilia iudicet.

CI.

Cur mel omnibus dulce; ictericis tamen gustantibus amarum videtur?

Quia bilem amarã habent, quæ per totum corpus, pérque ipsam linguam redundet. Mel igitur cùm comedunt, fit vt quiescens humor cõmoueatur. Gustus deinde ipse, cum iam bilis amaritudinẽ sensit, imaginationem parit, vt mel amarum putetur.

CII.

Cur vehementer irascentibus oculi igni fiunt?

Quia ita feruor est eius sanguinis qui fit circa cor, calidíque spiritus. Hic igitur, vtpote subtilior, supernè fertur, perque oculos, qui perspicui sunt, transparet, habéntque vapores sanguineos ascendentes. Vnde & facies rubra ijs apparet. Huius rei non ignarus Homerus, inquit

In

Inſtar erant ardentis lumina flammæ.

CIII.

Cur infuſa ſerpentibus aqua eos expellit?

Quia natura frigida ſunt & ſicci,& neruoſi,& exigui ſanguinis, fugiúntque immodicam frigiditatem. Eſſe autem illos huiuſmodi habitudine vel hinc colligitur. Latebras enim hyeme quærunt,terræque intima,vtpote calidiora. Occidente autem ſole,vt plurimum rurſus aëra,vt frigidum fugiunt:rurſumque æſtate: quoniã terræ intima frigida ſunt,inde fugiunt, inque locos calidos demigrant.

CIIII.

Cur ouum ſi aſſetur,rumpitur:ſi in aqua bulliat,minimè?

Quia cum igni eius humiditas appropinquat, immodicè calefit, & exuitur, pluréſque ob id ſpiritus gignit, qui cum ob loci anguſtiam exitum quærant,rupto putamine diffigiunt. Idem quoque agunt in doliis & in fictilibus nouis, cùm muſtũ efferuet. Multa præterea flamma oui putamen aſſatione diſrumpit. Id quod & fictilibus vaſis ſupra modũ aduſtis accidit. Vnde naturaliter vulgò ouum,cúm aſſandum eſt, aqua præmadidant: aqua enim calida ſuapte mollitie humiditates paulatim

effun-

effundit, ac per raritudinem resoluit.

CV.

Cur in coitus voluptate homines quodammodo oculis conniuent atque huic aliquid simile & in cæteris sensibus patiuntur?

Quia deuicti ab affectu voluptatis, magis eam quodammodo cõniuentibus oculis compræhendunt. Non enim eleuantur, ipsúmque extrinsecus animum vnà cum sensibus ad aëra protrahunt, quo efficiatur, vt corporeos illos affectus minus sentiant.

CVI.

Cur nõnulla licet vniformia medicamenta, vim tamen contrariam habent, quemadmodum experientia ipsa indicat?

Mastiche enim eijcit, resoluit, & intendit, acetum autẽ & calefacit, & refrigerat. Quia insunt ijs indiuidua, minimáq; corpuscula per interpositionem, non confusionem. Vt arena humectata conglobatur, vnúmq; corpus effici videtur, re vera autẽ multa sunt minutissima in arena corpuscula. Quòd si hoc verum est, haud est absurdum in alijs, aliisque mastiches particulis contrarias virtutes & qualitates occultari, neque inter se confundi, quia natura eis tantùm corporibus legem illam inseruit.

CVII.

Cur cùm pedis digitum offendimus, inguen tumescit?

Quia semper natura, quæ ad corpus pertinebant prouidens, solet accurrere velut auxilio his partibus, quæ dolere laborent: quoniam verò vtilissimum omnium humorum, & nutrientem, & cognatum, ipsum videlicet sanguinem pro vehiculo habet, necessarium est, vt cùm ea ad pedis digitum vnà cum sanguine descendat, impleantur eæ venæ, quæ maximè cum inguine sunt, eæque partes quæ circum vasa ipsa sint, atque adenes à Græcis appellantur: quippe quę rotunda sunt corpora. Immodica igitur constipatio inflammationem eleuationémque efficit, appellatúrq; id inguen, ex ipso loco denominationem mutuatum.

CVIII.

Cur natura auibus neque vesicam vrinæ receptaculum, neque renes elargita est?

Quia multa indigebant humiditate, vt oriri pennæ atq; increscere possent. Eámque ipsa volandi exercitatione consumũt. Neque omnino quidem mingunt. Cùm verò bibunt, stercus inmodicè humidum deijciunt.

Cur

CIX.

Cur pueris in vesica calculi gignuntur, senibus verò intra renes?

Quia angustos in renibus meatus pueri habent. Terrenus verò humor & crassus violẽtia angustiarum ab vrina extruditur tum è renibus ipsis, tum ex conceptaculis quæ Lunæ formam habent, in ipsam vrinę vesicam. Ea cùm latos habeat meatus, exeundi locum vrinæ præbet, humori verò ipsi, vnde calculi gignuntur, insidendi, suóque more cõspissandi. At verò in senibus contra euenit. Laxos enim renium meatus habẽt quo fit vt vrina exire, & terrenus humor insidere congelaríq; posſit.

Color autem calculi humorem quoque ostendit, à quo ortum habeat. Solutio ex compositione sitúque membrorum.

CX.

Cur si caliditate calculus congelascit (calidi enim sunt pueri) similique ratione fit in senibus; neque enim tanta concedenda est frigiditas, quãta in glacie niuéque fit, extremo enim frigore renes demorarentur: non contrariis tamen ad frigiditatis solutionem, verùm similibus vtimur, hoc est calidis, vt petroselino, fœniculo, & eiusmodi?

Dico igitur accidere, vt exustione, torrefactionéque nimia calculis in arenulas

exteratur. Quemadmodum in testis, in fictilibúsque vasis, cùm supra modum torrefacta fuerint, arenæ proueniunt. Fitque hoc pacto, vt exigui lapilli vnà cum arenulis facilè inter meiendum effluant. Euenit quoq; nonnunquam, vt frigida epota, facilè calculus extrudatur, renibus videlicet protentis, ipsum fluxu nimio per excernendi virtutem deijcientibus. Euenítque præter hoc, vt immodicus renium ardor, cuius causa calculi congelascunt, à frigida extinguatur.

CXI.

Cur in renibus, inque vrinæ vesica est vlcerum difficilis curatio?

Quia vrina cùm sit acris, exulcerat cicatricem, quam opportuna medicamenta obducunt. Magis autem in vesica intra insanabilia sunt, quod intra eam permanet vrina, in renibus autem defluit.

CXII.

Cur in soliis calida aqua commota, calidior nobis, nostrúmque ferè adurens corpus videtur?

Quia descendentibus nobis appellens aqua, & ipsa patitur, hoc est, cùm nostrũ ipsa excalefaciat corpus, & ipsa à nobis quodammodo refrigeratur. Didicimus enim, quæcunque in generatione corruptionéq; agant, ea quoque ipsa proculdubio pati.

Quo

Quoniã igitur aliquo refrigerata pacto, non iam similiter excalefacit, manifestum est assuesci iam nos, neque ipsam iam caliditatem sentire, quemadmodum à principio, quoniam immodica eius caliditas à nobis diminuatur. Si ergo calidam mouentes, eámque quæ cuti adhæserat, transmittamus: aliáque calida aqua syncerior accedat, nondum videlicet, aut agens, aut à cute ipsa patiens: suámque caliditatem immodicam seruans, meritò nobis calida, exurénsq; videtur, quatenus & ipsa agens patiatur, suámque remittat caliditatem, quemadmodum ille prior. Atque hoc per successionem fieri potest, quandiu enim calidam mouemus, tandiu semper ad nos accedens re vera ipsa calida videtur: quamobrem id vulgus naturali motu, cùm vult in solio corpus magis excalefieri, mouet continenter aquam, quoad vult.

CXIII.

Qua ratione si quicquid mouetur, sese ipso calidius fit; maximéque in calido aere & loco; aer tamen cùm verberatur atque mouetur, frigidior nobis tactu videtur, idque vel maximè per æstatem, quo tempore Solis calor multò ardentius est?

Hoc videtur contrarium superiori esse. Calida enim aqua calidior nobis solicitata

videbatur. Hoc autem loco frigidior calidus videtur aër, cùm & mouetur & solicitatur. Dico igitur vsu hoc venire, vt quod in re quapiam plus est, aut qualitate, aut virtute vincat quidem id & vertat quod minus est: modicè verò & ipsum quod fortius est contrà patiatur. Calida igitur aqua, cùm calida vehementer est, calescenti adhærens corpori, & ipsa contrà refrigeratur, neque iam eandem qualitatem seruat. Qui nos igitur circundat aër, æstate modica, cùm sit calidus, ad aquæ calidæ similitudinem, ingruens in corpora, à nobis ardentibus ob calidum anni tempus, calefit quodammodo, atque ipse nos contra calefacit. Quod & lineæ agunt vestes quæ cùm frigidę prius essent mox à nobis calefactæ nosipsos postmodũ calefaciunt.

Cùm igitur aërẽ solicitamus, transmittitur è corpore, qui à nobis præcalefactus aër fuerat, alter autem nondum excalefactus accedit, qui nobis frigidus videtur. Idque per successionem fit.

CXIIII.

Cur quæ in pupula oculi vlcera fiunt, cùm exoleuere, alba videntur, quæ verò extra pupulam in nigro oculi, non item?

Quia

Quia per solam pupulam videndi spiritus exit, qui & perspicuus est & lucidus. In albedinibus igitur ijs, quæ leucomata dicunt, cùm cicatrix meatus conspisset eius tunicæ, quę cornea specie est, iam non videndi spiritus exit: quò fit, vt magna deinceps copia contractus cicatricem illustret, eámq; calidam ostendat. Quoniam verò ex visus cõdensatione spiritus non exit, euenit, vt non videant.

CXV.

Cur paleæ & calidam aquam, & frigidam niuem, hoc est aduersas inter se qualitates conseruant?

Quia palearum natura manifesta qualitate caret, vnde & à nonnullis *ἄποια*, hoc est, qualitatis expertes appellantur. Cùm igitur facilè suapte natura confundi, commiscerique possint, ocyssimè quibus adhæserint conferunt, eorúmque ipsæ confusionem suscipiunt. Collato enim sibi calido calefiunt, idque ipsæ contrà recalefaciunt, atque conseruant, similitérq; frigefactæ, à niue, eámq; ipsæ refrigerantes, frigiditatem eius cõseruant: quemadmodum & cera & oleum quæ facilè confundi possunt, súntque item qualitatis expertia, conferunt eorum qualitati, quæ cunt ipsis

admiſcentur, quippe quę eorum fuſionem accipiant.

CXVI.

Cur bruma per ſudum clariora videntur ſydera?

Quia & à ventis & ab imbribus vel qui nos circundit aër, vel qui altior ſit motu ipſo extenuatur, & quodammodo expurgatus puriorem ſydereorum corporũ conceptionem, multóque faciliorem, vlterioremque progreſſum viſui præbet. Quod & in puris perſpicuiſq; fluuiorum aquis manifeſtò apparet. Multò enim puriora clarioráque videntur quæ in ijs corpora inſunt. At in craſsis & cœnoſis aut nullo modo, aut confuſa tranſparent.

CXVII.

Cur ſæpe inter meiendum horremus?

Quia acris bilis defluens atque vrinæ veſicam mordicans, vniuerſum quoque irritat corpus, atque excitat ad eius particulæ conſenſum, vt deijciẽdi vim modicè offerat. Atque ita qui horror dicitur, effici ſolet. Hoc verò pueris maximè accidit: multò enim plura ob nimiam ſaturitatem excrementa ſunt nacti.

CXVIII.

Cur noctu dolores magis intenduntur?

Quia anima ſecum ipſa otioſa non iam

aut

aut visui, aut auditui, aut alijs huiusmodi sensibus intendit, neque quicquam agit, neque ad externas actiones prouocatur: quo efficitur, vt multò plus corporearum perturbationum tangendi sensu suspiciat. Paucæ etenim per noctem animales operationes existunt, quales sunt respiratio & cogitatio. Animum verò, cùm ad externa per suas operationes protrahatur, corporeas perturbationes minus experiri manifestò apparet, quando in luctibus, in aduersis valetudinibus, inq; cæteris huiusmodi accidentibus amicorum congreßiones ac narratiunculæ eorum qui sint affecti perturbationes alleuant atque solantur. Animaduertêre autem naturam quidam in suis operationibus minus interdiu agere, vt in ciborum concoctionibus, in humorum perturbationibus, in sanguinis euacuatione, in pullulandi, nutriendi concrescendi, similitudinis, aliorúmque his similium operatione. Animam verò magis agere in suis actionibus: vt in quinq; sensibus, ín motibus particularum corporis, in imaginatione, in cogitatione & memoria. Contrà verò noctu: magis enim agit natura, minus anima.

CXIX.

Cur vitrum per brumã, cùm quid vehementer

calidum infunditur, rumpi contingit?

Quia plurima frigiditate ex circumeunte aëre, toto suo corpore affectum est. Cùm igitur repentè calidam non præcalfacto vitro indimus, eam caliditas contrariam sibi frigiditatem proculdubio persequitur. Illa autem vnà cum spiritu ipso repentè fugiens, confractionem eorum corporum efficit, quæ intra vitrum sunt. Dãdum enim est inesse & in vitro exiguos meatus, qui subtiliorem aëra contineant, quos tametsi oculis sensúq; non essequimur, natura tamen ipsa, réque vera inesse non diffiteamur. Alij verò dicũt, quòd vehementer sit frigidum, id arefacere atq; exasperare vitri corpus: vnde efficiatur, vt quæ subtilior in eo pars sit, siue is humor, siue aër sit, extrudatur, & velut ignescat: vnde etiam confractioni corruptioníque idoneum euadat, quemadmodũ & aridissima ligna. Sic enim & Hipocrates aiebat venas à frigido rumpi. Quod igitur vehementer est calidũ, id eiusmodi vitri corpus inueniens, multò id magis arefaciens, ruptionémque eius efficit per fractionem. Si ergo præmolitum fuerit, tum modicè præcalefactum nequaquam læditur, quemadmodum & athletæ cùm sunt luctaturi, oleo, à magistris, quas prædotribus vocant,

cant,præmolliūtur: & qui vocem exercēt, vt respirationis partes molliāt,pæanissant. Etenim cùm frigiditas in parētes illos meatus incidit, facilè vnà cum spiritu profugit,& viri mollities caliditate cedens haud facilè perfractionem subit,Esse autem in vitro meatus, vel è vasis testateis patet, in quæ si aquam indas, atque hos pice liuas, exudet tamen humor.Videre est autem & fumum de vitri corpore per brumam erūpentem,cum in ipsum aquam infuderis,& vitrum confractum,extrinsecúsque applicatum ei liquori, qui fit intus, qualitatem suam præbere.

CXX.

Cur pueri,maximéque infantes haud ita facilè luctantur vt viri?

Quia ex multitudine corporis solo terræ cedentes, resoluunt eius tensionem ac duritiem,vt vlterius agere non posſit. Viri igitur cum duro sint corpore, quòd aut terræ duritati aut lapidi resistunt, intensionem percuſsionis adauget, lapidémque ipsum cogunt in sese, vtpote duriores agere. Hac eadem ratione & spongia cadens non frangitur, vitrum verò, aut testa,aut quod aliud eiuscemodi durū corpus casò

confrin-

confringitur. Hinc progrediens è similitudine dicere posſis, cur venti motus vehementior quercum quidem deijcit, arundinem non deijcit? Quoniam quercus, vtpote dura robuſtáque, & ingens, vento, reſiſtens eius vim intendit: arundo verò, vt quæ mollis leuíſque ſit, & exigua, cùm venti flatibus huc atque illuc cedat, eius vim reſoluit. Eodémque pacto luctator aduerſario renitens, vim eius adauget: cedens verò aliquando, cùmque eo ſe vnà circum agens huc atque illuc, citius eius tenſionem ſoluit.

CxxI.

Cur infantes nutricis canticum audientes vagitum ſiſtunt, mox verò etiam dormiunt?

Quia ſubſtantia muſicæ, quemadmodum & ſcientiæ, artéſque cæteræ animo ſit inſita, quemadmodum & igni calor eſt inſitus quomodo & Plato ait. Reminiſci animum noſtrum ſcientias, non diſcere, Audiens igitur animus huiuſmodi canticum, qua quidem reminiſcitur, quieſcere infantes cogit, qua verò oblectatur, in ſomnum allicit. Nam cum labe corporis minimè ſit infectus, ſcientias quaſi peſpicuas habet, coinquinatus verò in corpore in illarum modicam obliuionem delabitur.

Cur

CxxII.

Cur nutrices, cum somnum infantibus alliciunt, eos mouent?

Vt humores motu fusi cerebrū moueant, Idem tolerare tamen non possunt adulti.

CxxIII.

Cur nonnulli ebrij gemina vident?

Quia oculorum musculi plus minûsve repleti, atque eo ipso languidi oculos, alterum sursum, alterum deorsum torquent: fit, vt oculorum radij eodem pariter non tendant, sed in diuersa loca atque corpora, atque ita alteruter oculorum priuato cernendi vtens officio, duplicem efficiat visum. Id esse verum vel inde apparet: qui enim digito alterum oculum terunt, sensímque sursum trudunt, gemina videre coguntur?

CxxIIII.

Cur qui natura strabones sunt, gemina non cernunt?

Quia oculorum peruersionem non illi quidem sursum deorsûmve, sed dextrorsum sinistrorsumq; habent, qui cum eum positum sortiti sint, qui in tactam lineam moueatur, duos radios in idem corpus cōcurrentes habent, qui & vnum colorem, qualitatémque ad oculos referunt, quem & ei suscipiant.

Cur

CXXV.

Cur pubeſcentes pueri hirquiunt circa annum quartumdecimum?

Quia tunc quæ per humana corpora natura meat plurimam ac repentinam ætatis mutationem efficit. Cuius rei fidem operatio facit. Videre eſt enim fœminarum quidem augeri mãmas propter lactis collectionem, tum ea loca, quæ circa coxam ſunt, intra quæ permanere fœtus poſsit. Virorum verò pectus atque humeros, quibus impoſita grauia corpora ſuſtineãtur, Teſticulos præterea intra quos & gigni & permanere ſemen poſsit, Membrum quoque genitale, vt exire ſemen facilius poſsit, Vniuerſum præterea dilatatur corpus, quod & membrorum mutationes indicant, & quæ ſolutiones circa annum quartumdecimum fiunt, & vocis aſperitas quæ branchus, hoc eſt raucitas appellatur, ſumpta videlicet tranſlatione ex hircorum voce, in eum modum clamantium. Nam cum aſpera arteria, à principio dilatetur accidit, vt quà magis, quà minus dilatetur, ſitque intus eius corporis ſuperficies velut inæqualis, vſque ad ipſum guttur: ſpiritus itaque per partes illas exiens, ac veluti offendens pro-

pter

pter viæ inæqualitatem, vocem quoque inæqualem effici & asperam, & quodam modo raucam. Idem & ijs accidit: quibus in asperam arteriam distillationes defluũt. Fit enim defluente humiditate, vt leuis intrinsecus membrana inæqualitate repleta, inequalem spiritus exitum efficiat. Talem, verò scito esse & hircorum asperam arteriam ac guttur, humiditatis videlicet abũdantia, itémque eorum qui plurimo olei potu vtantur. Atque illi quidem frequentibus intensisque clamoribus, atque arteriæ asperitate vocem quoque inæqualem habere putantur. Gruibus verò, atque ijs omnibus volucribus, quibus aspera vox fit, arteriæ à natura totæ asperæ datæ sunt. Post verò pubertatis annum hirquire pueri desinunt, quia aspera arteria tota planéq; dilatatur, ac naturalem æqualitatem accipit.

CXXVI.

Cur epotum oleum ciet vomitum, maximeque flaua bilis?

Quia cùm leue sit, quodque ad supera feratur, nutrimenta ad stomachum prouocat eáque eleuat, atque suspẽdit. Atque ita ingrauatus stomachus eiectiuam virtutem ad vomitum citat, atque in primis flauam bilem, quippe quæ & lenis & subtilium

lium sit partium, atq; ita facilius sursum feratur. Ferri verò oleum sursum re ipsa patet. Cùm enim humido cuipiam admiscetur, superiorem in locum excurrit.

CxxVII.

Cur solum oleum minimè humidis admiscetur?

Quia cum lentum sit atq; in semetipso constipatū secari in partes indiuiduas, atque eo pacto reliquis humidis admisceri non potest, quamobrem, neque cum in humum funditur, citò eam subit.

CxxVIII.

Cur oleum quidem atque aqua frigore constringitur, vinum vero acetum & garus minimè?

Quia cum oleum qualitatis sit expers, confusioníque idoneum, citò friget, atque ita vehementer, vt extrema quoque frigiditate frigeat. Aqua verò sua sponte frigida facilè cum semetipsa frigidior sit congelascit. Garus autem, vtpote subtilium partium & calidus haud citò friget. Eodémq; modo & vinum. At acetum, vtpote subtilissimarū partium, congelationem non tolerat.

CxxIx.

Cùr contraria qualitatibus idem efficiunt?

Afrigido

A frigido enim pariter atque à calido humidum constringitur: nix enim & ius frigiditate congelascunt: cataplasmata verò, & vesicæ calculi caliditate. Fit quidem id, sed diuersa actione. Calidum enim depascitur, consumítq; humiditatis copiam. Frigidum verò densitate nimia obturans sordidam humiditatē exprimit, quemadmodum & spongia manu pressa, quam intra meatus aquam habet, abiicit.

CXXX.

Cur sæpe horror cessauit, cum quid formidolosum incidit, vt fragor quē is audierit qui laborat, vt cùm repentina aqua deiicitur.

Quoniam sæpenumero humoribus tēpore digestis, atque attenuatis naturalis omnis calor vehementer simul ac repente á cute in corporis intima fugiens, morbificum humorem consumens resoluit. Idem & theriaca facit, eorúmq; quàm plurima, quæ calida siccàque sunt specie, cum póst concoctionem sumuntur.

CXXXI.

Cur qui se circumagunt, neque id agere tamen consueuerunt, vt plurimum decidere solent?

Quia animalem spiritum, qui sit in cerebro cōturbari cogūt, cúmque humiditatibus vnà conuolui. Is deinde cùm minus

idoneus ad animalem vim suscipiendam: sensitiuam videlicet atque motiuam efficiatur, nō sinit actionem in musculos neruósque permanere. Quo fit, vt corporis pondus, vt quod neque vehatur, neque sustentetur ab anima feratur ad terram, ad quam vergit: propterque idipsum & tenebras vident, quoniam videndi spiritus conturbatus sit, neq; pariter atq; sensus reliqui operetur. At his qui sensim circumagi cōsuerūt, rarò id accidit. Facit enim cōsuetudo, ne quasi peregrinæ inter se sint anima atque natura, sed tempore quoadmmodo cōcilientur: quod enim paulatim cōtinentérq; fit, sensum latet: atque vbi plurimum eualit, iam non vt peregrinum, in ea incidit, quæ eam suscipere consueuerunt.

CXXXII.

Cur vitrea specula valde splendent?

Quoniam albo plumbo intrinsecus liniūtur cuius natura lucida est, quæ cum vitro, quod & ipsum splendidum est admisceatur, multò magis lucet, suósq; radios per vitri meatus transmittens, duplicat quæ in superficie atq; extra vitri corpus est, atque inde magnopere fit lucidum.

CXXXIII.

Cur in speculis, inq; perspicuis aquis nosipsos videmus?

Quoniam

Quoniam qualitas aſpectus ad ſplendida corpora migrans ex reflexione rurſus per oculorum radios ad ſuiipſius ſpectaculum remigrat. Migrare autem qualitates á facie, neque eſſe id abſurdum, & ij oſtendunt qui iuxta arbores manent, quòd viridi aſpectu eſſe conſuerunt. Viridis enim qualitas, viridium foliorum ad ipſam faciem demigrat. Similiter & in aquam fluentem migrans, eam quoque viridem oſtendit.

CXXXIIII.

Cur puræ ſpeluncæ, & altiſsima loca atque pura vocis imaginem gignunt ac remittunt?

Quia & hæc quoq; loca ex reflexione ictum remittentia ſoni imaginem edunt. Verberat enim vox aërem, aër verò locũ qui quo magis verberatur, eò magis verberat, eóque vehementiorem vocis efficit ſonum. Humida verò loca, & veluti molliora, ictui cedẽtia, eumq; reſoluẽtia, imaginem minimè edunt, pro qualitate autem & quantitate ictus ac vocis redditur qualitas, quantitaſque eius imaginis quæ Echo appellatur. Hanc prauè nõnulli deam quandam eſſe fabulantur: alij pana dicunt eius amore captum, quod proculdubio falſum eſt. Vir enim quidam ſapiens fuit, qui primus & cupit, & peruestigauit eius

causam vocis intelligere: atq; vt qui amant neque potiũtur iniquo animo ferũt, eodē & ille pacto, donec eius solutionem causæ inuenit, ægrè habebat. Quemadmodum & Endymion qui primus Lunæ cursum inuenit, vigilãs noctes, eiusq; cursum animaduertens, & motũ inquirens interdiu dormiebat. Fabulantur igitur amatum esse à Luna, eámque ad ipsum dormientem accessisse, quia sui ipsius causæ solutionē philosopho quasi tradidit. Quin & pastorem fuisse tradũt, quòd in desertis puris, atque altis locis eius motũ suspiciebat. Et ei compactam fistulam tribuunt, quòd loca edita vt plurimum perflantur, vel quòd figurarum consonantiam inquirebat, Similitérque Prometheus cùm sapiens esset sydereæque aquilæ causam peruestigaret, naturámque eius ac situm, cúmque discēdi cupiditate veluti exederetur, tum demum quieuit, cùm ei Hercules dubitationem omnem sua sapientia soluit.

CXXXV.

Cur aqua stans, quæ in superficie, non autem in profundo terræ sit, lapide per eã iacto, multos circulos efficit?

Quia iactus eius intentione à quauis sui corporis parte procul aquam lapis persequitur, atque ita circulus fit, quousque

videlicet

videlicet pertinet iactus descensio. Quòd si immodica sit intentio, & circulus maior sit, descendens autem vsque ad terram lapis ipsámque deinceps aquam corpore trahens, multos meritò circulos efficit. Primò enim superficiem aquæ mouens diducit, tum per ipsam perpetuò descendens ad profundum, rursus diuidens aquam & alium efficit circulum. Atque hoc per successionem fit, donec lapis constiterit, ac requieuerit. Quoniam verò lapidis intensio eo descendente paulatim remittitur, necesse est posteriorem quemque circulum priori cõtractiorem esse, quoniam & à lapide similiter ictu ipso aqua diuiditur.

CXXXVI.

Cur risum multi è liene oriri putant, asserẽtes non similiter risu videri affectos quibus lien vitiatus, vt quibus integer sit, imo verò illos magnopere tristes esse.

Equidem ex accidenti arbitror non propriè risus causam in liene consistere. Nam si valeat trahit ex iecore fæcosum omnem & melancholicum humorem: quo fit, vt purus defæcatúsque sanguis cùm per vniuersum corpus, tum in cerebrum permeet, naturam simul animámque oblectet, atque instar vini eas exhilaret, & in tranquillitatem ducat, atque ita risus ab ea moueatur.

CXXVII.

Cur mulæ non pariunt?

Quia è diuersa animantium specie constat, tum differentium qualitate & natura seminum immixtio aliud quiddã gignens, præter id quod est prius, & eorum quæ genuerit naturam abolet. Quemadmodum & candidi nigrique admixtio extremorũ colorem abolens, colorem alium, qui est fuscus, generat, qui nihil extremorum omnino est. Generatrix igitur qualitas abolita est, & formarum aptitudo.

CXXVIII.

Cur qui natura surdi, iidem & muti?

Quoniam, quæ non audierunt, dicere exprimeréque non possunt. Quidam verò medicorum dicunt vnam esse neruorum coniugationẽ, quæ ad linguam, quæque ad aures pertineat: quo fit, vt affectuum quoque consensus iis accidat: Qui autem ex accidenti sunt muti, surdi omnio non sunt: localis enim oritur neruorum passio

CXXXIX.

Cur qui ieiuni diutius fuere, sumpto mox cibo rigent?

Quia cibi sumendi interuallo, bile redundant, atque ita acidum humorem coaceruant; Post cibum igitur particulæ illæ corporis refotæ bilem ab se in cutem abigunt

gunt, atque ita rigor oritur, bile videlicet particulas ipſas mordicante, atque ad ſe perſequendum excitante.

CXL.

Cur ſues ſurſum ſpectantes, ſilent cùm baiulantur?

Quia ſupra cætera bruta ad humum ſemper vergunt. Fœtore enim delectantur, eúmque requirunt. Ergo in repentina illa aſpectus mutatione veluti peregrinæ ſunt atque hoſpites, plurimóque lumine attonitæ ſilentium perferunt. Quidam dicunt aſperam arteriam, quæ anguſto meatu ſit, reſupina ipſa figura coire.

CXLI.

Cur ſues fimo delectantur?

Medicorum quidem ſententia eo naturaliter delectantur: habent enim maximum iecur, in quo & cupiditas ineſt. Ariſtoteles autem roſtri amplitudinem in cauſa eſſe putat: habet enim reſoluentem ſeſe olfactum, & cum fœtore veluti confligentem.

CXLII.

Cur conualeſcentibus vlceribus, & pituitate caſſante pruritus oriuntur?

Quia ſanata & conſolidata pars reliquias perſequitur humoris, qui contr naturam ineſt, quíque vlcus effecerat

atque ita per cutem exiens, seséque resolnens pruritum efficit.

CXLIII.

Cur qui affectus alterum tantùm oculum infestant, grauiores diuturnioresque sunt?

Duabus causis, quoniam fluxio ad vnũ oculum tantùm coaceruatur: quicquid enim in plura diducitur, fit seipso imbecillius minúsque agit, quóque id magis fit, eò inefficacius euadit. Vel quia cùm sese sanus oculus in suis actionibus mouet, & ægrotum oculum toties moueri cogit: scimus autem maximum cuiusuis ægrotæ partis medicamentum in quiete ipsa consistere.

CXLIIII.

Cur homo magis frequentiúsque & vehementius, quàm bruta sternuit?

Quia copiosiori magísque vario alimento, potúque, idque vltra satietatem vtitur, quod cùm minimè concoquat, vt par est multum congregat spiritum, ob mutam humiditatem: is ergo, vnpote subtilis ad cerebrum ascendens, cogit frequenter ad excretionem excitari, sternutamẽtúmque efficit. Sonus igitur fit, quia per narium angustias vehemens spiritus meat, vt per sedem ventris crepitus, per stomachum ructus, per guttur vox, per aures sonitus, simili

militérque per inteſtina immurmuratio illa, quæ borborygmos appellatur.

CxLV.

Cur mortuorum capilli vnguéſque ad tempus aliquod augentur?

Quia marcente carne, quæ partes circa eorum radices occuluntur, nunc apparent atque decipiunt, imaginationémque afferunt quaſi creuerint. Alij re vera dicunt augeri, quia hæc ab excremẽtis ortum habere ſoleant. Cadauera autem in excrementa quàm plurima à principio propter accedentem putredinem reſoluuntur: hæc autem & per meatus & per corporis extrema vnà cum copore ipſo exeũtia ſupradictorum ortum adaugent.

CxLVI.

Cur in digitis manuũ potiùs quàm in pedibus vitiliginum ſpecies ea, quas leucas vocant, oriuntur, pueriſque magis quàm perfectis?

Quia ortum ex pituitæ excremento habent. Pituita autem pueri, vtpote edaces ac pigriores, magis abundat. Pedum verò vngues motu deambulationéque magis exercentur, excrementàque reſoluunt.

CxLVII.

Cur pili in pedibus haud citò caneſcunt?

Eadem ratione. Pedes enim frequenti intenſáque ambulatione quod in ſe de-

currerit pituitatis excremẽtum resoluunt: id autem canos gignit. Pubes autem & ipsa serò canescit, quia natura calida est, atque in coitu pituitam resoluit.

CXLVIII.

Cur quãplurima animantia caudas motãnt, tùm notos agnoscunt, leo verò etiam latus verberat, cùm irascitur, eodémque modo taurus?

Quia tergi medullam ad caudam vsque pertinentem habent, quæ in se motiuam ánimalémque vim continet. Anima igitur quod sibi notum est agnoscens, veluti manu aliqua, vt in hominibus euenit, caudam motare cogit, quæ manifestò ostendat eius intra se vim occultã inesse, quæ quod oportet agnoscat. In leonum verò, ac taurorum excandescentia, consentit natura animæ, eámque vehementius moueri cogit, quemadmodum & homines manus ipsi suas, aliám ve corporis partem sæpe irati verberant. Cùm enim nequeat anima quod se lædat vlcisci, statim alio sibi modo solatium excogitat, suúmque affectum ictu percussionéque curat.

CXLIX.

Cur si exusta & sicca hordea vlceribus equorum imponãntur, non iam albus cicatricibus pilus, sed reliquo concolor inuascitur?

Quia eiiciendi vim habent, abstergúnt

guntque & resoluunt insidens pituitatis excrementum, atque inutilem omnem operationem, quæ propter vlceris cruditatem, proptérque eius partis imbecillitatem coacta fuerit.

CL.

Cur in hominum vlceribus pilus haudquaquam innascitur?

Quia hominū cutis spissa est, argumentum pilorum tenuitas ac mollicies. Cùm verò cicatrix cute ipsa sit cōspissatior, meatus occæcat. Equis autem quod ad comparationem pertineat, rarior est argumento crassior pilus, quapropter minimè iis meatus totus in cicatricem occluditur. Subsidentia verò & congregata excrementa, cum per tenues illos meatus, qui supersunt erumpant, concrescuut, & pilum gignunt.

CLI.

Cur quos dipsas momorderit, siti que sint intollerabili affecti, eis epota theriaca (quæ sicca calidáque est) sitim sedat, non autem magis incendit?

Dico igitur, non qualitatis ratione sitim sedari: sed mutuo quodam consensu ac ratione naturali. Id est huiusmodi antidotus quæ plurimis ex herbis cōponitur, quæ consensum aliquem cum singulis corporis partibus habent, velut dictamū. proprie

prietatem quandam aduersus cor habet, ipsúmque confirmat, & seruat: cupatorium verò cum iecore, scolopendrium cum liene, petroselinum cum ventris orificio, hyssopus verò cum septo & cum pulmone, helemum verò cum renibus, ruta cum collo, gentiana cum cerebro, seseli autem cum vesica vrinæ. Vnumquodque igitur horum mellis dulcedine allectum trahit quod sibi proprium ad tutelam est. Inter quæ omnia sunt & viperarū immixtæ carnes, quæ naturalem quendā mutuum affectum habent, quā antipathiam dicunt: aduersus quoduis venenosum animal corruptibilémque virtutem. In singulas igitur partes distributa affectum illum qui corruptionem minetur agere non sinunt. Repugnant enim ceu legitimi quidam milites, qui pro sua ipsorum patria arma ceperint.

(.·.)

ADDI-

ADDIDIMVS HVC EX PLVTARCHI PROBLEMATIS SELECTIora quædam, ſimul vt hæc noſtra vndiquaque copioſiora eſſent, ſimul ne tot paginæ nobis vacarent.

Quid eſt quòd Luperci canem immolant?

Vperci autem ſunt, qui Lupercalibus per laſciuiam diſcurrentes pellibus obuios cædunt. An quòd genus quoddam luſtrãdæ ciuitatis eſt, & quo menſe illa fiunt, Februarius dicitur, & diem quo pellibus occurentes verberant, Februarum & Februarium vocant, quo verbo purgatio ſignificatur? Cane autem omnino, vt ita dicam, Græci vtebantur: & multi etiam nunc in purgationibus canem iugulant. Proſerpinæ quoque catulos cum cæteris purgamentis efferunt, & eos qui expiandi ſunt catulis expurgant, hoc piaculi genus περισκυλακισμὸν, id eſt circuncatulationem appellantes. An quòd lycos, lupus Latiné dicitur, λυκαῖα verò lupercalia, & lupo canis

eſt

est hostis, & idcirco, Lupercalibus cæditur? An quòd Lupercis canes oblatrantes molesti sunt? An quia Pani sacrificium facit: Pani autem (propter greges) amicus est canis?

Quid est quòd Septimontio vehiculis iunctis vti cauebant, & nunc etiam qui vetera non cõtemnunt cauent?

Septimontium verò diem festum agunt Romani, quòd cùm septimus collis vrbi attributus est, septicollis Roma facta est. An vt quidã Latini accipiunt, quòd vrbs nõdum suis partibus penitus coniuncta erat? An hoc quidẽ ad Dionysium est? Magna verò re effecta, cõstituta ciuitate, quòd vrbem iam augeri, & quasi vlterius progredi desijsse existimarent, cùm seipsos, tum verò iumenta, quibus fuerant vsi, quieti affecerunt, & cõmuni festi otio frui voluerũt. An quòd cum omnes dies festos ciuium præsentia ornari ac celebrari semper voluerunt, tum illum præcipuè, qui propter ciuitatis habitationem ageretur? Quapropter ne vrbem, cuius dies festus ageretur relinquerint, eo die vehiculis vti permissum non est.

Cur in furto, aut eiusmodi aliquo flagitio deprehensos, furciferos appellant?

An hoc quoq; maiorum nostrorũ diligentiæ

gentiæ certiſsimum ſignum eſt? Nam qui ſeruum alicuius ſceleris aut improbitatis conuiciſſet, duplex lignũ, quod currui ſubijcit attollere iubebat, & vt conſpiceretur viciniam obire, vt fidẽ in poſterũ ei non haberent, & ab eo cauerent. Hoc lignũ Græci ταυρόν, Latini furcam nominant à qua furcifer denominatus eſt.

Quid eſt, quòd boui qui cornu petat, fœnum in cornu apponunt, vt occurrentes caueant?

An quia propter repletionem ac ſatietatem, inſoleſcunt, & boues, & equi, & aſini, & homines, vt ait Sopholces? Tu verò ferues, quaſi pullus cibi copia? venter etenim tuus & malè inſoleſcit. Et quod Romani M. Craſſum fœnum in cornu habere dictitauerunt, & qui cæteros in Republica lacerebant, hunc tanquam munitum ac prouidum, & iniuriam perſequentiſsimum fugiebant, quanquam poſtea rurſus dictum eſt, Cæſarem Craſſo fœnum detraxiſſe. Primus enim illi in Republica reſtitit Cæſar, & eum contempſit.

(∴)

FINIS.

